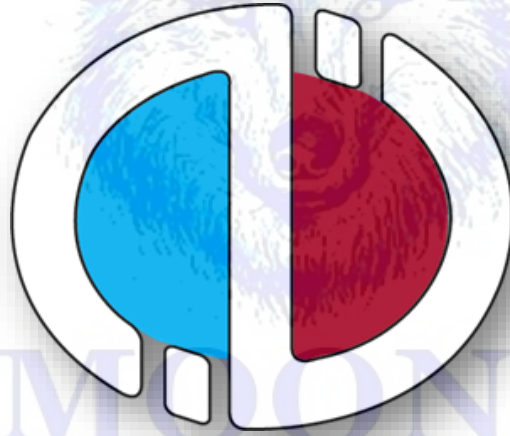

YENİLENEN
SİSTEME
GÖRE!

ÇEKİÖİU SOSYAL POLİTİKA

ÜNİTE ÖZETLERİ DENEME SORULARI ÜNİTE SORULARI ÇIKMIŞ SORULAR

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...

SINCE 2020

ÜNİTE 1: SOSYAL POLİTİKAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE SOSYAL POLİTİKANIN ARAÇLARI

SOSYAL POLİTİKANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Sosyal politika, devletin ülke insanının refahına yönelik olarak aldığı kararları ve sürdürdüğü uygulamaların bütünüdür. Ülke insanının mutluluğu, refahı, sağlığı, eğitimi, güvenliği, beslenmesi, korunması, barınması ve istihdamının sağlanması için devlet tarafından alınan kararlar ve gerçekleştirilen uygulamalar devletin sosyal politikası içerisindedir. Sosyal politikada ulaşılmak istenen hedefin ne olacağı, kararların hangi yöntemlerle alınacağı gibi konular bu bilim dalının alt başlıklarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda sosyal politikanın bilim dalı olarak ortaya çıkma sürecinde ve sosyal politikanın kapsamındaki farklılığa ilişkin olarak dar anlamda ve geniş anlamda sosyal politika şeklinde ikili bir tanımlamaya yer verilmektedir.

DAR ANLAMDA SOSYAL POLİTİKA: Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı kötü çalışma koşullarına karşı işçileri ve emeği sermayeye karşı korumak ve bu yolla toplumdaki sınıf çatışmalarını önleyerek toplumun ve devletin varlığını sürdürmesini sağlamaya yönelik uygulamaları içerir. Dar anlamıyla sosyal politika, amacı sosyal adalet ve adil bir gelir dağılımı olan, ekonominin işleyişindeki aksaklıkları düzeltici rol oynayan, sınıf mücadelesinin ortaya çıkma nedenlerini azaltıcı önlemler olarak toplumsal bir denge gözetmeye çalışan, barı ve denge bilimi olarak açıklanır.

Geniş anlamda sosyal politika kavramı, genişliğine, ideolojik sınıf kavramının farklı olması, toplumsal ve siyasi hayattaki durumlar vurgulanarak farklı tanımlamalar yapmak mümkündür.

GENİŞ ANLAMDA SOSYAL POLİTİKA

KAVRAMI: Amacı sosyal adalet ve sosyal refahı sağlamak olan, kapsamı sosyal sorunlar ile paralellik gösteren, ekonomiye sosyal boyut katmak ve ekonominin işleyişindeki aksaklıkları düzeltici politikanın oluşmasını sağlayarak sosyal dengeyi gözetmek amacındaki hümaniter bir bilim dalıdır.

SOSYAL POLİTİKANIN ORTAYA ÇIKIŞINI HAZIRLAYAN KOŞULLAR

Sosyal politikanın ortaya çıkışını hazırlayan iki olaydan ilki, Fransız İhtilali ve İhtilal sonrasının düşünce ortamıyken, ikincisi ise Sanayi Devrimidir. Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi ve sonrasındaki ekonomik ve toplumsal ilişkilerin gelişmesini sağlayan fikirlerin ortaya çıkmasını sağlamış, siyasal yapıları değiştirmiş ve Sanayi Devrimi'nin doğuşunu hızlandırmıştır.

Sanayi Devrimi ise doğrudan doğruya teknolojik bir gelişim süreci ile hem ekonomik bir değişim yaratmış hem de sosyal politikanın doğuşunu, ortaya çıkardığı kavramlar üzerinden belirlemiştir.

SOSYAL POLİTİKAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Sosyal sorunlar ve sosyal sorunlara maruz kalanlar değiştikçe sosyal politikanın konuları ve kapsamı da genişlemekte ve değişmektedir. Bu bağlamda sosyal politikanın kapsamını konu ve kişi bakımından iki ayrı şekilde açıklamak mümkündür.

Kişi bakımından sosyal politikanın

kapsamı: Sanayileşmenin ortaya çıkardığı bir sınıf olan işçi sınıfı, sosyal politikanın kişi bakımından kapsamını oluşturmuş, çalışma yaşamının değişmesiyle birlikte kişi bakımından sosyal politika; bağımlı statüler altında çalışanlar, ekonomik olarak güçsüz kesimler ve özel olarak korunması gereken kesimler olarak farklılaşmıştır.

BAĞIMLI STATÜLER ALTINDA ÇALIŞANLAR:

Bu statüye, işçiler, sözleşmeli çalışanlar, kamu görevlileri, memurlar ve başka statüler altında bağımlı olarak çalışanlar da girmektedir. Bağımlı çalışmanın hukuk sistemlerinde düzenlenen üç unsuru bulunmaktadır. Bunlar teknik, hukuki ve ekonomik bağımlılıktır.

EKONOMİK YÖNDEN GÜÇSÜZ

KESİMLER: Toplumda yeterli, düzenli ve sürekli bir gelir güvencesinden yoksun kesimlerdir. İşsizler, sermayesi olmayan esnaflar, bir sanatı ve becerisi olmasına rağmen yeterli kaynağa sahip olmayan ve gerekli pazarlara ulaşamayan sanatkarlar, topraksız köylüler, yeterli arazisi olmayan çiftçiler ekonomik yönden güçsüz kesimler statüsünde yer almaktadır.

ÖZEL OLARAK KORUNMASI GEREKEN

KESİMLER: Bazı kesimler özel olarak korunmaya gereksinim duymaktadır. Bu kesimleri toplum içerisinde var olmaları ancak özel uygulamalarla mümkün olabilmektedir. Bu kesimler, çocuklar, yaşlılar, tüketiciler, özürlüler, eski hükümlüler, gençler, kadınlar, göçmenler olarak sınıflandırılabilir. Bu kesimler çeşitli şekilde bazı özel uygulamalar ve politikalarla korunma altına alınmaktadır.

Konu bakımından sosyal politikanın

kapsamı: Toplumun refahını ilgilendiren tüm konular sosyal politikanın da konularıdır. Tarihsel akış içerisinde sosyal politikanın konuları; koruyucu iş hukuku mevzuatının oluşturulması, örgütlenme özgürlüğünün elde edilmesi, çalışma hayatındaki risklere karşı sosyal sigortaların oluşturulması ve ücretin korunması şeklinde gerçekleşmiştir. Sanayileşme sonrası ortaya çıkan yapı, öncelikle çalışma hayatındaki sorunları yaratmış daha sonra yoksulluk, işsizlik gibi sorunları üretmiş ve toplumların refahı ile

ilgili bir bilim olan sosyal politika da yeni sosyal sorunlar ile kapsamını genişletmiştir.

Günümüzde sosyal politikanın ilgilendiği konular, işsizlik, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, düzgün iş, yoksulluk, yoksunluk, göç sosyal dışlanma, çevre sorunları, konut sorunu, ayrımcılık, çocuk ve yaşlı bakımı, kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi, çok uluslu şirketler, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, ırkçılık ve tüm bu riskleri önleyecek bir sistemin kurulabilmesidir.

SOSYAL POLİTİKANIN ÖZELLİKLERİ: sosyal politika kapsamında üretilmiş düzenlemeler, niteliklerin belirleyicisidir. Sosyal politikanın niteliği, kamusal ve evrensel nitelik olmak üzere iki farklı şekilde meydana gelmektedir.

KAMUSAL NİTELİK: kamu yararı gözetilerek devletçe yapılan müdahaleler sosyal politikanın oluşturmakta ve bu özelliği dolayısıyla da kamuya ait politikalardır ve yürütücüsü devlettir. Ayrıca sosyal politikanın kamusal niteliği devletin yanı sıra sendika, kooperatif, dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşları tarafından da yürütülebilmesine olanak tanımaktadır. Ancak bunların işleyişi, sınırları, kimler tarafından bu hakkın kullanılabileceği gibi konular yasal düzenlemeler çerçevesinde belirlenmektedir.

EVRENSEL NİTELİK: ilke olarak yürütücülüğünü devletin yaptığı, kapsamının ilgili ülkenin sınırları ile şekillendiği bir düzenleme bütünüdür. Bu bağlamda bir ülkenin uyguladığı sosyal politikaların karakteristiğini, ülkenin içinde bulunduğu koşullar belirlemekte ve bir devletin sosyal politikaları o ülkeye has özellikleri içerisinde barındırmaktadır.

SOSYAL POLİTİKANIN HEDEFLERİ: Sosyal politikanın ilk ve genel hedefi refahın yükseltilmesi ve refahın toplumsallaştırılmasıdır. Sosyal politikanın ortaya çıktığı zamanlardaki hedefi çalışma hayatı ile sınırlıyken, kapsamındaki konuların çeşitlenmesi ile sosyal adalet, sosyal refah ve özel hedefleri de değişime uğramıştır.

Sosyal politikanın sosyal barış hedefi, toplumu oluşturan unsurları birleştirmek, sosyal adalet hedefi, sosyal kesimdeki bireylerin yaşam seviyeleri arasındaki farkın, sosyal hizmetlere ulaşmadaki aksaklıkların ve ekonomik haklara erişimdeki eksikliklerin giderilmesini ifade etmektedir. Sosyal politikanın en önemli hedefi olan sosyal refah, toplumun bir bütün olarak sahip olduğu refah düzeyi, sosyal imkânlar ve ekonomik anlamdaki zenginliklerinin bütünü olarak ifade edilmektedir. Sosyal refahın sağlanması ve geliştirilmesi eğitim, sağlık, barınma, sosyal güvenlik alanlarında daha çok kişinin daha yüksek seviyede yararlanması ile mümkündür.

SOSYAL POLİTİKANIN ÖNEMİ

Sosyal politikanın önemi, toplumun refahı ile ilgilidir. Sosyal politikanın önemi şu şekilde sıralandırılabilir.

- Sosyal politika, kişi bakımından, kapsamında bulunan kesimlerin sayısal çokluğu ve demokratik rejimlerin genel oy hakkı prensibine dayanması sebebiyle önemlidir.
- Sosyal politika, kişi bakımından kapsamında bulunan kişilerin nitelikleri dolayısıyla ayrıca bir öneme sahiptir.
- Sosyal politika, sağlıklı bir toplum yapısına kavuşabilmede önemlidir.
- Sosyal politika sosyal devlet ilkesinin gerçekleştirildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

SOSYAL POLİTİKA İLE DİĞER SOSYAL BİLİMLER ARASINDAKİ SINIRLAR

Sosyal politikanın bilim dalı olarak diğer sosyal bilim dallarından temel farkı, toplumsal refahı konu edinmesidir. Bu yönüyle farklılaşan sosyal politika, analizlerde kullanılan yöntemler ve diğer sosyal bilim dalları ile olan yakın ilişkisi sebebiyle disiplinlerarası bir yaklaşıma sahiptir. Ayrıca sosyal politika, sosyal bir bilim ve kamusal niteliğe sahip olması gibi nedenlerle diğer sosyal bilim dalları ile kesişen özelliklere sahiptir. Sosyal politikaya en yakın olarak düşünülen bilim dalları;

- Ekonomi
- Sosyoloji
- Hukuk
- İnsan kaynakları yönetimidir.

SOSYAL POLİTİKANIN ARAÇLARI

Fransız ihtilali ve Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkan klasik demokrasi ve iktisadi liberalizm anlayışı, barışın ve adaletin sağlanmasında yeterli olmamıştır. İktisadi liberalizmin, ticari kapitalizme dönüşmesi memnuniyetsizliği arttırmış ve toplum içerisinde birçok istenmeyen durumun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, çalışma barışı ve gelir dağılımı bozulmuş ve toplumsal huzursuzluklar artmıştır. Bu durumun iyileştirilmesi için ulus devletler, ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmeye başlamışlardır.

Ülkeler arasında, 19. yüzyıldan itibaren artan ekonomik ve sosyal ilişkiler, yaşanan sorunlar, ilişki içerisindeki diğer ülkelere yansımaları neden olmuş ve bir ülkede bozulan sosyal barış ve adaletin diğer ülkeleri tehdit etmesine yol açmıştır.

Ulusal ve uluslararası sosyal politika araçları özellikle 20. yüzyılda yaşanan değişime bağlı olarak toplum hayatında önem kazanmaya başlamış ve sosyal politikanın teorik amaçları olan, barışın ve adaletin

toplum hayatına uygulanabilmesi için vazgeçilmez araçlar haline gelmiştir.

Ulusal araçlar: Sanayi Devrimi sonrasında, kapitalist sistemin yol açtığı toplumsal sorunları aşabilmek için ulus devletler bir takım yasal, politik ve hukuki düzenlemeler yapmıştır. Ekonomik ve toplumsal gelişmeye bağlı olarak sonraki dönemler, ulus devletlerde, klasik demokrasinin yerini ekonomik demokrasi almıştır. Bunun sonucu olarak, toplumların sosyal sorunlarını aşabilmek için kamunun aldığı tedbirler yanında, toplumların kendilerinin ürettiği bir takım sivil toplum örgütleri öne çıkmıştır.

KAMU MÜDAHALESİ ARAÇLARI: Devlet gücü ile ekonomik veya sosyal bir gelişmenin ortaya çıkardığı sorunların giderilmesi demektir.

YASAL DÜZENLEMELER (MEVZUAT): Başta anayasa olmak üzere, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve yargı kararlarını kapsamaktadır.

KAMUSAL POLİTİKALAR: Devletin sosyal politikalar alanında ürettiği yasal ve kurumsal düzenlemelerin dayanağı, bu politikalar. Türkiye’de çalışma hayatı, sağlık, eğitim, yoksullukla mücadele, sosyal güvenlik, vergi, istihdam ve işsizlikle mücadeleye ilişkin yasal ve kurumsal düzenlemeler, birer kamu müdahalesi aracı olarak, izlenen kamusal politikaları yansıtmaktadır.

KAMUSAL KURUMLAR: Devletin kamusal politikalar bağlamında oluşturduğu yasal ve kurumsal düzenlemeleri uygulayan ve denetleyen eğitimde Milli Eğitim, sağlıkta Sağlık Bakanlıkları gibi kurumlardır.

KOLLEKTİF KENDİ KENDİNE YARDIM

ARAÇLARI: Sosyal sorunlardaki artış ile birlikte bozulan sosyal barış ve adaleti sağlamak için devletlerin gösterdiği çabaların yetmemesi üzerine toplumsal kesimlerin kendi sorunlarını çözmek üzere kurdukları sendikalar, kooperatifler, vakıflar ve dernekler gibi oluşumlardır.

ULUSLARARASI ARAÇLAR: Sosyal politikaların en önemli uluslararası araçlarından biri ILO’dur. Bu oluşum özellikle çalışma hayatına ilişkin sorunlara çözüm bulunmasına ve ücretlilerin durumunu yakından etkileyen ekonomik sorunlarla uğraşılmasını benimsemektedir.

Bir diğer önemli uluslararası sosyal politika ise Birleşmiş Milletler Teşkilatıdır. 1946 yılında kurulan Birleşmiş Milletler, kabul ettiği sözleşmeler ve diğer belgeler ile sosyal barış ve sosyal adaletin sağlanmasına önemli katkılar yapmaktadır. Bunlardan en önemlisi de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir. Ayrıca, çocuk hakları, ırk ayrımcılığının kaldırılması, göçmen işçilerin sorunları gibi önemli alanlarda önemli barışçıl yaklaşımlarda bulunmaktadır.

Avrupa Birliği yine önemli araçlardandır. II. Dünya Savaşından sonra yıkılan Avrupa’yı yeniden kurmak ve

siyasi barışın sağlanması için Avrupa ülkeleri Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğunu kurmuştur.

Sonuç olarak evrensel barışın ve adaletin sağlanmasında, uluslararası sosyal politika araçlarının önemli roller üstlendiğinin ve buna devam ettiğinin belirtilmesi gerekir.

ÜNİTE 2: SOSYAL POLİTİKANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

SANAYİ DEVRİMİ ÖNCESİNDE SOSYAL POLİTİKA

Toplum refahını sağlamak amacıyla iktisadi faaliyetler 18. yüzyılın dayanmaktadır. Bunun yanı sıra iktisadi faaliyetlere bağlı olarak gerçekleştirilen beşeri uygulamaların ise insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. Ekonomik yapının tarıma dayandığı ilk çağlarda toplum yapısının aile ekonomisi ve kölelik düzenine dayalı bir yapıda olduğu görülmektedir. Çalışma hür insanlar için onur kırıcı kabul edilmiş ve bu grubun askerlik, sanat, felsefe ve devlet işleri ile ilgilendikleri görülmüştür. Dönemin koşulları altında, aile üyelerinin ve kölelerin iş ilişkileri ise aile başkanı (aile reisi) tarafından, onun otoritesi altında düzenlenmiştir. Orta Çağ’ın sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuki düzenini belirleyen sistem feodalitedir. Feodal ekonomik düzen genellikle kapalı tarım ekonomisi olarak tanımlanmıştır. Orta Çağ’da gerek istilalar gerekse de İslam egemenliğinin etkisi ile ticaret yollarının kesilmesi Avrupa’da kendi içinde kapalı bir ekonomik düzenin oluşmasına neden olmuştur. Feodal ilişkiler sisteminin; kilisenin, toprak sahiplerinin, geleneklerin ve kutsallıkların egemen olduğu bir yapıdan meydana geldiği görülmektedir. Feodalite, mülkiyet ve egemenliğin birbirine katıldığı siyasal iktidar ile ekonomik iktidarın aynı kişide birleştiği ve dönemin üretim yapısı kadar yönetim yapısını da ifade eden bir kavramdır. Feodal düzen geçerliliğini 10. ve 15. yüzyıllar arasında sürdürmüştür. Bu dönemde senyör, şövalye, derebeyi gibi adlarla ifade edilen kişilerin egemenliği altında, daha çok tarımsal faaliyetlerde ailece çalışan serflerle karşılaşmaktadır. Toprağın tek ve en büyük zenginlik kaynağı olduğu feodal düzende toplumsal yapının da çeşitli sınıflardan oluştuğu görülmektedir. Bu sınıflar içinde asiller (aristokratlar) krala vergi vermeleri ve elde ettikleri imtiyazlar ile önemli bir gücün sahibi durumunda olmuşlardır. Kilise ve din adamları da eğitim ve sosyal yardım kuruluşlarını ve toplumun manevi hayatını yönetmek gibi sorumluluklara sahip olduğundan ayrıcalıklı konumlarını Orta Çağ boyunca koruyabilmişlerdir. Dindar Hristiyanların bağışları ve toplanan sadakalarla manastırlar çok zenginleşmiş, zamanın en büyük ve güçlü toprak sahipleri

olmuşlardır. Farklı meslek sahiplerinin mesleki kuruluşlar içinde organize oldukları yapılar, Orta Çağ egemen siyasi düşüncesinin kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bütün yönleri ile yönetim hakkını elinde bulunduran siyasi otorite teşkilatlanmamış dağınık düzende yaşayan fertler üzerinde bir baskı aracı hâline gelmekte idi. Siyasi otoritenin mutlak egemenlik hakkının etkisi altında kalarak baskıya maruz kalmamanın yegâne yolu fertle siyasi otorite arasında kalacak sosyal grupların oluşturulması olmuştur. 17.yüzyıla kadar zanaat yaşamının sınırlı sermaye kullanımı, el emeği ve becerisine dayalı olma özelliğinde çok önemli bir değişim yaşanmamıştır. Ancak üretimde kullanılan araç ve gereçler sürekli geliştirilmiş, bazı yeni mekanik düzenlemelerden de yararlanılmaya başlanmıştır. Bu değişim 17. yüzyılın ortalarında, farklı zanaatkârlar tarafından, farklı işyerlerinde üretilen parçaların bir araya getirilerek son ürün hâline getirildiği merkezi imalathanelerin kurulup, çoğalmasına yol açmıştır.

SANAYİ DEVRİMİ VE SOSYAL POLİTİKA

Sanayi Devrimi'nin başlangıcına ilişkin kesin bir tarih verilebilmesi mümkün değildir. Ancak 18. yüzyılın içinde barındırdığı birçok gelişme ile Sanayi Devrimi'nin başladığı yüzyıl olarak tanımlanması literatürde de geçerli olan bir görüştür. 18.yüzyılın ikinci yarısında bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı üretim anlayışı, toplumsal yapının ve tüm kurumlarının da değişimini beraberinde getirmiştir. Bu tarihe kadar elindeki basit araç, gereç ve makinelerin insan gücünün dışındaki enerji kaynakları ile harekete geçirilmesini hayal eden insan özellikle hayvan gücünden, su ve rüzgâr enerjisinden yararlanma konusunda önemli gelişmeler de kaydetmesine karşın üretimde sürekliliği sağlayabilmesi ancak Sanayi Devrimi ile mümkün olmuştur. Sanayi Devrimi en basit ifadesi ile küçük zanaat üretiminin yerine fabrika üretiminin geçmesi ve makinelerin insan, hayvan, rüzgâr, su kuvvet ve kudretinin yerini alması şeklinde anlaşılmalıdır. Makinelerin çoğalması ve bu alandaki tekniğin hızla yenilenmesi, sermayeye duyulan ihtiyacın ve üretim içinde sermayenin değerinin artmasına neden olmuştur. Şehirlerin nüfusları hızla artmış, gayri insani çalışma koşulları yaygınlaşmış, ücretler sefalet düzeylerine düşerek adaletsizliklerin arttığına şahit olunmuştur.

Sanayi Devriminde Teknolojik Yapı

Sanayi Devrimi'ni başlatan teknolojik gelişmelerle üretim süreci, ilk kez yeterli, düzenli ve sürekli bir güç kaynağına kavuşmuştur. O güne kadar insan, hayvan ve doğa gücüne dayanan mekanik düzenlemelerin

yerini, buhar ve elektrik gücüyle çalışan makineler almıştır. Öncelikle dokuma sektöründe başlayan fabrikalaşma sanayinin gelişmesi ile paralel olarak diğer sektörlerde de giderek yaygınlaşmıştır. Teknolojik gelişmelerin 18. yüzyılda kısa sayılabilecek bir süreçte büyük bir hızla yayıldığı görülmektedir. 1750- 1800 yılları arasında Sanayi Devrimi'nin temelini teşkil edecek buluşların birbiri ardına ortaya çıkışına şahit olunmuştur. Franklin 1752'de paratoneri, 1754'te Black karbonik asidi bulmuş, 1764'te Hargreaves dokuma sanayinde büyük bir dönüşüm yaratan otomatik mekik mekanizmasını üretime uyarlamıştır. 1769 yılı buhar makinesinin en gelişmiş formunun sanayi üretiminde kullanılmaya başladığı yıl olmuştur. 1770 yılında Robert Owen'ın ortağı Arkwright tekstil sanayinde su gücü ile işleyen makineyi üretime sokarken, Priestley 1774'te oksijeni, Volta 1800 yılında pili bularak teknolojik gelişmelerin belirleyicisi olmuşlardır.

SANAYİ DEVRİMİNDEKİ EKONOMİK YAPI

iktisatçılar fiyat, maliyetler, ücretler, rant ve kârlar gibi piyasa ekonomisi konularının, birbirleriyle tam bir bağımlılık içerisinde olduğunu ileri sürerek, belirli düzene ve kanunlara sahip bilimsel bir anlayışı işlemeye başlamışlardır. Yeni dönemde iktisat biliminin işlevi, ekonomik hayatın ayrıntılı olaylarının birbirleriyle olan ilişkilerini düzenli bir yapıda ortaya koymak, servet ve gelir üretim ve dağıtımını yöneten kuralların milletlerin zenginleşmesi ve ekonomik kalkınmaları yönünde kullanılmasını sağlamak şeklinde olmuştur. Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan yeni üretim düzeni ve yeni sınıflar ekonomik hayatı yönlendiren düşünürlerin de ortaya çıkmasına yol açmıştır.

SINIF BİLİNCİ VE SENDİKAL HAREKET

İnsan emeği ile ilgili derin gelişmelerin Sanayi Devrimi ile birlikte olduğu görülmektedir. Sanayi Devrimi ile oluşan fabrika üretim sisteminin en kalabalık grubunu yarı vasıflı ya da vasıfsız olarak bu sürece dâhil olan emek sahipleri oluşturmuştur. Sanayi Devrimi; nüfusun artması, topraktaki çözülme ile buradaki nüfusun sanayi merkezlerine yönelmesi ve fabrika üretimi ile başa çıkmayan zanaatkârların faaliyetlerini terk etmesi ile gittikçe büyüyen bir işçi sınıfının oluşmasına neden olmuştur. Sanayi Devrimi ile birlikte, çalışma ilişkilerinin o güne değin düzenlendiği kurumlar olan loncaların ortadan kalkması, çalışma yaşamında hiçbir kurum ve kuralın bulunmadığı bir yapıyı beraberinde getirmiştir. Makineli üretime geçişle birlikte ortaya çıkan yoğun üretim, çok sayıda işçinin çalıştığı büyük işletmelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu işletmelerde

emeksermeye ayrışması yaşandığı gibi işyeri yönetimi ile çalışanlar arasında da giderek büyüyen bir hiyerarşi ortaya çıkmıştır. İşçilerin örgütlenmesine ilişkin çalışmaları iki kategoride değerlendirmek mümkündür. Bunlardan ilki örgütlenmenin yasak olduğu Fransa gibi ülkelerde hayırsever örgütlenmeler yoluyla kurulan yapılardır. İşsizlik ve hastalık gibi konularla ilgilenen bu kuruluşların bazı taleplerde bulunmasına da göz yumulmuştur. Bu kuruluşların zaman içinde kurdukları gizli örgütlenmelerle etkilerini artırdıkları ve çalışma hayatının tüm sorunlu alanlarında faaliyetlerini yaygınlaştırdıkları görülmüştür. İşçilerin örgütlenmesine ilişkin bir diğer çalışma da İngiliz işçilerinin 1824 yılında parlamentolarından birleşme hakkını elde edebilmeleri olmuştur. Sanayileşen tüm ülkelerde dağınık bir yapıda başlayan işçi hareketlerinin, uluslararası karakteri 1864 yılında Londra'da yapılan Birinci Enternasyonal ile ortaya çıkmıştır (Turan, 1979: 39-40). Belirli bir sosyal ideale inanma temelinde güçlenen sınıf bilinci, çalışanların kurdukları sendikalar eliyle, mevcut düzen içerisinde ekonomik ve sosyal durumlarını düzeltme hareketi olarak güç kazanmıştır.

SOSYAL POLİTİKAYA YÖN VEREN DÜŞÜNCE AKIMLARI

Orta Çağ'ın feodal yapısının ortaya çıkardığı kapalı tarım toplum yapısı, 18. yüzyılda büyük bir değişime uğramıştır. Toprağın temel değer ifadesi olduğu Orta Çağ ekonomik yapısı ve onun şekillendirdiği sosyal yapı Sanayi Devrimi etkileri ile hızlı bir dönüşümün içerisine girmiştir. Yeni ticaret yollarının bulunmasından itibaren Avrupa'da nüfuzunu sürekli artıran burjuva sınıfı, Fransız ihtilali ile bu gücü siyasal alana taşıma imkânına da sahip olmuştur. Bilim ve teknolojiye gelişmelerin de yine bu sınıf tarafından himaye edilmesi, Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkışı ile birlikte düşünce dünyasındaki çabaların da mevcut durumu izahta yoğunlaşmalarına neden olmuştur.

Liberalizm

Liberalizm, temelleri A. Smith tarafından atılan ve daha sonra D. Ricardo ve T. Malthus tarafından geliştirilen düşünce sistemidir. Ekonomik ve toplumsal yaşantıyı yarattığı varsayılan doğal düzene her türlü müdahaleyi reddeden yaklaşım, bireysel çıkarların toplum yararına sonuçlar sağlayacağı düşüncesindedir. Klasik liberal düşüncede piyasa mekanizması ve fiyatlar sistemi her türlü ekonomik ve sosyal sorunu kendiliğinden çözümleyen "gizli bir el" işlevi görmektedir.

Sosyalizm

Liberalizmin ekonomik ve sosyal etkilerine karşı bir fikir olarak ortaya çıkan sosyalizm, özellikle Sanayi Devrimi'nin sonuçlarına yönelik olarak gelişme göstermiştir. Sanayi Devrimi'nin başlangıcındaki emeksermeye ilişkisinde emeğin zayıf konumu (ücretlerin düşüklüğü, ağır çalışma koşulları, kadın ve çocukların çalıştırılması vb.), sefaletle mahkûm olarak yaşayan büyük bir sınıfın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

KAMU MÜDAHALESİNİN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren büyük bir hızla gelişen kapitalist sanayi, geniş ölçüde sömürü hareketlerinin de konusunu teşkil etmiştir. Tarihin hiçbir döneminde görülmeyen bir hızla büyüyen işçi sınıfı yine tarihin hiçbir döneminde görülmeyen bir şekilde sefaletle sürüklenmiştir. Liberal devlet anlayışında toplum, devlet ve iktidar anlayışı bireye ve birey iradesine dayanır. Buna göre birey; toplumun, devletin ve iktidarın kaynağıdır. Bu anlayış çerçevesinde devletin hedefi bireyin doğuştan sahip olduğu ve devlete devredemediği hak ve özgürlükleri korumak olmuştur. Sanayi Devriminin ortaya çıkardığı olumsuz toplumsal görüntü liberal devletin birey-devlet anlayışının yavaş yavaş terk edilmesine neden olmuştur. Bu gelişmelere paralel olarak Fransız İhtilal'i'nin özgürlük ve eşitlik anlayışı da değişmiş, yasa önünde eşitlik anlayışı 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sosyal devlet anlayışı içerisinde fırsat ve olanak eşitliği ile tamamlanmaya çalışılmıştır. Devletin sosyal niteliğinin gelişiminde rol oynayan önemli etmenlerden biri de demokrasinin güçlenmesidir. Sanayi Devrimi'nin getirdiği ekonomik sorunlar kadar tetiklediği toplumsal dinamiklerin de modern sosyal politika anlayışının güç kazanmasında etkili olduğu bilinmektedir.

Keynes, döneme yön veren eserinde, klasik teorinin işsizlik sorununu çözmedeki yetersizliğini tespit ederek, çalışmada istihdamı belirleyen etmenleri ortaya koymaya çalışmıştır.

TÜRKİYE'DE SOSYAL POLİTİKANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde üretim sisteminin ağırlıklı olarak tarıma dayalı olması, toplumsal ilişkilerin bu üretim anlayışı çerçevesinde oluşmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e uzanan evrede modern sosyal devletin düz bir ilerleme çizgisi oluşturduğunu söylemek mümkün değildir. Sosyal refah devletin 19. ve 20. yüzyıllarda yaşanan modernleşme sürecinin nihai durağı olduğu şeklindeki yaklaşım açıklayıcılığını yitirmiş ve günümüzde olduğu gibi Osmanlı toplumunda da refah uygulamalarının ne tür bir yönetim tekniği ve siyaset tarzı olduğu gerçeği daha

da belirginleşmiştir. Osmanlı Devleti'nde üretim yapısının ağırlıklı olarak tarıma dayanması bu alanda başarılı bir sistemin kurulmasını gerekli kılmıştır. Tımar sistemi olarak tanımlanan Osmanlı toprak sistemi, köylülerin kiracı olarak işledikleri topraklarda elde ettikleri ürünün bir kısmını toprağın sahibi olan devlete vermeleri şeklinde işlemiştir. 16. yüzyıla kadar başarı ile sürdürülen bu sistemin bu dönemden itibaren yozlaşması, devlet ve köylü arasındaki araçların çoğalması, devletin çözülmesi ile paralel bu sistemin de güç kaybetmesi ve ortadan kalkması ile sonuçlanmıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİ SOSYAL POLİTİKASI

Büyük bir tarım toplumu ve onun şekillendirdiği toplumsal yapıyı miras alarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan itibaren modern dünyanın ekonomik ve toplumsal gelişmelerini izlemeye ve gerçekleştirmeye yönelmiştir Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da başlattığı Kurtuluş Mücadelesi, 23 Nisan 1920'de bütün milletin resmî ve tek temsilcisi olarak Büyük Millet Meclisinin açılması ile sonuçlanmıştır. Bu Meclise dayalı hükümet, Kurtuluş Mücadelesi'ni Cumhuriyet'in ilan edildiği 29 Ekim 1923 tarihine kadar sürdürmüştür. İçinde bulunulan zor şartlara karşın üç yıllık dönemde çalışma hayatına ilişkin önemli hassasiyetler gösterilmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında hâkim olan özel sektör eliyle sanayileşme çabalarının başarısızlığı 1930 yılına doğru kabul edilmiştir. Dünyada meydana gelen 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ve bunun Türkiye ekonomisine etkileri devletin ekonomik hayatla müdahalesini kaçınılmaz duruma getirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren uygulana gelen kimi zaman liberal kimi zaman da devletçi nitelikteki sanayileşme politikaları, 1960'lı yıllardan sonra belirli bir işçi sınıfının oluşmasını sağlamıştır. Bu tarihe kadar sınıfsal bir talep ve baskı olmaksızın sağlanan hakların bu dönemden itibaren daha örgütlü bir yapı içinde ele alındığı görülmektedir. Endüstri ilişkileri sisteminin yavaş bir seyir içinde de olsa ortaya çıkması ihtiyaçlara dayalı yeni düzenlemeleri zorunlu hâle getirmiştir.

24 Ocak 1980 ekonomik kararları ile benimsenen neo libereal politikalar ve 12 Eylül 1980 askerî darbesi Türkiye'de yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Kamu kesimine yaklaşım açısından neo liberal politika; ekonomide genel olarak kamu kesiminin, özelde KİT'lerin etkinliğini ve yerini azaltmak, yeni hukuki düzenlemelerle kamu kesimine geçmişten farklı fonksiyonlar yüklemek ve özel kesimin daha hızlı gelişmesini sağlamak amacını taşımıştır. Dönemin Danışma Meclisi tarafından hazırlanan Anayasa tasarısı, Millî Güvenlik Konseyince yapılan değişiklik

ve eklerle halkoyuna sunulmuş ve kabul edile- 1982 Anayasası'nın tüm hak ve özgürlükler açısından getirilen sınırlılıklar ve devleti güçlendiren hükümleri ile 1961 Anayasası'nın özgürlükçü ruhundan aykırı bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir.

ÜNİTE 3: İSTİHDAM, İŞSİZLİK, ÜCRETLER VE ÇALIŞMA KOŞULLARI

İSTİHDAM VE İŞSİZLİK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İstihdam, iktisat alanında giren bir kavramdır. İktisat alanına giren istihdamın doğrudan insana odaklanması sebebiyle sosyal politikanın, üretimi gerçekleştiren ve ekonomik değer yaratan emek unsurunu ele alması açısından önem arz eder. Sosyal politikacılar istihdamı bir amaç olarak kabul ederken iktisatçılar, gelir hedefine ulaşmanın bir aracı olarak görürler. Toplumda yaşayan bireyin aldığı hizmetler (eğitim, güvenlik, sağlık vb.) nedeniyle borçlanması, o bireyi istihdamın içerisine iter. Bireyin topluma olan borcunu ödemesi istihdama sunduğu katkıyla doğru orantılıdır. Sosyal politikanın temel ilgi alanlarından biri olan istihdamı geniş ve dar anlamda tanımlamak mümkündür. Geniş anlamda istihdam, üretim faktörlerinin üretime sevk edilmesidir. Dar anlamda istidamı emeğin üretimde kullanılması ya da gelir sağlamak amacıyla çalışması/ çalıştırılması olarak tanımlayabiliriz. İstihdamın merkezinde sosyal politika açısından insan faktörü ön plandadır. Ayrıca millî gelirinde istihdamla ilişkisi bulunur. Millî gelir, Bir ekonominin belirli bir dönemde ürettiği mal ve hizmetlerin toplamıdır. Bu durumda millî gelirin artması istihdamın fazla olmasıyla doğru orantılıdır. Tam istihdamın gerçekleşmesi için ekonomideki üretim faktörlerinin tümünün üretime katılıyor olması gerekir. Tam istihdam durumunda ekonominin mevcut üretim potansiyelinden tam olarak yararlanılmaktadır. Dolayısıyla, tam istihdamın sağlanması ve sürdürülmesi için istihdam hacminin sürekli olarak genişletilmesi gerekmektedir. Bu amaçla yapılan yatırımlar, sermaye donanımını geliştirerek aynı zamanda millî gelirin de büyümesiyle alakalıdır. Bunun yanı sıra bir ülkede eksik istihdam varsa o ülkede mevcut üretim faktörlerinin tamamının kullanılmaması söz konusudur. Eksik istihdam belirlenmesi ve ölçümü açısından uzun süre tartışılan bir kavram olmuştur. Bu doğrultuda ikili bir yapıdan söz edilebilir. Görülebilen eksik istihdam ve görülemeyen eksik istihdam ikili yapının kavramlarıdır. İstihdam konusunda üzerinde durulması gereken bir diğer kavram da aşırı istihdamdır. Emek arzı emek talebini karşılayamaz ise ortaya çıkan durum aşırı istihdam olarak isimlendirilebilir.

İşsizlik kavramı istihdam kavramından sonra üzerinde durulması gereken diğer kavramlardan birisidir.

İşsizlik, bireyi ve toplumu temel alarak iki farklı şekilde tanımlanabilir. Toplum açısından işsizlik, üretici kaynaklarının bir bölümünün kullanılamaması anlamına gelmektedir. Birey açısından ise işsizlik, çalışma isteğinde, gücünde ve çalışmaya hazır bir durumda olan bireyin, cari ücret ve mevcut çalışma koşullarında belirli sürelerle iş aramasına rağmen bulamaması durumu olarak tanımlanabilir. ILO işsizliği üç bölümde tanımlar

1. İş Sahibi Olmama (İşi Yok); ücretli ya da kendi hesabına çalışma şeklinde istihdam edilmemiş olanlar.
2. İş Arama; belirli bir süre önce iş arama yönünde belirgin adımlar atmış olanlar.
3. İşe Başlamaya Hazır Olma; referans dönemi (tanımlanmış bir zaman dilimi, bir hafta veya bir gündür olan dilim) boyunca ücretli ya da kendi hesabına çalışma şeklinde istihdam edilmeye hazır olanlar şeklindedir.

İSTİHDAMIN KORUNMASI VE İŞSİZLİKLE MÜCADELEDE SOSYAL POLİTİKALARIN YERİ VE ÖNEMİ

Küresel gelişmeler iş piyasasını etkileyen ve ilerleyen zaman diliminde işsizliğin etkin biçimde artmasına neden olacak zaman ayırımı doğurmaktadır. ILO'nun açıklamalarında göre ekonomik durgunluk ve artan işsizlik mevcut dengelerin bozulmasına neden olacaktır. Bu durumda işsizlik artacaktır. ILO'ya göre 2008 yılından beri süren iş kayıpları küresel düzeyde 61 milyona ulaşmış durumdadır. Önümüzdeki beş yıllık süreçte iş ortamında küresel krizin neden olduğu istihdam açığını kapatabilmek için 2019 yılına kadar 280 milyon yeni iş fırsatlarının yaratılması gerekmektedir. İşsizliğin küresel, yapısal, kalıcı ve yaygın bir problem haline gelmesi, bu problemin sosyal politikanın temel ilgi alanları arasına girmesine yol açmıştır. İşsizlik ve istihdam konusunda artan sayının büyüyen dünya düzenine ayak uyduramaması, yakın geçmişte kadın, engelli ve gençlerin iş konusundaki taleplerinin karşılanamaması yoksul insan sayısını arttırmıştır. Bu gelişmelerin etkisiyle gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke, istihdamı geliştirmek veya en azından sürdürülebilir bir düzeyde tutmak, işsizlikle mücadele etmek ve bunun yanında işsizliğin sosyo ekonomik yaşamda yıkıcı etkiler yaratmasını önlemek amacıyla aktif ve pasif istihdam politikaları üretme çabasına girmiştir. Buna bağlı olarak çalışma hakkı ve çalışma hakkı çerçevesinde düzenlenen sosyal politika tedbirleri çerçevesinde çalışma hakkının korunması gerekliliğini gündeme

getirmiştir. Uluslar arası koruma kapsamında değerlendirilebilecek en temel belgeler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesidir. Çalışma hakkı çerçevesinde düzenlenen sosyal politika tedbirleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. Yeterli istihdam imkanlarının yaratılması
2. Yaşam boyu öğrenme perspektifi içinde mesleki eğitim yoluyla insan gücü kaynağının niteliklerinin geliştirilmesi
3. İş arayanlar ile işgücü arayanların buluşturulması
4. Çalışma hayatında iş güvencesi ve koruyucu standartların sağlanması
5. Çalışma hayatında belirli bir gelir güvencesinin sağlanması
6. İş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirilmesi
7. Ücretlilere örgütlenme hakkının kazandırılması
8. Aktif ve pasif istihdam politikaları aracılığıyla işsizlik karşısında koruma
9. Sosyal güvenlik sistemi ile işgücünün sosyal risklere karşı korunması
10. Sayılan sosyal politika tedbirleri dikkate alındığında sosyal devletin çalışma hakkı çerçevesinde çalışma yaşamına müdahale alanının oldukça geniş olduğu görülmektedir.

Bu maddeler içerisinde geçen bazı kavramlara değinmemiz gerekirse; yaşam boyu öğrenme, okul öncesi dönemden emeklilik sonrası döneme kadar tüm ilgi, bilgi, yetenek ve niteliklerin kazanılması ve yenilenmesi perspektifini ifade etmektedir. Örgütlenme hakkı, sendikal özgürlük şeklinde ifade edilebilir. Bireysel sendika özgürlüğü, bir yandan çalışanların serbestçe sendika kurma ve kurulmuş sendikalara üye olabilme hakkı ve diğer yandan bireylerin sendikalara girmeme veya sendikadan özgürce ayrılma haklarını kapsamaktadır. Sosyal Risk ise ne zaman ortaya çıkacağı bilinmemekle birlikte ileride gerçekleşmesi muhtemel ya da muhakkak olan ve buna maruz kalan kişinin mal varlığında eksilmeye neden olan tehlikedir. Sosyal riskler, mesleki riskler (iş kazası, meslek hastalıkları), fizyolojik riskler (hastalık, analık, sakatlık, ölüm) ve sosyo-ekonomik riskler (işsizlik, evlenme ve çocuk sahibi olma, konut ihtiyaç) olmak üzere başlıca üç gruba ayrılır. İşsizlik aynı zamanda neden ve sonuçları itibarıyla sosyo-ekonomik bir olgudur. İşsizliğin etkileri ekonomik, bireysel ve toplumsal açıdan ele alınmalıdır. İşsizliğin ekonomik etkileri bağımlılık oranını etkiler. Bağımlılık oranı; bir ülke nüfusunun tamamı tüketicidir ancak çalışma çağındakiler hem tüketici hem de üreticidirler.

Üretim tüketim dengesinin gerçekleştirilebilmesi için üretime katılanların kendileriyle birlikte üretime katılmayanların da ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde üretimde bulunmaları gerekir. Bu çerçevede, üretime katılan kişilere bağımlı olan nüfusun ölçüsü bağımlılık oranıdır. İşsizliğin toplumsal etkileri ise toplumsal dışlanmayı beraberinde getirir. Toplumsal dışlanma; toplum ve bireyin bütünleşmesini sağlayan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel sistemlerin bütününden kısmen ya da tamamen yoksun olma sürecidir.

İşsizlikle mücadelede izlenen sosyal politikalar aktif istihdam politikaları ve pasif istihdam politikaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Aktif istihdam politikaları, emek arzı ve talebi açısından işsizliğin sebeplerini ortadan kaldırmaya çalışan ve genellikle belirli grupların hedeflendiği politikalar. Aktif istihdam politikaları, mesleki eğitim programı, ücret ve istihdam sübvansiyonları, doğrudan kamu istihdamı, kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleridir. İstihdam politika araçları ise, işsizlik sigortası, işsizlik yardımı ve girişimciliğin desteklenmesine yönelik politikalar. Pasif istihdam politikaları işsizlik oranlarını azaltmak yerine işsizliğin birey, ailesi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini gidermeyi amaçlayan ve bunun için de işsizlere belirli bir ekonomik güvence sağlamaya yönelik tedbirlerdir.

ÜCRET VE ÜCRETE İLİŞKİN KAVRAMLAR

Ücret konusu oldukça karışık bir konudur. Bu konuda yaşanan kavram kargaşası ülkelere, sektörler, coğrafi bölgelere, işletmelerin kamuya ya da özel sektöre ait olmasına ve hatta işletmelerin büyüklüklerine göre değişkenlik göstermektedir. Ücretli çalışmanın başladığı ilk günden beri çalışanların ortaya koyduğu zihinsel ve bedensel emeğin bedeli / karşılığı olarak görülen ücret, işçi ve işveren kesimlerinin kendi amaç ve çıkarları doğrultusunda farklı biçimlerde yorumlanmaktadır. Ücretin çok yönlü bir konu olması, farklı ücret kavramlarını da beraberinde getirmektedir. Çoğu kaynakta ücret türleri olarak da adlandırılabilir bu kavramları sıralamak gerekirse;

1. Ücret Haddi (Ana ücret, Kök ücret veya çıplak ücret)- Ücret Geliri,
2. Nominal (Parasal) ücret- Reel ücret,
3. Ayni ücret-Nakdi ücreti
4. Brüt ücret-Net ücret,
5. Kolektif ücret-Efektif ücret,
6. Ücret düzeyi,
7. Asgari ücret.

Reel ücret çalışan için önemli bir yere sahiptir. Reel ücret nominal ücretin ülkedeki fiyatların düzeyi dikkate alınarak hesaplanan satın alma gücüdür ve parasal ücretin satın alma gücünü gösterir. Nominal

ücretin tüketici fiyatları endeksine bölünmesiyle elde edilen sayısal veridir. Kısaca Tüfe denilen tüketici fiyatları endeksi, Belirli bir dönemde belirli bir kitle tarafından tüketici mal ve hizmetlerine ödenen perakende fiyatlardaki değişikliklerin ölçüsüdür. Çalışma yaşamında özellikle bordrolarda en çok karşımıza çıkan kavramlardan ikisi brüt ve net ücret kavramlarıdır.

Brüt ücret; tahakkuk eden, kesintiler öncesi toplam ücret tutarını ifade eder. Net ücret ise brüt ücretten gelir ve damga vergiler, sosyal güvenlik kesintileri, sendika aidatı vb. çeşitli kesintiler düşüldükten sonra kalan ve iş görenin eline geçen kullanılabilir ücret tutarıdır. Bunların yanı sıra asgari ücret kavramı da günlük yaşamda sıkça karşımıza çıkar. Asgari ücret işçilere normal bir çalışma günü karşılığında ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücrettir. Ücret sistemleri ücretlerin hesaplanması ve ödenmesine ilişkin işlemlerin toplamıdır ve her koşulda değişiklik gösterebilir. Ücret sistemleri en genel tanımlama ile bireysel ücretlerin bileşimi, hesaplanması ve ödenmesine ilişkin düzenlemelere ve yöntemlere denir.

ÜCRETİN KORUNMASI VE ÜCRET HAKKI

Ücret hakkı ve korunması liberalizmle birlikte değişen dünya düzeninde ortaya çıkmıştır. Ücretin korunması liberalizmle beraber bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler fikirlerinin temel prensibiyle oluşmuştur. 18. ve 19. yüzyılda Batı Avrupa'nın hiçbir ülkesinde ücrete ilişkin herhangi bir kanuni müdahaleye rastlamak söz konusu değildir. Ancak 20. yüzyılın başlarından itibaren ortaya çıkan müdahalecilik akımı ve yaygınlaşan sosyal politika tedbirleri ile bu durum giderek değiştirmiştir. Ücretin çalışan açısından bir hak niteliğini kazanmasını sağlayan, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradeleridir. İş sözleşmeleri bu bağlamda önemli ayrıntılar olarak karşımıza çıkar. Günümüzdeki sosyal devlet düzeni içerisinde, ücret hakkı sadece ekonomik açıdan değil, içeriği bakımından da daha geniş kanuni hak ve menfaatleri içerisinde barındırmaktadır.

ÇALIŞMA KOŞULLARI VE ÇALIŞMA KOŞULLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Sanayi Devrimi'nin ilk yıllarında giderek kötüleşen çalışma koşullarına karşı geliştirilen sosyal politika tedbirleri bir dizi koruyucu düzenlemenin yolunu açmıştır. Sosyal politika literatüründe bir kavram olarak çalışma koşulları "genellikle işçilerin iş münasebetinden doğan haklarının ve mükellefiyetlerinin tümü ve en geniş anlamda işçinin

hukuki, ekonomik ve sosyal statüsü" olarak tanımlanmaktadır. Çalışma koşulları İş Kanunu ile düzenlenir ve emek talebi -işverenler- açısından çalışma koşullarının sınırlarını çizerek bazı yükümlülükler doğururken, emek arzı -işçiler- açısından da bazı haklar getirmektedir. Bütün bu hak ve yükümlülükler çalışma koşulları ile ilgili bulunmakta, bir diğer ifadeyle çalışma koşulları bütün bu hak ve yükümlülüklerin birleşiminden oluşmaktadır. 18. yüzyılın sonlarında gerçekleşen Sanayi Devrimi'nin; ekonomik ve teknolojik düzende köklü değişiklikleri beraberinde getirmesi çalışma koşullarını da doğrudan etkilemiştir. Çalışma sürelerinin artması, düşük ücretler, kadın ve çocuk işçilerin fabrika yaşamına girmesi gibi çalışma koşullarında önemli değişimlerin başlamasına yol açmıştır. Aşırı rekabet olgusu uzun çalışma sürelerine neden olmuş ve emeğin sömürülmesini arttırmış, sefalet ücretleriyle yaşamını sürdürmeye çalışan işçi sınıfını çalışan yoksullar haline getirmiştir. O döneme hakim olan iktisadi liberalizm anlayışı, bireyin ekonomik faaliyetlerini özgürce yapmasına izin verilmesi, bu özgürlüğü güvence altına alacak genel kuralların konulması dışında ona müdahale edilmemesini sağlamıştır. Çalışma koşullarının devlet baskısından uzak ve işçi ile işveren taraflarının serbest iradesine dayanan bireysel sözleşme sistemiyle düzenlenmesi öngörülmüştür. Sanayi Devrimi sonrasında devletin çalışma yaşamına müdahalesini gerekli kılan faktörlerin başında 18. Yüzyıl sanayi kapitalizmi ve sonrasında 19. yüzyıla hakim olan katı liberalizm anlayışı olduğu söylenebilir. Çalışma yaşamının devlet ve sendika gibi bütün dış müdahalelerden tamamen arındırılması, ekonomik faaliyetlere hiçbir müdahalenin olmaması ve serbest piyasa mekanizmasını temsil eden bu anlayış sonucunda pazarlık güçleri sermayedar karşısında aşırı derecede zayıflayan işçilerin kendilerine önerilen uzun çalışma saatleri, kötü çalışma koşulları ve düşük ücretleri kabul etmek zorunda kalmaları ve bu faktörlere bağlı olarak sanayi toplumlarında sayıları gün geçtikçe artan çalışan yoksullar devletin çalışma yaşamına müdahalesini gerekli kılmıştır. 1802 de İngiltere'de çocuk işçilerin çalışma saatini 12 saatle kısıtlanması iş hayatının düzenlenmesinde atılan temel adımdır. 1. Ve 2. Dünya savaşları; 1929 ekonomik buhranı çalışma hayatına devletin dahil olmasını kaçınılmaz kılmış ve bu dönemde karma ekonomik sistem ortaya çıkmıştır. Çalışma hayatının düzenlenmesi işçi sınıfının yüzyıllık mücadelesinin sonucudur. Bugün küresel gelişmelere bağlı olarak, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, yeni ekonomi anlayışının bir sonucu olarak; esnekleştirme,

özelleştirme, taşeronlaşma uygulamaları, endüstri ilişkilerinin güç kaybetmesi, yeni istihdam biçimlerinin önem kazanmasına bağlı olarak işlerin önemsizleşmesi ve değer kaybetmesi gibi sorunlar tartışılmaktadır. Bu uygulamalar küresel dünyada ülke işletmelerinin rekabet güçlerini arttırırken çalışanların hakça pay almamalarına ve yoksullaşmalarına neden olmaktadır. 87. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda sunulan raporda; çalışanların güvenlik, onur, eşitlik ve özgürlük temelinde uygun ve üretken bir iş elde edebilmeleri için desteklenmesi gerektiği fikrinden hareketle, Decent Work kavramı uluslararası gündemi meşgul etmeye başlamıştır. Türkçeye DÜZGÜN iş olarak çevrilen bu kavram, 2003 yılından itibaren de ülkemiz gündemini meşgul etmektedir.

Ülkeler için düzgün işlerin sağlanmasında dört temel öge karşımıza çıkar. Bunlar şöyle sıralanabilir;

1. Temel hak ve prensiplerin ve standartların işyerlerinde hayata geçirilmesi,
2. Uygun istihdam ve gelir elde etmeleri için, kadın ve erkeklere daha fazla fırsat yaratma,
3. Sosyal korumanın kapsamını ve etkinliğinin herkes için artırılması,
4. Sosyal diyalogun ve üçlü katılımcılığın güçlendirilmesi.

ÜNİTE 4: GELİR DAĞILIMI VE YOKSULLUKLA MÜCADELE

GELİR DAĞILIMI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Belli bir dönemde bir ülkede üretilen gelirlerin kişiler gruplar Ya da üretim faktörleri arasındaki dağılımı gelir dağılımı denir. Kişisel gelir dağılımı, Fonksiyonel gelir dağılımı, bölgesel gelir dağılımı, sektörel gelir dağılımı, birincil ve ikincil gelir dağılımı gibi gelir dağılımı türleri vardır.

GELİR DAĞILIMI EŞİTSİZLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ

Lorenz eğrisi ve Lorenz eğrisi yardımıyla hesaplanan Gini Katsayısı kişisel gelir dağılımının ölçülmesinde önemlidir.

SOSYAL POLİTİKA AÇISINDAN GELİR DAĞILIMININ ÖNEMİ

Gelir dağılımı kavramı ilkel toplumlardan bu yana toplumların gündeminde yer almıştır. Mülkiyet kavramı, eşitsizlikler ve adaletsizlikler feodal düzene damgasını vurmuştur. Feodal düzeni geniş bir aileye benzetecek olursak kişilerin yaşadığı eşitsizlikler daha kolay anlaşılacaktır. Yaşam düzenlerinin birbirlerinden farklı olması, gereksinimlerin karşılanamaması, feodal beylerin baskılarıyla su yüzüne çıkamamıştır. Sanayileşme ile birlikte feodalite ortadan kalkmıştır. On dokuzuncu yüzyılda karın daha da artmasıyla işçilerin ekonomik sıkıntıları ve yabancılaşmayla

beraber gelir dağılımındaki uçurumun arttığı gözlenmiştir. Böylece sanayi toplumlarında sıkıntılar ve ayaklanmalar baş göstermiş ve tüm bu yaşananlara sosyal sorunlar da eklenmiştir.

Sosyal politika değişen ve gelişen bir kavramdır. Sosyal yapı ne şekilde değişirse sosyal politikada onunla beraber değişme gösterir. Dönemin koşullarına göre sorunlarda da değişiklik gözlenir. Bu sorunlar Sanayi Devrimi'nin ilk sürecinde farklı; küreselleşme sürecinde ise daha farklı olacaktır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik toplumsal barış ortamını zedeleyebilir. Bir toplumdaki bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumları toplumsal barışa ve bireylerin topluma duyduğu güvene zarar verir. Toplumsal hizmetlerden yararlanma ve ekonomik olanaklara ulaşmada var olan eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan sosyal politika; bağımlı ve güçsüz kişilerin korunması, bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması, sosyal dengenin ve sosyal adaletin sağlanması için oldukça önemlidir. Günümüzde gelir dağılımı politikası sosyal politikanın belirleyicidir. Herkes için en az yaşama düzeyinin korunması, gelirler arası farklılıkların azaltılması, kişilere tanınacak fırsat eşitliğinin ve bu kişilerin yükselme olanakları uygulamada karşımıza çıkan üç temel ilkedir.

GELİR DAĞILIMINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Gelir dağılımını belirleyen faktörler şunlardır:

1. Demografik faktörler
2. Piyasa yapısı
3. Teknolojik gelişme düzeyi
4. Üretim faktörlerinin niteliği
5. Servet dağılımı
6. Enflasyon ve ekonomik krizler
7. Bölgesel gelişmişlik farklılıkları
8. Kamu mal ve hizmetlerin dağılımı
9. Küreselleşme

GELİR DAĞILIMI POLİTİKASININ ARAÇLARI

1. İşgücü Piyasası ve Ücret Politikaları
2. Fiyat Politikası
3. Gelirler Politikası
4. Servet Politikası
5. Maliye Politikası
6. Eğitim Politikası
7. Sosyal Güvenlik Politikası

DÜNYADA GELİR DAĞILIMI

Dünya bankası gelir dağılımını göstermek için kişi başına düşen geliri ortaya koymaktadır. Dünyanın en zengin ve en yoksul ülkesi bu biçimde hesaplanır. Satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen milli gelir hesaplanmaktadır. Buna göre dünyanın en

zengin ülkesi Katar, en yoksul ülkesi ise Orta Afrika Cumhuriyetidir.

TÜRKİYE'DE GELİR DAĞILIMI

Türkiye' de 1987 yılında ilk kez ortaya konan 2002 yılından itibaren düzenli olarak gelir dağılımı istatistikleri sunulmaktadır. 2006 yılından günümüze kadar Avrupa Birliği uyum süreci içinde gelir ve yaşam koşulları araştırması yapılmaktadır.

YOKSULLUKLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Yoksullukla ilgili öğrenilmesi gereken kavramları üç alt başlık altında toplanabilir. Bu alt başlıklar;

1. Mutlak Yoksulluk-Görelî Yoksulluk
2. Objektif Yoksulluk-Subjektif Yoksulluk
3. Gelir Yoksulluğu-İnsani Yoksulluk

YOKSULLUĞUN ÖLÇÜLMESİ

Yoksullukla mücadelede en önemli durum yoksulluğun tanımlanmasıdır. Alt gelire sahip olanların ve yoksulluk sınırını gösterilmesi gerekir. İnsanların mal ve hizmetlere ulaşımı ne kadar az ise ihtiyaçlarını o kadar karşılayamamaktadırlar. Burada mutlak yoksulluk, görelî yoksulluk gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır.

DÜNYADA YOKSULLUK

Sorunların çözümünde yoksulluk kavramının uluslararası düzeyde değerlendirilmesi gerekir. Her ülke için yoksulluk sınırı mal ve hizmetleri satın alma gücü farklı olabilmektedir. Dünya Bankasının uluslararası düzlemde kullandığı yoksulluk sınırlarının karşılaştırılması çok önemli verilerdir. Hane halkının sağlık, eğitim, yaşam standartlarını içeren çok boyutlu yoksulluk endeksi bu bağlamda incelenmelidir.

TÜRKİYE'DE YOKSULLUK

Türkiye'de yoksullukla ilgili literatür taramasının 1990'lı yıllarda yapıldığı gözlenmiştir. Yoksulluk konusunun Artvin bir sorun haline gelmesi ve ekonomik krizlerin yaşanması Türkiye'de yoksulluğu araştırılmasının sebeplerindendir. Türkiye'de yoksulluğun boyutlarına bakıldığında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından; Gıda yoksulluğu, gıda dışı yoksulluk, kişi başı günlük gelir, harcama esaslı görelî yoksulluk gibi kavramların incelenmesiyle değerlendirilmektedir. Türkiye'de yoksulluk üzerinde etkili olan faktörlere baktığımızda karşımıza yedi özellik çıkar. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

1. Gelir Dağılımı
2. Göç
3. İşgücü Piyasası
4. Ekonomik Krizler
5. Sosyal Güvenlik
6. Eğitim
7. Aile ve Dayanışmacı Unsurlar

YOKSULLUKLA MÜCADELE

Yoksulluğun görünümü, boyutları ve şiddetle az gelişmiş, gelişmekte olan, gelişmiş ülkelerin her biri açısından farklıdır. Bu durum her ülkede farklı anlamlar ifade etmektedir. Sosyal politika yoksullukla mücadelede tüm dünyada ve Türkiye'de önem arz etmektedir. Sosyal politika açısından yoksulluk ve mücadelenin önemine bakacak olursak ekonomik politikaların ve sosyal politikaların ortak tartışması gerekliliği vardır. Bu iki unsurun birlikte hareket etmesi, ortak paydalarda buluşabilmesi yoksullukla mücadele için oldukça önemlidir. Sosyal politika açısından yoksulluk önemini inceleyecek olursak; gelişmekte olan politikaların sosyal devlet anlayışıyla kurgulanması gerekliliği karşımıza çıkar. Denge ve düzenin sağlanması için toplumsal birlik ve beraberlik yoksullukla mücadele temel oluşturmaktadır. Uluslararası kuruluşların gündeminde yoksullukla mücadele incelendiğinde karşımıza Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Çalışma Örgütü çıkar. 2000-2001 yılında Dünya Bankası'nın yayınladığı yoksulluğa saldırı adlı raporu, yoksulluk konusunu incelemektedir. Bu raporda yoksulluğun küresel bir sorun olarak karşımıza çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca gelecekteki demografik değişikliklerin yoksulluğun azaltılmasında karşılaşılan zorlukları artıracığı üzerinde durulmuştur. 2005'te yayınlanan Dünya kalkınma raporunda ise durum çok farklı değildir. Bu kez girişimcilere ve firmalara solist ve teşviklerin sağlanmasının gerekliliği tartışılmıştır. Yoksullukla mücadelede kavramı için yürütülen çalışmalar dünya ve Türkiye örneğinde incelendiğinde önümüze çıkan sonuçlar kısaca şunlardır. Yoksullukla mücadelede dolaylı ve dolaysız olmak üzere genel olarak iki yaklaşımdan söz etmek mümkündür. Dolaylı yaklaşım, ekonomik büyümenin eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerin sunumunu ön görür. Bunun yanı sıra istihdam olanaklarının artırılacağı esasa dayanmaktadır. Dolaysız yaklaşım ise radikal reform, kamu harcamaları ve yoksullukla mücadele programlarını içerisinde barındırır. Dolaylı yaklaşımda ekonomik büyüme Eğitim ve Sağlık gibi hizmetlerin sunumuyla sağlanırken; dolaysız yaklaşımda ise radikal reform kaynakların yeniden köklü dağıtımı gibi uygulamalarla yoksulluğun azalacağı ifade edilmektedir. Yoksulluğun azaltılmasında mikrokredi uygulamaları önemli bir yer tutar. Mikrokredi, resmi finans kuruluşlarına erişim olanağı bulunmayan yoksul ailelerin üretici faaliyetlere girişimlerini ve tüketimlerini istikrarlı hale getirmelerine yardımcı olmak amacıyla, çok küçük meblağlarda (mikrokredi)

sağlanan kredidir. Dünyadaki mikrokredi uygulamalarını yapan ülkeler; Afrika, Bangladeş, Bosna Hersek, Doğu Avrupa Ülkeleri, Endonezya, Ermenistan, Gürcistan, Pakistan, Hindistan, Orta ve Latin Amerika ülkeleri, Amerika, Birleşik Devleti'dir. Türkiye'de yürütülen uygulama örneklerine bakacak olursak; yoksul kesimin çok olduğu, sosyal yardımlara ihtiyaç duyulan yerlerde mikrokredi uygulamaların olduğu gözlemlenebilir. İlk mikrokredi uygulaması 2002 yılında, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından Maya Mikro Ekonomik Destek işletmesi adıyla Marmara deprem bölgesinde yapılmıştır. Mikrokredi uygulamasının ikincisi ise 2003 yılında Türkiye İsraf Önleme Vakfı ile Bangladeş kökenli Grameen Bank'ın işbirliği ile Diyarbakır'da yapılan uygulamadır. Türkiye'de mikrokredi uygulaması halen 46 il ve toplam 67 şubede devam etmektedir. En çok kredi dağıtılan yerlere bakacak olursak Diyarbakır, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa ve Eskişehir illeri karşımıza çıkar.

ÜNİTE 5: SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL SİĞORTALAR

SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMI

Sosyal güvenlik ihtiyacı, ilk insanla birlikte var olmasına rağmen terim olarak sosyal güvenliğin kullanımı çok yenidir ve ilk defa 1935 tarihli, Amerikan Sosyal Güvenlik Kanunu'nda (The Social Security Act) kullanılmıştır Terim olarak kullanılması gecikmiş olmakla birlikte benimsenmesi ve yaygın olarak kullanımı çok kısa sürede gerçekleşmiş, nitekim 1941 tarihli Atlantik Şartı'nda; 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde Uluslararası Çalışma Örgütü'nün konu ile ilgili belgelerinde sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır.

Sosyal güvenlik; toplumu oluşturan bütün fertlerin uğrayacakları tehlikelerin zararlarından kurtarılmaya garantisi demektir. Öte yandan sosyal güvenlik, insanoğlunun bütün insanlık tarihi boyunca tehlikenin zararlarından korunmak için geliştirdiği bireysel ve toplumsal tedbirlerin bütününe verilen ortak adı da ifade etmektedir.

Sosyal güvenlik garantisinin sağlanmasının temelinde gelir transferi yatar. İnsanlar, genç, sağlıklı ve çalışabildikleri dönemlerde elde ettikleri gelirin bir kısmını tüketmeyip yaşlı, hasta ve çalışmadıkları dönemlerde kullanmak üzere tasarruf ederler. Bu açıdan sosyal güvenlik, gençlik dönemlerinden yaşlılık dönemine, sağlıklı dönemlerden hastalıkla karşılaşılan dönemlere ve çalışarak gelir elde edilen dönemlerden çalışılmayan dönemlere yapılan gelir transferini ifade eder.

Sosyal güvenliğin hangi durumlarda ne tür bir gelir transferi sağladığı onun dar ve geniş anlamlarda kullanılmasını da beraberinde getirmiştir. Dar anlamda sosyal güvenlik; gelir transferinin toplumsal düzeyde gerçekleştirilmesine yönelik mekanizmaların ve bunları düzenleyen hukuk düzeninin bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Geniş anlamda sosyal güvenlik; dar anlamdaki sosyal güvenliğin anlam ve kapsamını genişleterek, sebebi ne olursa olsun muhtaçlık ve yoksulluk yaratan her türlü duruma karşı korunma garantisi sağlanması anlamına gelmektedir. Tehlikeler, değişik faktörlerle sınıflandırılabilir. Bunlardan en bilinenleri; meydana geliş sebeplerine göre, yol açtığı zararlar ve zararların niteliğine göre yapılan sınıflandırmalardır. Meydana getiren faktörler (sebepler) yani kaynağı bakımından tehlikeler dört ana grupta toplanır. Bunlar:

- Fizyolojik tehlikeler,
- Tabii afetlerden kaynaklı tehlikeler,
- Sosyo-ekonomik tehlikeler,
- İnsanların sebep olduğu tehlikeler.

Yukarıda sayılan tehlikeler, ILO tarafından sosyal güvenlik sistemlerinin sağlayacağı koruma garantisinin sınırlarının belirlenmesi bakımından 102 sayılı Sözleşme ile somut hâle getirilmiş ve yeni bir sınıflandırma yapılmıştır. Sosyal güvenlik tehlikeleri olarak tarif edilen bu tehlikeler: Hastalık, iş kazaları ve meslek hastalıkları, analık, malullük, yaşlılık, ölüm, işsizlik ve çocuk sayısına bağlı olarak aile gelirinin yetersizliği olarak sınıflandırılmıştır.

Tehlikeler; yarattığı zararların süresi dikkate alınarak: Kısa vadeli ve uzun vadeli tehlikeler olarak da sınıflandırılır. Buna göre; hastalık, analık, işsizlik ve iş kazaları kısa vadeli sosyal güvenlik tehlikeleri; malullük, yaşlılık ve ölüm gibi tehlikeler ise uzun vadeli tehlikeler olarak tanımlanır.

Sosyal güvenlik teknikleri bireysel teknikler ve toplu (kollektif) teknikler olmak üzere ikiye ayrılır. Bireysel teknikler; fertlerin kendi irade ve istekleri ile kendi sosyal güvenliklerini sağlayacak tedbirleri almasıdır. Toplu teknikler ise toplum olarak bir arada yaşamının ürünü olarak gelişen tekniklerdir.

Geleneksel yöntemler, esas olarak bireysel tasarruflar ve her türlü sosyal yardımlardan oluşan yöntemlerdir. İnsanlık tarihinin başlangıcından devletin günümüz sosyal güvenlik sistemlerini oluşturmaya kadar geçen dönemde kullanılan bütün teknikleri ve geliştirilen yöntemleri ifade eder. Başlıca geleneksel sosyal güvenlik yöntemleri:

- Bireysel tasarruflar,
- Aile içi yardımlaşma,
- Tanıma bilme faktörüne bağlı yardımlaşma,
- Dini sosyal yardımlar,

- Kurumsallaşmış sosyal yardımlar.

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan Sanayi Devrimi'ne bağlı olarak hızlanan şehirleşme, işgücünün yapısındaki değişim, çalışma ve istihdam şartlarının değişmesi, aile yapısındaki küçülme geleneksel sosyal güvenlik yöntemlerini ortadan kaldırmış veya zayıflatmıştır. Yeni toplumsal yapının ihtiyaç duyduğu sosyal güvenlik ihtiyacını karşılamak üzere iki temel yöntem geliştirilmiştir: Bunlar, sosyal sigorta yöntemi ve kamu sosyal güvenlik harcamalarıdır (Devletçe korunma yöntemi). Başta sosyal sigortalar olmak üzere kamu sosyal güvenlik programlarınca sağlanan sosyal güvenlik garantisinin seviyesini yetersiz bulan, daha yüksek bir korunma garantisi talep edenler tamamlayıcı nitelikte olmak üzere ilave yöntemlere başvurabilirler. Özel sigortaların hayat, kaza ve ölüm sigorta branşları ve özellikle bireysel emeklilik programları günümüz toplumlarında yaygın olan tamamlayıcı sosyal güvenlik yöntemidir. İşyeri ve iş kolu düzeyinde, sendikalar veya meslek birlikleri öncülüğünde kurulan yardımlaşma sandıkları da (OYAK, İLK SAN vb.) tamamlayıcı sosyal güvenlik garantisi sağlayan yöntemlerdir.

Günümüz sosyal güvenlik sistemlerinin temel prensipleri ve kurumsal yapısı büyük ölçüde II. Dünya Savaşı sonrası dönemdeki siyasi, sosyal ve iktisadi gelişmelerin belirleyici şartları altında şekillenmiştir. BM, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 22. ve 25. maddelerinde temel ve vazgeçilmez insan haklarından biri olarak kabul edilen ve kapsamı ve sınırları çizilen sosyal güvenliğin, ILO'nun 1952 tarih ve 102 sayılı Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Sözleşmesi ile somut norm ve standartları belirlenmiştir.

Sahip olduğu önemin aksine sosyal güvenlik, herkes için bir hak olamamıştır. ILO verilerine göre; dünya nüfusunun yalnızca % 20'si yeterli sosyal güvenlik garantisine sahiptir. Yarısından fazlasının hiçbir sosyal güvenlik garantisi yoktur. Sahip olduğu öneme bağlı olarak ILO, Herkes İçin Sosyal Güvenlik kampanyası başlatmıştır. ILO'nun 2012 yılı konferansının ilk oturumunda tartışılmak üzere Sosyal Adalet ve Daha Adil Bir Küreselleşme İçin Asgari Sosyal Koruma Hedefleri başlıklı bir konu belirlemiştir.

SOSYAL SİGORTALAR

İlk sosyal sigortalar, 19. yüzyılın son çeyreğinde Almanya'da Otto Von Bismarck tarafından kurulmuştur ve çok zaman bütün bir sistemi ifade etmek için kurucusunun ismi ile Bismarck Modeli olarak adlandırılır.

Bismark, 1880'li yıllarda gelirin yeniden dağılımını gerçekleştirmek için uyguladığı sosyal reformlar politikası kapsamında zayıf ve zor durumda olanların sosyal korumasının bir devlet görevi olduğunu açıklamıştır. Bu açıklamayı takiben iş kazalarında işveren sorumluluğu yerine sigortaların kurulmasını, koruma kapsamının genişletilmesini ve sigortanın devlet tarafından kurulmasını benimsemiştir. 1881 yılında başlayan çalışmalar, 1883 yılında hastalık ve 1884 yılında iş kazaları sigortalarının kurulması ile sonuçlanmıştır. Bu sigorta kollarını 1889'da yasalaşan malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının kuruluşu takip etmiştir.

Sosyal sigortaların ikinci gelişme dalgası, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bağımsızlık kazanan ülkelerde sosyal güvenlik sistemlerinin sosyal sigortalar üzerine inşa edilmesi ile yaşanmıştır. ILO'nun 102 sayılı Sözleşmesi'nde, sosyal sigortaların kurulma esasları, yönetimi, haklar, faydalanma şartları ve finansmanla ilgili belirlediği normlar ve standartlar bu sistemi kurmak isteyen ülkelere ciddi bir teknik destek ve kolaylık sağlamıştır.

Bir sosyal güvenlik tekniği olarak sigorta tekniğini esas alan sosyal sigortaları aynı tekniği kullanan özel sigortalardan ayıran farklar, aynı zamanda sosyal sigortaların belirleyici özelliklerini oluşturur. Zorunluluk, sigortacılık, finansmana katılım, gelirin yeniden dağılımını sağlama ve özerk yönetim ilkeleri ile tarif edilen bu özellikler ana başlıkları ile şunlardır:

- Sosyal sigortalar, devlet tarafından kurulan kamu sigorta programlarıdır (Kamu sigortası olma ilkesi).
- Devlet sosyal sigortaların garantörüdür. (Devletin garantör olma ilkesi).
- Sosyal sigortaların kapsamına girmek zorunludur. (Zorunluluk ilkesi).
- Sosyal sigortalar, ilgili tarafların ödediği primlerle finanse edilir. (Finansmana katılım ilkesi).
- Sosyal sigortalar devlet tarafından kurulmasına rağmen, diğer kamu kurumlarından farklı olarak yönetimine sosyal taraflar da katılır (Özerk yönetim ilkesi).
- Sosyal sigortalarda ödenen primlerle sağlanan haklar arasında bir bağlantı vardır. (Karşılık olma ilkesi).

Sosyal sigortaların yukarıda sayılan özellikleri, aynı tekniği kullanan özel sigortalara karşılaştırıldığı zaman sosyal sigortaların sosyal politika aracı olma özelliği daha belirgin hâle gelmektedir. Hemen belirtmek gerekir ki zaman içinde sosyal sigortalara özel sigortalara birbirinden ayıran bazı özellikler

önemini kaybetmiş iki teknik birbirine yakınlaşmıştır. Buna rağmen belirgin farklar şunlardır:

- Sosyal sigortalarda devlet kurucu ve garantör, özel sigortalarda ise düzenleyici ve denetleyicidir.
- Sosyal sigortalara katılmak zorunlu, özel sigortalara katılmak isteğe bağlıdır.
- Sosyal sigortalarda kapsama alınanlar arasındaki ilişkiler kanunla belirlenir, özel sigortalarda ise tamamen sözleşme serbestisi ilkesine göre çalışırlar.
- Sosyal sigortalarda çalışma gücü kaybı, gelir kesilmesi ve hastalık dolayısıyla gider artışlarını karşılarken, özel sigortalarda daha çok mal varlığı kayıplarını karşılarlar.
- Sosyal sigortalarda sigortalının yanı sıra işverenler ve bazı durumlarda devlet de prim öderken özel sigortalarda esas olarak sigortalı prim öder.
- Sosyal sigortalarda koruma birimi olarak ailenin alınması özel sigortalarda ise fertlerin alınmasıdır.
- Sosyal sigortalarda özel sigortalara arasındaki en temel fark risk farklılaştırması ile ilgilidir.
- Sosyal sigortalarda iş kazaları ve meslek hastalıkları ve sağlık sigortalarında sigorta kolları için ödenen primlerle sağlanan haklar arasındaki ilişki son derecede zayıf iken (geliri yeniden dağıtma ilkesi) özel sigortalarda ödenen primlerle sağlanan haklar arasında bire bir ilişki vardır.

SOSYAL SİGORTALARIN KAPSAMI

Sosyal sigortalar, çalışan ve prim ödeyenleri aktif sigortalı olarak, sigortalıların bakmakla yükümlü olduğu eş, çocuk ve ana-babalarını bağımlı nüfus olarak kapsamına alır. Benzer şekilde, sosyal sigorta kurumlarından gelir ve aylık alanlar da pasif sigortalı olarak koruma kapsamına alınırlar. Pasif sigortalılarla birlikte onların geçindirmekle yükümlü olduğu eş, çocuk ve ana-babaları da pasif sigortalı bağımlıları olarak koruma kapsamına alınır. Bu özellikle sağlık sigortası ve ölüm aylığı bağlanması bakımından belirleyicidir.

Sosyal sigorta programları özellikle ilk kuruluş yıllarında bütün çalışanları aynı anda kapsama alamazlar. İşgücünün sektörlere göre dağılımı (tarım, sanayi ve hizmetler); işgücünün mesleki statüye göre dağılımı (bağımlılar, kendi adına bağımsız çalışanlar, yardımcı aile üyeleri ve işverenler); bağımlı çalışanların ücretli veya maaşlı olarak dağılımı; işyerlerinin küçüklüğü veya büyüklüğü ile nüfusun kent-kırsal

kesim arasındaki dağılımı sosyal sigortaların kapsamını belirleyen faktörlerdir.

Sosyal sigortaların hangi nüfus kesimi ve çalışan grubundan başlayarak kimleri öncelikle kapsama alacaklarını ihtiyaç, mali imkânlar, idari imkânlar ve baskı grubu faktörleri belirler.

Bugün sosyal sigortaların kişi olarak kapsam bakımından yaşadıkları en ciddi problem kayıt dışı çalışma ve bu çalışmanın yaygın olduğu enformel sektördür.

Sosyal güvenlik sistemleri bütün sosyal risklere karşı koruma garantisi sağlamalıdır. ILO, 102 sayılı Sözleşme'de 9 sosyal güvenlik tehlikesi saymıştır.

Bunlar: Hastalık (tedavi edici hizmetler ve iş göremezlik geliri verilmesi iki ayrı sigorta kolu olarak düzenlenmiştir), iş kazaları ve meslek hastalıkları, analık, yaşlılık, malullük, ölüm, işsizlik ve aile gelirinin yetersizliği (aile ödenekleri) sigorta kollarıdır.

Sosyal güvenlik sistemlerinin sosyal risk tanımı ve sağlanan sosyal güvenlik garantisi sigorta kolları itibarıyla ana hatları ile aşağıda özetlenmiştir.

- **HASTALIK:** Hastalık, sosyal sigorta literatüründe kısa vadeli, geçici süreli bir sosyal risk olarak tarif edilir. Çalışan kişi için çalışma gücünü kaybetmesi ve çalışmaya bağlı gelirinin kesilmesi sonucunu doğurur. Diğer kişiler için de iyilik hâlinin ortadan kalkması dolayısıyla tıbbi bakım ihtiyacı doğurur. ILO, hastalık hâlinde gelir kesilmesinin karşılanmasına yönelik garantiyi ikinci bir sigorta kolu olarak değerlendirmektedir. Esasen ücretle ve bağımlı çalışanlar için uygulanan bir sigorta koludur.
- **İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI:** Çalışan kişinin işyerinde, işini yaparken ve işverenin otoritesi altında iken meydana gelen bir olay dolayısıyla kazaya uğraması veya işyerindeki çalışma şartlarından dolayı ortaya çıkan hastalık sebebiyle beden ve ruh bütünlüğünün zarar görmesi hâlidir. Sigortalının iyileşmesine yönelik bütün sağlık hizmetlerinin temini yanında çalışmadığı süre için geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi, iş göremezliğinin kalıcı olması hâlinde sürekli kısmi veya tam gelir ödenmesi bu sigorta kolundan sağlanan parasal yardımları oluşturur. Eğer sigortalı iş kazası veya meslek hastalığı sonucunda hemen veya sonradan ölmüşse bu defa sigortalının eşine, çocuklarına ve ana-babasına aylık bağlanır. Sigortalının ölümüne bağlı olarak ortaya

çıkan cenaze masraflarının karşılanması da yine bu sigorta kolundan sağlanan sosyal güvenlik garantisi içindedir.

- **ANALIK:** Birçok ülkede ayrı bir sigorta kolu oluşturmaksızın hastalık/sağlık sigortası içinde kapsama alınan analık hâli; çalışan kadın sigortalı için doğumdan önce ve sonra belirli bir süre çalışma gücü kaybı ve gelir kesilmesi yaratan bir sosyal risk olarak kabul edilmektedir. Analık sigortasından çalışan kadınlara doğum öncesi ve sonrası dönemde iş göremezlik ödeneği verilir. Genellikle bağımlı olarak çalışan kadın sigortalılara sağlanan bu hak, çalışırken elde ettiği gelirin belirli bir oranının (% 50-70) belirli sürelerle verilmesi anlamına gelmektedir.
- **MALULLÜK:** Sigortalının çalışma gücünü, beden ve/veya ruhen bir daha iyileşemeyecek şekilde sürekli olarak ve belirli oranın üzerinde kaybetmesi, bir daha çalışamaması hâli olarak tarif edilir. Genellikle çalışma gücünü % 60 ve daha fazla oranda kaybedenlerin malul sayılması söz konusudur.
- **YAŞLILIK:** Yaşlılık sigortası, en fazla sayıda sigortalının faydalandığı sigorta kolu olmasının yanı sıra en fazla harcama yapılan sigorta kolu olma özelliği de taşır. Sosyal güvenlik sistemleri öncelikle herkes için kadın-erkek farklılığını da dikkate alarak kronolojik emeklilik yaşı belirler. Bu yaşın belirlenmesinde ülkedeki ortalama hayat ümidi temel belirleyicidir. Ancak sigortalıların çalışma şartları (güvenlik hizmetleri gibi), işyeri ve iş kolundan kaynaklanan özel sebepler (radyoaktif maddeler başta olmak üzere zehirli gazlara maruz kalma gibi), işin ağır ve yıpratıcı olması (yer altı maden işleri gibi) gibi sebeplere bağlı olarak bazı sigortalıları n daha erken yaşlarda emekli aylığı almalarına imkân verilir.
- **ÖLÜM:** Diğer sosyal risklerden farklı olarak ölüm, insan hayatının sona ermesidir. Sosyal güvenlikte temel koruma birimi aile olduğu için bu sigorta kolu kişinin kendisine değil, ölmeden önce geçimini sağlamakla yükümlü olduğu kişilere sosyal güvenlik garantisi sağlar.
- **İŞSİZLİK:** Bir sosyal risk olarak işsizlik; çalışma arzu ve iradesine sahip olup, ücret seviyesi, çalışma süresi ve diğer çalışma şartları bakımından yaşadığı ülkede geçerli şartlarla iş bulamama hâli olarak tarif edilir.

İşsizlik ödeneğinden faydalanmak için aranan şartlar genel olarak şunlardır:

- İşsizlik sigortaları fon esasına göre kuruldukları için işsiz kalmadan önce belirli bir süre prim ödemiş olması şartı aranır (bu süre asgari 1 yılla 3 yıl arasında değişir).
- İşsizlik ödeneğinden faydalanabilmek için mutlaka kendi istek ve iradesi dışında işten çıkmış olması gerekir.
- İşsizlik ödeneği, sigortalının prim ödediği süre dikkate alınarak 6 ay ile 2 yıl arasında değişebilir. Bu süreye rağmen iş bulamayanlar genellikle sosyal sigorta sistemi dışında sağlanan işsizlik yardımlarından faydalanırlar.
- İşsizlik sigortasının insanları tembelliğe sevk etmemesi için ödenek oranları düşük tutulur. Çok zaman işsizlik ödeneği alma süresi uzadıkça ödeneğin miktarı da azaltılır.

Bakım sigortası, bakım ihtiyacı dolayısıyla olağan hayatını sürdürmekte zorlanan kişilere ihtiyaç duydukları hizmetin sunulması veya bu hizmetleri satın alarak temin etmelerini sağlayacak nakdi ödemelerin yapılmasıdır. Bu sigorta kolundan sağlanan haklar;

- Periyodik bakım hizmetlerinin uzman kişilerce sağlanması,
- Bakım ihtiyacının derecesine göre bakım parası altında ödeme yapılması,
- Bakım ihtiyacının diğer aile fertlerince sağlanması hâlinde bakımı gerçekleştirenlere bakım parası ödenmesi,
- Sürekli bakımını gerçekleştiren kişinin geçici sürelerle ayrılması hâlinde (izne çıkma, hastalanma vb.) geçici süre ile bakım hizmeti sunulması,
- Sağlık kurumlarında gerekirse yatılı olarak gündüz-gece bakım hizmetlerinin sunulması,
- Bakım ihtiyacı duyan kişinin bakımını kolaylaştıracak araç ve gereç yardımı yapılması.

ÜNİTE 6: SOSYAL DIŞLANMA-AYRIMCILIK

SOSYAL DIŞLANMA

Sosyal dışlanma toplumla bireyin sosyal bütünleşmesini sağlayan sosyal, ekonomik ve siyasi sistemlerin tümünden kısmen veya tamamen yoksun olma dinamik sürecini ifade etmektedir. Sosyal dışlanma kısaca "bireyin toplumla bütünleşmesini sağlayan medeni, siyasi, ekonomik ve sosyal haklara bazı kişi ve grupların ulaşamamaları sürecidir. Sosyal dışlanma kişilerin temel gereksinimlerini karşılayamamalarından başlayarak toplumla olan bağlarının kopmasına kadar uzanan dinamik bir süreci

ifade etmektedir. Sosyal dışlanma kavramı ilk olarak Fransa'da kullanılmıştır. Bu ülkede 1960'lı yıllarda yoksullardan ideolojik biçimde dışlanmış olarak söz edilmiştir. 1974 yılında Sosyal İşlerden Sorumlu Devlet Bakanlığı görevini de yapmış olan Rene Lenoir tarafından yazılan bir kitapta dışlanmışlar ekonomik büyümenin sonuçlarından yararlanamayan kişiler olarak belirtilmiştir. Lenoir dışlanmışların sadece yoksul kişilerden oluşmadığını, daha geniş bir kitleyi kapsadığını, Fransız nüfusunun %10'unun toplumdan dışlanmış olduğunu belirtmiştir. 1990'lı yıllarda Fransa Devlet Planlama Örgütü sosyal dışlanma konusunda geniş kapsamlı çalışmalar yapmıştır. Anglo-Sakson geleneğe sahip olan İngiltere'de sosyal dışlanma konusunda çalışmalar ancak 1990'ların başında başlamış, İşçi Partisi hükümetinin girişimleri bu gelişmede etkili olmuştur. ABD'de ise dışlanmış gruplar sınıfaltı kavramı ile ifade edilmektedir. Sosyal dışlanma kavramı sınırlı bir kullanım alanına sahiptir. Sınıfaltı kavramı ise yoksulluktan çok yasa dışılık, uyuşturucu kullanımı, evlilik dışı çocuklar, işsizlik ve okul başarısızlığını anlatmaktadır. ABD'de sosyal dışlanma sorunundan en fazla etkilenenler siyahlar, yasa dışı yolla ülkeye göç eden Orta ve Latin Amerikalılar, Asyalılar, Güneydoğu Asyalıların büyük bölümü, Kuzey Amerika yerlileridir. Sosyal dışlanmaya ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, davranışsal, coğrafi, kişisel birçok faktör veya sorun yol açabilmektedir. Kişilerin konuya bakış açısına, sosyal dışlanmanın ülkelere göre algılanış biçimine bağlı olarak nedenler değişebilmektedir. İngiltere'de 1997 yılında kurulan Sosyal Dışlanma Birimi, sosyal dışlanmanın yapısal nedenlerini iki grupta toplamıştır. İlk grup ekonomik ve sosyal özelliğe sahip olup, üç farklı alt neden grubundan oluşmaktadır. Bunlar endüstriyel yeni yapılanma, aile yapısında değişim, toplumsal parçalanma ve değişimdir. İkinci grup; hükümet politikalarının, çalışma yöntemlerinin ve koordinasyonun sağlıklı işlememesi sonucu ortaya çıkan başarısızlıktan kaynaklanmaktadır. Bunlar da mülkiyetin belirsiz yapısı, sosyal yardım ve sübvansiyonların fazlalığı, kamu politikalarının ters, kasıtlı olmayan beklenmeyen yönde oluşan etkileri, kurumlar arası eşgüdümün yetersiz olması, sektörler arası iş birliğinin sınırlı kalması, yetersiz veri toplama ve analiz, haklar ve sorumluluklar arasında bağlantının kesilmesi şeklindedir. AB Komisyonu sosyal dışlanmanın kurumsal/yapısal nedenlerini dört grupta toplamaktadır. Bunlardan ilki, işgücü piyasasındaki değişimdir. Buna küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve üretim sisteminin yeniden yapılanması eşlik etmektedir. İkinci neden bilgi teknolojisindeki gelişmeler ve bilgi toplumunun

genişlemesidir. Üçüncü neden nüfusun yaşlanması, doğum oranının düşmesi, aile ve toplum yapısında ortaya çıkan değişim, iç ve dış göçler, etnik, dinî ve kültürel farklılıklarda görülen artış gibi sosyo-demografik değişikliklerdir. Dördüncü neden ise ekonomik ve sosyal gelişmelerin, bölgesel ve coğrafi ön yargılar ile kutuplaşmalar oluşturmalarıdır.

Sosyal dışlanma riski yüksek olan kişi ve gruplar ise ülkelere göre farklılaşabilmektedir. Ancak bunlar genel olarak işsizler, vasıfsız işçiler, yoksullar, toprak sahibi olmayanlar, okuma yazma bilmeyenler, engelliler, suçlular, tek ebeveynli aileler, çocuklar, diplomasız gençler, kadınlar, göçmenler, mülteciler ve azınlıklar şeklinde sıralanmaktadır. Siyahlar, kadınlar, engelliler, yaşlılar, ırk, cinsiyet, din, dil, etnik köken gibi özellikleri nedeniyle ayrımcılığa uğrayanlar sosyal dışlanmadan daha fazla etkilenmektedir.

Sosyal dışlanma kavramının unsurlarına bağlı olarak farklı sosyal dışlanma biçimlerine rastlanmakta, farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda sosyal dışlanmanın çeşitli biçimlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Ancak literatürde en fazla üzerinde durulan dışlanma biçimleri arasında ekonomik dışlanma, mekânsal dışlanma, kültürel dışlanma ve siyasi dışlanma yer almaktadır.

Kişilerin temel gereksinimlerini karşılayacak gelirden yoksun olmaları ekonomik dışlanmayı ifade etmektedir. Ekonomik dışlanmanın temelinde işsizlik veya düzenli bir gelire sahip olmama yatmaktadır. Düşük ücret karşılığı, her türlü sosyal güvenceden uzak kayıt dışı veya standart dışı çalışma da ekonomik dışlanmaya yol açmaktadır.

Mekânsal dışlanma iç içe geçmiş iki özelliğe sahiptir. Bunlardan ilki; toplumun kişiyi yaşadığı mekân veya coğrafya nedeniyle dışlaması, ayrımcılığa tabi tutmasıdır. Diğer ise kişinin bireysel/hanesel maddi kaynaklara ulaşma olanaklarından bağımsız olarak yaşadığı yerdeki kamu hizmetlerinin niteliği ve niceliği nedeniyle, toplumsal yaşamın içine tam anlamıyla girememesidir.

Ekonomik nedenlerden bağımsız olarak, toplumsal ve kültürel yaşama katılmama durumu kültürel dışlanmayı ifade etmektedir. Farklı din/mezhep veya etnik kökenden gelmek, farklı cinsel yönelime sahip olmak kültürel dışlanmaya yol açmaktadır.

Çeşitli nedenlerle vatandaşlık haklarını özellikle hukuki ve siyasi hakları tam olarak kullanamama veya siyasi yaşama katılımın doğrudan veya dolaylı olarak engellenmesi siyasi dışlanmayı ifade etmektedir.

Günümüzde sosyal dışlanma uluslararası örgütlerin gündeminde yer alan önemli bir konudur. Bu konuda Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Dünya Sağlık Örgütü

(WHO), Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) çeşitli çalışmalar yürütmektedirler. Sosyal dışlanma 1990'lı yılların başından itibaren AB'nin de gündemine girmiştir. Bu doğrultuda 1990 yılında Avrupa Topluluğu Komisyonu tarafından Sosyal Dışlanmayla Mücadelede Ulusal Politikalar Gözlemevi kurulmuştur. AB'de sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele gerçek anlamda 2000 yılında yapılan Lizbon Zirvesi ile başlamıştır. 2000 Nice Zirvesi'nde de ilk defa AB "Sosyal Politika Gündemi" belirlenmiş, Gündem ile 2000-2005 dönemi için sosyal eylemler belirlenmiş, temel ilke olarak sosyal politikanın üretken bir unsur haline getirilmesi kabul edilmiştir. Böylece AB'nin sosyal dışlanma ile mücadele konusundaki en önemli düzenlemelerinden biri olan "Sosyal Dışlanma ile Mücadele Ortak Eylem Programı" ortaya çıkmıştır. Program Lizbon Zirvesi'nde benimsenen politikaların eyleme dönüşmesini amaçlamıştır. 2010 yılında sona eren Lizbon Stratejisi'nin yerini 2010 Mart ayında yayımlanan "Avrupa 2020 Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme İçin Avrupa Stratejisi" almıştır. Akıllı büyüme, sürdürülebilir büyüme ve kapsayıcı büyüme önceliklerinden oluşan Avrupa 2020'de yedi girişimin hayata geçirilmesi öngörülmüştür.

Yoksulluk ve sosyal dışlanmanın önlenmesine yönelik olarak "asgari gelir desteği" uygulamalarından yararlanılmaktadır. Dünyada bu konuda en gelişmiş ve en kapsamlı düzenlemeler Avrupa Birliği ülkelerinde bulunmaktadır.

Asgari gelir desteği uygulamalarının ortak amacı; yeterli kaynaklara sahip olmayan ailelere ve bireylere asgari yaşam standardını garanti etmektir. AB ülkelerinin büyük bölümü asgari gelir desteği programlarının bir "türünü/modelini" uygulamaktadır. Asgari gelir desteği, günümüzde Avrupa ülkeleri dışında Güney Afrika ve Brezilya gibi ülkelerde de uygulanmaya başlanmıştır. Güvenceli asgari gelir sayesinde asgari düzeyde geçim kaynaklarından mahrum olanlar bu düzeye ulaşma şansına sahip olmaktadır.

Fransa'da asgari tutunma gelirinden, çıkarılan kanuna göre 25 yaşın üzerinde olan, kanunda öngörülen süre boyunca Fransa'da yaşayan ve belirli bir yoksulluk sınırının altında geliri bulunan kişiler yararlanabilmektedir. Yardım miktarı kişinin özelliklerine bağlı olarak değişmektedir.

ABD ve Avustralya'da "Çalıştırma (Workfare)" olarak adlandırılan uygulamada işsiz, yoksul veya dışlanmış bir kişinin yardıma veya gelire hak kazanabilmesi için ilgili kamu kurumunun göstereceği bir işte çalışması zorunludur. Kişinin çalışmaması hâlinde kendisine yapılan yardım veya gelir kesilmektedir.

Dışlanmış kişilerin yeniden toplumla bütünleştirilmesini sağlamak amacıyla işgücü piyasasına yönelik politikalar ile sosyal güvenlik sisteminin kapsam ve içerik olarak genişletilmesine yönelik politikalar uygulanmaktadır. Kısır bir döngü olarak ortaya çıkan sosyal dışlanmada işsizlikle mücadele sosyal içerme politikaları içinde önemli bir yere sahiptir. İşsizlikle mücadele edilebilmesi için yeni işlerin- istihdam alanlarının yaratılması ve yaratılan istihdamın insana yakışır nitelikte olması gerekmektedir.

AYRIMCILIK

İlk olarak 1878 yılında Anglo-Sakson hukukunda ve bir mahkeme kararında kullanılan ayrımcılık kavramının (Kurşun, 2006: 63) hâlen genel kabul gören bir tanımı bulunmamakta, farklı tanımlara rastlanmaktadır. Ancak genel olarak tanımlamak gerekirse; ayrımcılık "toplumsal yaşamda dil, din, ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik ve yaş gibi nesnel olmayan faktörler temel alınarak birey veya gruplara yöneltilen ayrımcı davranış ve uygulamalar" olarak tanımlanabilir.

Çoğu uluslararası sözleşmede ayrımcılık tanımı yapılmamış ancak ayrımcılık yasaklanmıştır. Birleşmiş Milletlerin (BM) Her Türlü Irk Ayrımcılığı'nın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmesi, sözleşmede geçen ırk ayrımcılığı kavramını "ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda veya kamusal yaşamın başka her alanında, insan haklarının ve temel özgürlüklerin eşitlik koşullarında tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını bastırma veya tehlikeye koyma amacı taşıyan veya sonucu doğuran ırk, renk, soy ulusal veya etnik köken üzerine dayalı her tür ayırt etme, dışlama, kısıtlama veya yeğleme" şeklinde belirtmektedir.

Ayrımcılık konusunda standart bir sınıflama söz konusu değildir. Literatürde, kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde çok sayıda ayrımcılık türüne rastlanmaktadır. Bu sınıflandırmalardan biri olan ortaya çıkış biçimine göre ayrımcılık türleri arasında doğrudan ayrımcılık, dolaylı ayrımcılık, dolayısıyla ayrımcılık, taciz, cinsel taciz, olumlu ayrımcılık, sistematik ayrımcılık, çoklu ayrımcılık ve ters yönlü ayrımcılık sayılabilir.

Doğrudan ayrımcılık kişiye onunla aynı veya benzer durumda olan başka bir kişiye göre daha az olumlu davranılmasıdır. İş başvurusunda bulunan kişiyi cinsiyeti, yaşı, cinsel yönelimi, ten rengi veya dini inancı nedeniyle işe almamak, zencilerin veya Roman çocukların bir okula veya lokantaya girmelerine izin vermemek doğrudan ayrımcılığa örnek olarak verilebilir.

Dolaylı ayrımcılık, bir kanun veya işlemin herkese eşit şekilde uygulanması ancak toplumun bir bölümü üzerinde orantısız etkiye sahip olması ile ortaya çıkan ayrımcılık türüdür. Kadınların işte yükselmesine engel olmak amacıyla işin niteliği gerektirmese bile B sınıfı ehliyet koşulunun getirilmesi dolaylı ayrımcılığa örnek olarak gösterilebilir.

Dolayısıyla ayrımcılık, bir kişinin kendisiyle bağlantılı bir başka kişinin nitelikleri nedeniyle ayrımcılığa uğramasıdır. Beyaz bir kişinin siyah bir kişi ile evli olması veya Müslüman bir kişinin Hristiyan bir kişi ile evli olması nedeniyle ayrımcılığa uğraması dolayısıyla ayrımcılığa örnek olarak verilebilir.

Taciz "ırk veya etnik köken, din veya inanç, engellilik veya cinsel yönelim gibi nedenlerden herhangi biriyle ilgili olarak bir kişinin onurunu zedelemek ve gözdağı veren, düşmanca, aşağılayıcı, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratmak amacı veya etkisiyle o kişi için istenmeyen bir fiil gerçekleştirilmesidir" Cinsel taciz ise kendi isteği ve rızası olmadan kişiye karşı sözlü veya fiziksel olarak yapılan sarkıntılık ve genel ahlaka uymayan davranışlardır. Araştırmalara göre kadınlar özel ve çalışma yaşamlarında erkeklere göre daha fazla cinsel tacize uğramaktadırlar.

Kimi zaman eşit davranabilmek için kişinin din, dil, renk, ırk, cinsiyet, engellilik gibi dezavantaj yaratan durumunu göz ardı ederek kişi lehine yapılan davranış ve uygulamalar olumlu ayrımcılığı oluşturmaktadır. Olumlu ayrımcılık, tarihsel olarak eğitim, istihdam, hukuk ve siyaset gibi alanlarda dışlanmış grupların içerilmesini sağlamaya yönelik politika ve uygulamalardır.

BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 1. maddesi "herkes hiçbir yönden, özellikle ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi görüş veya başka her türlü görüş, ulusal veya etnik köken, servet, doğum veya başka her durum yönlerinden ayrı m gözetilmeksizin, bu Bildirge'de belirtilen tüm haklardan ve özgürlüklerden yararlanabilir" şeklinde düzenleme yaparak kişilerin bu özelliklerinden dolayı ayrımcılığa uğramalarını yasaklamıştır. Ancak konu ile ilgili tüm uluslararası sözleşmelerde ve ulusal düzenlemelerde ayrımcılık yasağı getirilmesine rağmen uygulamada her alanda özellikle çalışma yaşamında bu nedenlere dayalı olarak ayrımcılık devam etmektedir. ABD'de siyahların, İngiltere'de Asya kökenli İngilizlerin, Fransa'da Kuzey Afrikalıların, Yunanistan'da Makedonların ve Batı Trakya Türklerinin, İrlanda Cumhuriyeti'nde Protestanların, Kuzey İrlanda'da Katoliklerin, 11 Eylül 2001 tarihinden sonra Müslümanların ABD ve Avrupa iş piyasasında çalışma yaşamının her aşamasında karşılaştıkları ayrımcılık etnik ve dini ayrımcılığa örnek olarak verilebilir.

Engelli ayrımcılığı, kişilerin fiziksel, zihinsel, psikolojik veya duygusal rahatsızlıkları nedeniyle diğer kişilere göre dezavantajlı bir konumda olmalarını ifade etmektedir. Çalışma yaşamında engelli ayrımcılığı dolaylı ve doğrudan ayrımcılık olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Doğrudan ayrımcılık ile engellinin engelli olmayan kişiden daha az ilgi görmesi; dolaylı ayrımcılık ile engelli kişilerin başa çıkamayacakları durumlarda ortaya çıkan ve onların sosyal eşitlikten dışlanarak haksızlığa uğraması ifade edilmektedir. Yaş ayrımcılığı, Eurolink tarafından "ayrımcılık için yaştan kullanımının haksız olduğu ve yaşlı işçilere haksız muamele durumunda uygulanır" şeklinde tanımlanmaktadır. Yaş ayrımcılığında; işverenler bir taraftan gençleri belli bir iş deneyimine sahip olmadıkları için işe almazken diğer taraftan iş tecrübesi olan yaşlı işçileri de verimlilikleri düşük, yeniliklere kapalı oldukları için işe almaktan kaçınmakta veya işten çıkarmaktadırlar. Ayrımcılığın en yaygın şekilde görüldüğü yer çalışma yaşamıdır. Çalışma yaşamında ayrımcılık ülkelere, sektörlere, işyerlerine göre farklılık göstermektedir. Bu ayrımcılığın ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında öncelikle ülkelerin ekonomik koşulları, sosyo-kültürel yapısı, hukuki yapısı ve işgücü piyasasının gelişmemiş olması etkili olmaktadır. Çalışma yaşamında ayrımcılık işçilerin motivasyonunun ve işyerinde verimliliğinin azalmasına, işyerinde güç dengelerinin bozulmasına, adalet duygusunun zayıflamasına, iletişimin bozulmasına, işçi devir hızının artmasına, vasıflı işgücünün işyerinden ayrılmasına, işyeri ve ülke imajının bozulmasına neden olmaktadır. Ayrımcılık yasağı ile ilgili düzenlemeler BM'nin çeşitli belgelerinde yer almaktadır. ILO'nun eşitlik ve ayrımcılık yasağı ile ilgili düzenlemeler bulunan önemli belgelerinde yer ayrımcılıkla alakalı bölümler yer almaktadır. Ayrıca Avrupa Konseyi belgeleri arasında ayrımcılık yasağı ile ilgili madde ve protokoller yer almaktadır. Avrupa Birliği'nde ayrımcılık yasağı ile ilgili ilk düzenleme 25.3.1957 tarihli Roma Antlaşması'nda yapılmıştır. Anlaşma'nın 119. maddesinde kadın erkek ücret eşitliği, 7. maddesinde vatandaşlık temelinde ayrımcılık yer almıştır. Türk hukukunda eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı ile ilgili düzenlemeler 1924 Anayasası'ndan bu yana tüm anayasalarda ve birçok yasada yer almıştır. 1982 Anayasası'nın 10. maddesi kanun önünde eşitliği düzenlemektedir. Anayasa'nın 10/1 maddesinde "herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" ifadesi ile eşitlik konusunda genel bir düzenlemeye yer verilmektedir.

Anayasa dışında Türk mevzuatında çok sayıda kanunda eşitlik ve ayrımcılık yasağı düzenlenmektedir. Çalışma yaşamında eşitlik ve ayrımcılık yasağı 4857 sayılı İş Kanunu'nun 5. maddesinde eşit davranma ilkesi başlığı altında düzenlenmektedir. Bu madde ile doğrudan ve dolaylı ayrımcılık kavramları ilk defa mevzuata girmiştir.

ÜNİTE 7: ÖZEL OLARAK KORUNMASI GEREKEN GRUPLAR (DEZAVANTAJLI GRUPLAR)

KAVRAMSAL AÇIDAN ÖZEL OLARAK KORUNMASI GEREKEN GRUPLAR

Bu kavramın yerine literatürde sosyal risk grupları, dezavantajlı gruplar, handikaplı gruplar gibi farklı kavramlar kullanılmaktadır. Özel olarak korunması gereken gruplar kavramı ile genelde toplumdaki çoğunluğa göre daha zayıf konumda bulunan, korunmaya veya bakıma gereksinim duyan, eğitim, istihdam, sağlık, siyaset gibi yaşamın farklı alanlarına katılmakta sorun yaşayan, sahip oldukları dezavantajlar nedeniyle toplumdan dışlanma ve ayrımcılığa uğrama riski taşıyan gruplar anlaşılmaktadır. Özel olarak korunması gereken gruplar arasında çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler, göçmenler, azınlıklar, eski hükümlüler, kadınlar, tek ebeveynli aileler ve yoksullar yer almakta ancak literatürde bunlara farklı dezavantaja sahip diğer gruplar da eklenebilmektedir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA ÖZEL OLARAK KORUNMASI GEREKEN BELLİ BAŞLI GRUPLAR

Kadınlar

Kadınlar, ücretli işçi olarak çalışma yaşamına, Sanayi Devrimi ile birlikte girmişlerdir. Kadınların düşük ücret, uzun çalışma süreleri ve ağır çalışma koşulları altında çalıştırılmaları yönelik tepkiler üzerine, İngiltere'den başlamak üzere diğer Avrupa ülkelerinde düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Kadın işgücü kullanımı XIX. Yüzyılın sonunda metalürji, araba, kimya gibi ağır sanayilerdeki gelişmelere bağlı olarak geçici bir süre sınırlanmış, buna karşılık I. Dünya Savaşı sırasında savaş koşulları nedeniyle kadınlar tüm iş kollarında çalışmak zorunda kalmışlardır. Savaş sonrasında ise yeni iş kollarına ve ticarete girmişlerdir. Ancak 1929 ekonomik bunalımı kadınların istihdamını olumsuz yönde etkilemiştir. I. ve II. Dünya Savaşları kadınların statüsünü etkilemiş, kadın-erkek eşitliğine yönelik akımlar güçlenmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde kadınların işgücüne katılımı artmıştır. Buna karşılık küreselleşme, 1980 sonrası uygulanan Neo-liberal politikalar, esnekleştirme uygulamaları kadınların üretim sürecine

daha fazla ancak daha kötü koşullarda katılmalarına neden olmuştur.

1980 sonrası artan özelleştirme uygulamaları ise kamuda çalışan kadın sayısını azaltmaktadır.

Kadınların işgücüne katılım oranında zaman içinde sağlanan gelişmeye rağmen tüm dünyada oran erkeklere göre daha düşüktür. ILO verilerine göre 2013 yılı itibarıyla dünyada kadının işgücüne katılım oranı %50.3, erkeğin %76.6'dır. Kadının tarım sektöründeki istihdamı dünya genelinde azalırken, sanayi ve hizmetlerde artmaktadır. Ancak gelişmekte olan ülkelerde kadınların büyük bölümü hâlâ tarım sektöründe yer alırken gelişmiş ülkelerde hizmet sektörü ağırlık kazanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde standart dışı çalışma şekilleri, gelişmekte olan ülkelerde kayıt dışı çalışma, kadınlar arasında yaygın olmaktadır.

Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranı ve birçok ülkeden daha düşüktür. 2014 verilerine göre kadınların işgücüne katılım oranı % 30.3'dür. Oranın düşük olmasında din, gelenekler, kadının eğitim düzeyi, toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü, ailenin ekonomik durumu ve iş yerlerindeki ayrımcılık gibi çok sayıda faktör rol oynamaktadır. 2014 verilerine göre Türkiye'de istihdam edilen kadınların % 33'ü tarım, %17.1'i sanayi, %49.9'u hizmet sektöründe yer almakta, sanayi sektöründe emek yoğun iş kollarında çalışmaktadırlar. Kayıt dışı, küçük işyerinde çalışma kadınlar arasında yaygındır. İşsizlik kadınlarda %11.9, erkeklerde % 9.3'dür.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kadının konumunun iyileştirilmesine yönelik çeşitli hükümlerinin yanında ILO'nun, Analığın Korunması Sözleşmesi, Gece Çalışması Sözleşmesi gibi bazı sözleşmeler kadınların fizyolojik özellikleri nedeniyle korunmasına, Eşdeğerde İş İçin Erkek ve Kadın İşçiler Arasında Ücret Eşitliği Hakkında Sözleşme, İstihdam ve Meslek Alanında Ayrımcılık Sözleşmesi, Aile Sorumlulukları Olan Kadın ve Erkek İşçilere Eşit Davranılması ve Eşit Fırsatlar Tanınması Hakkında Sözleşme gibi sözleşmeler ayrımcılığın önlenmesine yöneliktir.

Avrupa Konseyi 1996 Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve ekinde de çeşitli düzenlemeler yer alır. AB'de çalışma yaşamında kadın-erkek eşitliği ile ilgili ilk düzenleme ise 1957 tarihli Roma Antlaşması'nın 119. maddesinde ücret konusunda yapılmıştır. 1989 Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı'nda ve 1993 tarihli Maastricht Antlaşması'na Ek Sosyal Politika Protokolü'nde bu konu ile ilgili maddeler vardır.

Türkiye'de kadın işçileri korumaya yönelik ilk düzenleme 1930 Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile

yapılmıştır. 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunu'ndan itibaren tüm iş kanunlarında kadın işçileri korumaya yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. 1961 Anayasası, 1982 Anayasa'sı, 2004 tarihli, 5170 sayılı Kanun ile 07.05.2010 tarih ve 5982 sayılı Kanun Anayasa'nın 50. ve 70. maddesinde de çeşitli düzenlemeler yer alır. Türkiye'de hâlen çalışma yaşamında kadınlara yönelik olarak çok sayıda kanun, yönetmelik, tebliğ, genelge, strateji ve eylem ve kalkınma planında bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Kanunlar arasında; 2011 tarihli Borçlar Kanunu'nda; 2012 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda, 1965 tarihli Devlet Memurları Kanunu'nda, 2004 tarihli Türk Ceza Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun bazı maddeleri kadın haklarına yöneliktir. Ancak en ayrıntılı düzenleme 2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanunu'nda yer almaktadır.

Türk hukukunda ebeveyn izni adı ile bir düzenleme bulunmamaktadır, Ancak Devlet Memurları Kanunu'nda farklı adlar altında düzenlenen ebeveynlik nedeniyle kullanılacak bazı izinler bulunmaktadır.

ÇOCUKLAR-GENÇLER

ILO'da en az çalıştırılma yaşı 15 olarak kabul edilmiş, ülkelere bu konuda esneklik tanınmıştır. Ancak BM ve Avrupa ülkelerinin büyük bölümünde 15-24 yaş arasında olanlar genç işçi olarak kabul edilmektedir. Çocuk ve gençlerin çalışma yaşamına girişi ise insanlık tarihi kadar eskidir. Ancak işçi statüsünde çalıştırılmaları Sanayi Devrimi ile birlikte başlamıştır. Kötü koşullar, tepkilere neden olmuş, İngiltere başta olmak üzere hukuki düzenlenmeler yapılmıştır. İlk olarak 1890 Berlin Konferansı'nda çocukların çalıştırılma yaşı, çalışma süreleri ve iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin dilek niteliğinde kararlar alınmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra çocuk işçiliğinde belirgin bir azalma sağlanabilmiştir. Ancak küreselleşme, 1980 sonrası Neoliberal politikalar ve çocuk işçiliğinde yeniden artışa yol açmıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde çocuk işçi kullanımı yaygınlaşmıştır. Çocuklar ve gençlerle ilgili BM belgeleri arasında; İnsan Hakları Bildirgesi'nde, Çocuk Hakları Bildirisi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde düzenlemeler bulunmaktadır. ILO çocukların ve gençlerin korunması ile ilgili çok sayıda sözleşme ve tavsiye kabul etmiştir. Sözleşmeler; en az çalıştırma yaşı, çalışma koşulları, sağlık muayeneleri, sağlık ve güvenlik, gece ve yer altı çalışması ile mesleki eğitim konularında çocukları ve gençleri koruyucu düzenlemeler getirmektedir. ILO 1992 yılında "Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı'nı (IPEC)" başlatmıştır. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın 7. maddesi, Çalışanların Temel Sosyal Hakları Topluluk Şartı'nın 20 ve 22. maddeleri ile Avrupa Birliği Temel Haklar

Şartı'nın 32. Maddesi çocuklar ve gençlerin çalıştırılmaları ile ilgilidir. Ayrıca 1994 tarihli Gençlerin İşyerinde Korunmasına İlişkin Direktif 'te çeşitli düzenlemeler yer alır.

Türkiye'de ilk düzenleme 1921 yılında yapılmıştır. Daha sonra 3308 sayılı Kanun'da, 1961 Anayasası'nda, 1982 Anayasası'nda düzenlemeler yapılmıştır. Anayasa'nın 50. maddesinde de kimsenin yaşına, cinsiyetine ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı, küçüklerin çalışma koşulları bakımından özel olarak korunacakları belirtilmiştir. Konu ile ilgili en ayrıntılı düzenlemeler 4857 sayılı İş Kanunu'nda yer almaktadır. İş Kanunu'nun 71. maddesinde çalıştırılma yaşı "15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılmaları yasaktır. Ancak on dört yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilir" şeklinde belirtilmektedir. Kanun'da 4.4.2015 tarihinde yapılan değişiklikle 14 yaşını doldurmamış çocukların da yazılı sözleşme yapmak ve izin almak şartıyla sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde çalıştırılabilecekleri kabul edilmiştir. Kanun'da haftalık çalışma süreleri, çalıştırılabilecekleri işlerin belirlenmesine yönelik düzenlemeler yer alır. Esası kabul edilmiştir. Kanun'da koruyucu düzenlemeler de yapılmıştır. Yıllık ücretli izin süresinin 20 günden az olmaması öngörülmüştür. Ancak Kanun mevsimlik olarak çalışan çocuklarla, çırakları kapsamamaktadır. Çıraklarla ilgili düzenlemeler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile düzenlenmektedir. Çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla Türkiye, 1992 yılında IPEC Projesi'ne katılmıştır.

Yaşlılar

Yaşlılık; çocuk ve gençlikten sonra yaşamın kaçınılmaz son evresidir. Kişinin doğumundan itibaren geçen zamana göre bir yıllık birimler esas alınarak belirlenen kronolojik yaşlılık kavramı yaşlılığın tanımlanmasında daha fazla kullanılmaktadır. Çalışma ekonomisi alanında 65 Yaşı yaşlılığın başlangıcı olarak genel kabul görmektedir. Yaşlılara yönelik sosyal politikaların oluşturulmasında; yaşlıların nüfusun artışı, ailedeki değişim ile birlikte ortaya çıkan yaşlıların bakım sorunu, sosyal devlet ve sosyal güvenlik sistemlerinin içine düştüğü durum, işgücü arzının azalması gibi faktörler, önemli rol oynamaktadır. Yaşlılarla ilgili önemli uluslararası belgeler arasında BM İnsan Hakları Bildirgesi'nin 25. maddesi, Yaşlılık İlkeleri, Avrupa Konseyi'nin Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın 23. maddesi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 25. maddesi sayılabilir.

Yaşlılara yönelik sosyal politikaların kapsamı ülkelerin yapılarına ve zamana göre farklılık göstermektedir. Dünyada yaşlılara yönelik sosyal politikalar arasında; yaşlılık sigortası, sosyal güvenlik garantisi olmayan veya yoksul duruma düşen yaşlılara sürekli gelir veya aylık bağlanması, parasal yardım veya ayni yardımlar yapılması, sağlık hizmeti olmak üzere sosyal hizmetler sunulması sayılabilir. Yaşlılara sunulan sosyal hizmetler arasında kurumsal bakım hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Kurumsal bakım hizmetleri; huzurevi, yaşlı bakımevi, sokak yaşlıları yardım evi, yaşlı apartmanları, yaşlı köyleri gibi kurumlar aracılığıyla verilmektedir. Bunlar, merkezî veya yerel yönetimler, özel kişiler, vakıflar, dernekler tarafından kurulabilmektedir.

Günümüzde gelişmiş ülkelerde kurumsal bakım hizmetlerinin olumsuz etkileri nedeniyle bu hizmetlerin yanında evde bakım hizmetlerine ağırlık verilmeye başlanmıştır. Evde bakım hizmetleri kapsamına evde yardım, evde takip hizmetleri, ev sağlık hizmetleri, süreli bakım, evlere yemek servisi, evlere bakım onarım hizmetleri gibi hizmetler girmektedir. Çeşitli nedenlerle çalışma yaşamına girmek isteyen yaşlılara yönelik olarak gelişmiş ülkelerde yaşlıların mesleki niteliklerinin çalışma hayatının değişen koşullarına uygun hâle getirilmesi, esnek çalışma şekillerinin yaygınlaştırılması ve yaş ayrımcılığının önlenmesine yönelik hukuki düzenlemeler yapılması söz konusudur.

Türkiye'de yaşlılara yönelik sosyal politikaların kapsamı henüz sınırlıdır. Yaşlılara yönelik politikalar arasında yaşlılık sigortası önem taşımakta, buna ek olarak sayıları 170'i aşan kurum ve kuruluş tamamlayıcı sosyal güvenlik kurumu üyelerine ek garanti sağlamaktadırlar. 2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile de Bireysel Emeklilik Şirketleri oluşturulmuştur. Ayrıca 1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun ile 65 yaşını doldurmuş, hiçbir gelire sahip olmayan, muhtaçlığını kanıtlayan, Türk vatandaşlarına muhtaçlığı devam ettiği sürece aylık bağlanmaktadır. 1982 Anayasası'nın 61.maddesi 10.maddesi, 2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunlarda da çeşitli düzenlemeler yer alır. 1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile Yaşlı Hizmetleri Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. 2011 tarih ve 633 sayılı KHK ile Kanun'un adı Sosyal Hizmetler Kanunu olarak değiştirilmiştir. Bu KHK ile Bakanlık bünyesinde yaşlı ve engellilerle ilgili olarak Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur. Müdürlüğün adı

2013'te Engelliler ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

Kendi evlerinde yaşamlarını sürdüren yaşlılara yönelik gündüzlü bakım hizmeti modeli olarak uygulanan Yaşlı Dayanışma Merkezleri ise başarılı olmadığından, organize edilerek Yaşlı Hizmet Merkezi olarak yeniden açılmıştır. Halen Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı 5, özel yaşlı hizmeti merkezi 1 olmak üzere toplam 6 Yaşlı Hizmet Merkezi bulunmaktadır.

ENGELLİLER

Son dönemde daha fazla kullanılan engellilik kavramı: yetersizlik nedeniyle bireyin yaş, cinsiyet ve sosyokültürel nedenlere bağlı olarak sosyal rolünü yerine getirmesinin engellenmesi sorununu ifade etmektedir.

BM Dünya Engelliler Raporu'na göre dünya nüfusunun %15'i bir tür engellilik yaşamaktadır. XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren engellilere yönelik sosyal politikalar gelişmiş ülkelerde gündeme gelmeye başlamıştır. Günümüzde ise işgücü niteliği taşıyan engellilere fırsat eşitliği çerçevesinde çalışma hakkı ve olanağı tanımak, işgücü niteliği taşımayan veya bakıma muhtaç durumda olan engellileri sosyal güvenlik veya sosyal bakım hizmetleri kapsamına almak, engellilere yönelik sosyal politikaların temel amaçlarından biri hâline gelmiştir. Engellilerin en önemli sorunlarından biri olan istihdam sorununu çözebilmek amacıyla gelişmiş ülkelerde çeşitli sosyal politikalar oluşturulmaktadır. Bu doğrultuda; engellileri istihdam edilebilir hâle getirilmek amacıyla engellilere tıbbi tedavi ve tıbbi ve mesleki rehabilitasyon uygulanmakta, özel eğitim veya temel eğitim verilmektedir. İşverenlerin engelli istihdamını sağlamak amacıyla kota sistemi, tahsis yöntemi, sınırlı tahsis yöntemi, öncelik ve tercihlerin tahsisi yöntemi, boş işler doğrultusunda engellileri işe yerleştirme, engelli çalıştıran tazminat ödenmesi, vergi muafiyeti getirilmesi, evde çalışma ve tele çalışma gibi çalışma yöntemlerinin teşvik edilmesi söz konusudur. Ayrıca Korumalı İşyeri-Engelliler Çalışma Atölyesi kurulmaktadır. İşyeri açmak isteyen engelliler desteklenmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, 1971 Zihinsel Engellilerin Haklarına İlişkin Bildirge, 1975 Engelli Hakları Bildirgesi, 1982 tarihli Engelliler İçin Dünya Eylem Programı, 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1993 tarihli Engelliler İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar ve 2006 Engelli Hakları Sözleşmesi' engelli haklarına yönelik düzenlemeler içermektedir.

ILO'nun.1955 tarihli Engellilerin Mesleki Rehabilitasyonu Hakkında Tavsiye Kararı, 1983

Engellilerin Mesleki Rehabilitasyonu ve İstihdamı Hakkında Sözleşme ve 1988 Engellilerin Mesleki Rehabilitasyonu ve İstihdamı Hakkında Tavsiye Kararı bulunmaktadır. Avrupa Konseyi belgelerinden Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nda ve Avrupa Kentsel Şartı'nda engellilere yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Ayrıca Engellilerin Toplumla Tam Bütünleşmelerine Yönelik Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı gibi çok sayıda farklı tarihlerde kabul edilen konsey tavsiye kararları söz konusudur. AB belgeleri arasında ise Temel Haklar Şartı'nda İstihdam ve İş Konusunda Eşit Muamele İçin Genel Bir Çerçeve Oluşturulmasına Dair Direktif yer almaktadır. Türkiye'de engellilere yönelik sosyal politikaların kapsamı henüz sınırlıdır. Engelli çalıştırılma zorunluluğu ilk olarak 1967 tarihli Deniz İş Kanunu ile getirilmiş, 1967 ve 1971 tarihli kanunlarda kota sistemine yer verilmiştir. 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun ile "engelli aylığı" uygulaması başlatılmıştır. 1982 Anayasası'nda engellilerle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. 1981 yılında kurulan Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu kapatılmış, 1997 yılında Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (ÖZİDA) oluşturulmuştur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. Maddesine göre elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde %3, kamu işyerlerinde %4 engelli çalıştırılması zorunlu olup, işverenler çalıştırmak zorunda oldukları engellileri İŞKUR aracılığıyla sağlayacaklardır. Kanun'un 101. maddesinde ise belirtilen oranda engelli çalıştırmayan işverenlere idari para cezası öngörülmektedir. 2011'de KHK ile ÖZİDA kaldırılarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur.

ESKİ HÜKÜMLÜLER

Eski hükümlü, genel olarak işlemiş olduğu herhangi bir suçtan dolayı hakkında mahkumiyet kararı kesinleşerek hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olduktan sonra cezasını tamamlayarak, cezaevinden çıkan ve hükümlülük niteliği ortadan kalkan kişi olarak tanımlanabilir. En önemli sorunlarının başında işsizlik gelmektedir. Eski hükümlüler genelde infaz kurumlarındaki süreleri sırasında temel eğitim, orta veya yüksek eğitim ile mesleki eğitime tabi tutulmaktadırlar. Eski hükümlülerin çalışma yaşamında başarılı olmaları ve toplumla bütünleşmeleri için önem taşır. İşverenlerin önyargıları nedeniyle iş bulmaları oldukça güçtür. Bu nedenle kota sistemi veya özendirici tedbirler getirilmekte, kendi işlerini kurmaları için parasal, aynı ve teknik destek sağlanmaya çalışılmaktadır. 4857

sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesinde sadece kamu sektörü için %2 oranında eski hükümlü veya terörle mücadelede malül sayılmayacak derecede yararlananları çalıştırma zorunluluğu bulunmaktadır. İşçileri İŞKUR aracılığıyla sağlamaları öngörülmektedir.

Göçmenler

BM kendi vatandaşı olduğu ülkeden başka bir ülkede bir yıl veya daha fazla süre kalan kişileri göçmen olarak kabul etmektedir. Göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları arasında farklılıklar olsa da kimi zaman aynı anlamda kullanılabilir. Cenevre Sözleşmesi'ne göre; mülteci ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba aidiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen ve geri dönmeyen kişidir. Sığınmacı ise kendisine henüz göçmen statüsü verilmemiş olan, hakkındaki hukuki prosedür devam eden kişidir.

BM'nin Tüm Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunmasına Dair Sözleşme'sinde göçmen işçi "vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan kişi" olarak tanımlanmaktadır. Yüksek eğitilmiş ve nitelikli işgücünün daha iyi yaşam ve çalışma olanakları elde etmek amacıyla başka bir ülkeye göç etmesi ise nitelikli işgücü gücü veya beyin göçü olarak adlandırılmaktadır.

Göçmen işçilerin konumları onların göç ettikleri ülkeye geliş şekillerine ve sahip oldukları vasıf düzeyine göre değişmektedir. Mevzuata uygun oturma ve çalışma iznine sahip olan veya vatandaşlık hakkı kazanan, nitelikli göçmen işçilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlar nispeten daha sınırlıdır.

BM belgeleri arasında; Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bazı maddeleri, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü, 1960 Vatansızların Statüsüne Dair Sözleşme, 1990 Tüm Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunmasına Dair Sözleşme göçmenlere yöneliktir. ILO'nun.1926 tarihli Göçmen Taşıyan Gemilerin Denetimi Hakkında Sözleşmesi, 1935 Göçmenlerin Emeklilik Hakkının Korunması Hakkında Sözleşme, 1949 tarihinde kabul edilen, İstihdam Amacıyla Göç Hakkında Sözleşme, İş İçin Göç Tavsiye Kararı, 1975 Kötü Koşullarda Göç ve Göçmen İşçilere Fırsat ve Muamele Eşitliğinin Sağlanması Sözleşmesi de göçmen hakları ile ilişkilidir.

Avrupa Konseyi belgeleri arasında 1953 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bazı maddeleri, 1996 tarihli Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın 19. maddesi, 04.12.1954 tarihli Vatansızlık Hallerinin

Azaltılmasına Dair Sözleşme, 24.11.1977 tarihinde imzalanan Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesi yer almaktadır. AB'nin göç politikası ilk olarak 1957 Roma Anlaşması'nda yer almış, 1986 Avrupa Tek Senedi'nden sonra 1992 Maastricht Anlaşması ile Birlik Vatandaşlığı kavramı oluşturulmuş ve tüm birlik vatandaşlarının Birlik içinde serbest dolaşımı sağlanmıştır. Birlik dışı ülkelere göç ise üye ülkeler tarafından düzenlenmiş, bu konuda ülkelerarası işbirliği ancak 1980'li yılların sonunda başlamış, ilk defa 1992 Maastricht Anlaşması ile birlik düzeyine taşınmıştır. 1999 yılında yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması'nda ortak göç politikası ile ilgili bir düzenleme yapılmış ancak göç ile ilgili düzenlemelerin üye ülkeler tarafından yapılacağı maddede açıkça belirtilmiştir.

Göç alan ve veren ülke olarak Türkiye'de göçmenlik 26.9.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanuna göre göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu kanun gereğince kabul olunanları ifade etmektedir. Ancak Türkiye'ye çalışmak ve yaşamak için gelenler sadece İskân Kanunu'nda belirtilen göçmenler olmayıp, "yabancı" olarak tanımlanan geniş bir kitle bulunmaktadır. 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkametleri ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile bağımlı ve bağımsız statüdeki yabancıların Türkiye'de çalışmalarını düzenleyen 2003 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun (YÇİHK) Türkiye'de yabancılarla ilgili önemli yasal düzenlemeler arasındadır. Yabancıların Türkiye'de çalışmaları Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe çalışma izni alma şartına bağlanmıştır. YÇİHK'e göre çalışma izinleri süreli, süresiz, bağımsız çalışma izinleri olmak üzere üç çeşittir. Çalışma izinleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmekte ve uzatılmaktadır. Sağlık sigortasından yabancıların yararlanmaları, Türkiye ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunan ve bulunmayan ülkelere göre farklılık göstermektedir. İşsizlik sigortasından yararlanma konusunda kanunlarda öngörülen koşulların yerine getirilmesi yeterli olmaktadır. Buna karşı Türkiye'de çalışma izni olmayan yabancılara yönelik düzenlemeler sınırlıdır. Bu durumdakilere yönelik düzenlemelerden biri, Genel Sağlık sigortası kapsamında gerçekleştirilen sağlık yardımlarıdır. 1986 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 1. Maddesine 1989'da getirilen "her ne surette olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş ve gelmiş olan kişilere yardım etmek" ifadesi ile göçmen ve sığınmacıların yoksulluk yardımıyla yararlanmaları sağlanmaktadır. Türkiye

Kızılay Derneği de göçmenlerin ve sığınmacıların gereksinimlerinin karşılanmasında rol oynamaktadır. Hâlen Türkiye'deki kaçak göçmen işçi sayısı konusunda kesin bilgi bulunmamaktadır. Türkiye'deki kaçak göçmen işçilerin büyük bölümü genç ve özellikle Doğu Avrupa'dan gelenlerin eğitim seviyesi yüksektir.

ÜNİTE 8: KÜRESELLEŞME VE GÜNÜMÜZ SOSYAL POLİTİKA SORUNLARI

KÜRESELLEŞME

Küreselleşme terimi 1980'leri takip eden 20 yıllık dönemde uluslararası düzeyde meydana gelen bütün iktisadi, sosyal, siyasi ve kültürel gelişmeleri izah etmek için referans olarak kullanılan bir "fenomen" hâline gelmiştir. Politikacıdan akademisyene, iş adamından sendikacıya herkesin referans olarak kullanmaya başlaması küreselleşmeyi, anlaşılması zor bir terim hâline getirmiştir.

Küreselleşme iktisadi alanda ortaya çıkan bir olgu olarak başlamakla birlikte zaman içinde sosyal, politik ve kültürel boyutu ile öne çıkmıştır. Küreselleşmenin politik ve kültürel boyutu, küreselleşme ile ilgili ideolojik görüş farklılıklarına yol açmıştır.

İngilizce global (küresel) kelimesinden türetilen küreselleşme (globalization), "dünya çapında, herkesi ilgilendiren, evrensel, bütünüle ilgili" bir değişim-dönüşüm sürecini ifade etmek için kullanılmaktadır. Küreselleşme, insanlar arasındaki karşılıklı bağımlılığın artmasıdır. Hiç kimsenin tam olarak anlamadığı ancak herkesin etkilerini üzerinde hissettiği yeni bir düzenin adıdır. Küreselleşme, karmaşık süreçlerin bir araya geldiği, çelişkili ve birbirine zıt etkenlerin devreye girdiği bir süreçtir. Dünya Bankasına göre küreselleşme, insanlık tarihinin kaçınılmaz olarak yaşanacak bir safhasıdır. Uluslararası Para Fonu küreselleşmeyi; gelişme seviyesi ve siyasi sistemi ne olursa olsun bütün ülkelerin vatandaşlarına daha yüksek bir hayat standardı sağlamak için gerçekleştirmek zorunda oldukları istikrarlı bir ekonomik büyüme hedefini birlikte gerçekleştirmek süreci olarak tarif eder. Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütüne göre küreselleşme; ulusal ekonomilerin birbirlerine bağımlılıklarının arttığı çok yönlü bir ekonomik bütünleşme sürecidir. Birleşmiş Milletlere göre küreselleşme; küresel bütünleşmenin ve karşılıklı bağımlılığın artmasıdır ve iktisadi, siyasi, sosyal ve kültürel boyutları olan çok yönlü bir olgudur. Uluslararası Çalışma Örgütü kurum olarak sosyal alana yönelik etkilerini öne çıkararak küreselleşmenin ileri sürülen olumlu sonuçlar yanında toplumlar ve ülkeler arası eşitsizlikleri artıran, sosyal

sorunları derinleştiren etkileri de olan bir süreç olarak tanımlamıştır.

Küreselleşmenin ORTAYA ÇIKIŞINI açıklamaya yönelik görüşleri iki ana grupta toplamak mümkündür. Daha az taraftar bulunan ilk görüş taraftarları homojen olmayıp, kendi içinde küreselleşmeyi toplumlar ve ülkeler arası ilişkilerin başladığı en eski zaman dilimlerinden başlatanlar yanında farklı dönemleri başlangıç tarihi olarak alanlar da vardır. Nitekim aynı görüş içinde küreselleşmeyi; 15. yüzyılda Colomb ve De Gama'nın keşiflerini takip eden dönemde yeni dünyaya artan mal ticaretini esas alanlar yanında Sanayi Devrimi ve bunu takip eden 19. yüzyıldaki sömürge anlayışına uygun ticaret artışının gerçekleştiği dönemi başlangıç olarak alanlar da vardır. Bu görüş içinde daha yaygın olan görüşe göre küreselleşme 19. yüzyılın son çeyreği ile Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemler arasındaki 50 yıllık sürede ortaya çıkan hızlı üretim ve ticaret artışına bağlı gelişmelerin sonucudur. Bütün bu görüşler, bir yandan haberleşmedeki hızlanma, diğer yandan özellikle buharlı gemilerin mal taşımacılığındaki kullanımının artışının etkilerini esas almışlardır. Daha fazla taraftar bulan ikinci görüşe göre küreselleşme 1980'li yıllarda başlamıştır. Ancak, 1980'li yıllarda başlayan küreselleşme sürecinin gerisinde;

- İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yaşanan hızlı ve sürekli ekonomik büyümenin sağladığı üretim artışı,
- 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik krizi takip eden dönemde başta ABD olmak üzere Almanya, İngiltere gibi ülkelerde iktidar olan yeni sağ ve takip ettikleri neoliberal ekonomik politikalar,
- Haberleşme teknolojisindeki hızlı gelişme, televizyon yayıncılığının artışı ve İnternet kullanımının yaygınlaşması,
- Soğuk savaş döneminin sona ermesi ve Doğu Bloku ülkelerinin "geçiş ekonomileri" anlayışı ile Batı ile bütünleşme faaliyetlerini hızlandırması,
- Ulus devletlerin mal ve hizmet ticaretini engelleyen veya sınırlandıran kurallarının yerine uluslar üstü kuralların hakim kılınması, 202 Sosyal Politika ILO, küreselleşmenin toplumlar ve ülkeler arası eşitsizlikleri artırdığını ancak sürece karşı çıkmak yerine sürece müdahale edilerek olumsuz sonuçlarını giderecek bir yönlendirmenin yapılabileceğini savunmaktadır.

Küreselleşmenin ortaya çıkışında 1980'ler sonrası dönemde iktisadi faktörlerin yanısıra soğuk savaş döneminin sona ermesi, İki Blokluk dünyadan tek

bloklu dünyaya geçiş ve Doğu Blok'unda yer alan ülkelerin Batı ile bütünleşme çabaları da vardır. Küreselleşmeyi 1980'li yıllarda başlatan görüş taraftarlarına göre, küreselleşme piyasa faktörlerinin etkisi ile kendiliğinden, doğal bir süreç sonucunda ortaya çıkmamıştır. Teknolojik alandaki gelişmelerin mal ve hizmet ticareti ile sermaye hareketlerini uluslararasılaştıran etkisi ve uluslararası rekabeti teşvik eden "açık pazar" politikaları ile küreselleşmeyi tetiklemiştir.

Literatürde, çok benimsenen kabule göre küreselleşme ile ilgili yaklaşımlar 3 ana başlıkta toplanmıştır.

AŞIRIKÜRESELLEŞMECİLERE göre; küreselleşme geleneksel kavramlarla açıklanamayan "yeni bir çağın" adıdır. Ancak aşırı küreselleşmeci grup içinde küreselleşme sürecine olumlu yaklaşan ve sürecin herkesin refahını artıracaklarını ileri sürenlerin yanında, bu yeni düzenin "herkes için değil, elit bir azınlığın" yararına olduğunu iddia edenler de vardır.

Küreselleşme sürecine temkinli yaklaşan ŞÜPHECİLER, küreselleşmenin ekonomik boyutu üzerinde yoğunlaşmakta ve bu açıdan sürecin yeni değil, Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemle benzerlik gösterdiğini ileri sürmektedirler. Şüphelilere göre küreselleşme ekonomik bakımdan bütün ülkeleri kapsayan dünya çapında bütünleştirici bir sonuç doğurmamıştır. Ekonomik faaliyetler belirli ülkeler ve ülke gruplarından oluşan bölgelerde yoğunlaşmıştır. Nitekim dünya ekonomisinin % 80'ine 34 üyesi bulunan OECD ülkeleri hâkimdir. Küreselleşme sürecinin başta gelen aktörlerinden AB, küresel değil bölgesel bir bütünleşmeyi temsil etmektedir.

Şüphelilerin küreselleşme sürecine yönelik eleştirel görüşlerinin kaynağını, sürecin ülkeler arasında olduğu kadar ülkelerde de toplumsal sınıflar arasında eşitsizlikleri artırması oluşturmaktadır. Küreselleşme, olumsuz sosyal sonuçlar yaratmanın yanı sıra ulus devlet ve ulus devletin geliştirdiği sosyal devleti de zayıflatmaktadır. Küreselleşme sürecine daha çok taraflı ve dengeli bir bakış açısına sahip olan DÖNÜŞÜMCÜLER, küreselleşmeyi nimetleri ve kârları; fırsatları ve tehditleri ve nihayet olumlu ve olumsuz sonuçları ile birlikte değerlendirmek gerektiğini ileri sürmektedirler. Küreselleşmeye, kaçınılmaz teslim olunması gereken bir süreç olarak değil, ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçların giderilebilmesi için müdahale edilmesi, yönlendirilmesi ve yönetilmesi gereken bir süreç olarak bakmaktadırlar.

Ticaret ve yatırım politikalarının serbestleşmesi, teknolojik yeniliklere bağlı olarak haberleşme ve ulaşım masraflarının düşmesi, girişimcilik ve yeni

küresel sosyal ağların itici gücü ile derinleşen küreselleşmenin temel göstergeleri konu ile ilgili yayımların çoğunda;

- Uluslararası mal ve hizmet ticaretinin artması,
- Uluslararası sermaye hareketleri ve yatırımların artışı,
- Haberleşme ve ulaşım maliyetlerinin düşmesi ve iletişimin artışı,
- Çok uluslu şirketlerin büyümesi olarak gösterilmektedir. Bu faktörler dışında ulus devletin dönüşümü, yeni sosyal ağlar, küresel üretim zinciri, kuralsızlaştırma; işgücü hareketliliği, istihdamın değişen yapısı, bilgi toplumu gibi unsurlar da küreselleşme sürecini açıklamak için kullanılan diğer bazı unsurları oluşturmaktadır.

KÜRESELLEŞME VE SOSYAL POLİTİKA

1990'lı yıllardan itibaren yaşanan iktisadi krizler, küreselleşmenin sosyal boyutunun öne çıkmasına ve sürecin sosyal devlete ve sosyal politika uygulamalarına yönelik etkilerinin daha fazla mercek altına alınmasına neden olmuştur. Küreselleşmenin sosyal boyutu, diğer boyutlarından daha tartışmalı bir alanı oluşturmaktadır. Ancak, zaman içinde küreselleşmenin sosyal boyutu ile ilgili olumsuz etkilerinin daha fazla olduğu konusundaki görüşler ağırlık kazanmaya başlamıştır. 2001 ve 2008 yıllarında yaşanan finans kaynaklı küresel krizler, küreselleşmenin gelir dağılımının bozulması ve işsizliğin artışı gibi sosyal sorunları küreselleştirdiğini ortaya koymuştur. 2008'in son çeyreği ile 2009'un ilk yarısında yaşanan finansal kriz borsalarda % 43-59 daralma yaratırken etkileri yalnızca finansal piyasalarla sınırlı kalmamış birkaç ülke dışında bütün dünyada üretim daralmış ve büyüme hızı negatif olarak gerçekleşmiştir. 1929 krizinden sonra yaşanan en büyük daralma olarak yaşanan kriz, istihdamı da olumsuz etkilemiş işsizlik artmıştır. ILO krizlere bağlı olarak bütün dünyada toplam işsiz sayısının artacağını, bazı ülkelerde bu artışın daha yüksek oranlarda gerçekleşeceğini belirtmiştir. Küreselleşmenin sosyal boyutu ile ilgili en önemli eleştiriyi eşitsizlikleri artırdığı iddiası oluşturmaktadır. 1990'lı yıllardan sonra BM yoksulluk hem ülkeler arasında hem de aynı ülkede kişiler arasında arttığını, bireyler, kurumlar ve ülkeler arasındaki gelir farklılaşmasının derinleştiğini vurgulamaktadır. Küreselleşmenin karanlık yüzü olarak da adlandırılan bu yönüne göre küreselleşme ulus devletlerin kendi içinde ve aralarındaki eşitsizlikleri artırmakta, ekonomik küreselleşme sürecinin yarattığı kazançların ve kayıpların bölgesel bloklar, devletler, toplumlar ve

insanlar arasındaki paylaşımı adil olarak gerçekleşmemektedir. Küreselleşmenin yol açtığı sosyal politika problemleri; insanlar, ülkeler ve bölgeler arasında ve içindeki eşitsizlikleri artırması, yoksulluğun artışı ve derinleşmesi, sosyal korumanın zayıflaması ve artan güvencesizlik ile istihdam piyasalarında yarattığı belirsizlik olarak özetlenmektedir.

Küreselleşme ile ulus devlet arasında, zıt yönlü ancak iç içe ilişkiler vardır. Küreselleşme ulus devleti değiştirdiği ölçüde sosyal devleti de değiştirmektedir. Küreselleşme ancak ulus devletin öncülüğü ile gerçekleşebilecek bir süreçtir. Ancak, ulus devletin bir anlamda kendini sonlandıracak böyle bir çaba içine girmesi; bir görüşe göre küreselleşmenin kaçınılmaz olarak gerçekleşecek bir aşama olması ile ilişkilendirilmektedir. Küreselleşme mal ve hizmet ticareti ile sermayenin uluslararasılaşması olarak kabul edilirse, ulus devletin öncelikle ulusal sınırları kaldırarak veya geçirgenliğini artırarak bu serbestliğe izin vermesi gerekecektir. Bu da ulus devletin bu alandaki hakim otorite olma rolünden vazgeçmesi ile söz konusu olabilecektir. Ulus devletin terk ettiği alanlarda Dünya Bankası, IMF ve OECD gibi uluslararası kuruluşların ve AB gibi bölgesel kuruluşların belirlediği "evrensel" kurallarla yer değiştirecektir. Ancak küreselleşme yalnızca ulus devletin bazı yetkilerinden vazgeçmesi ile kendiliğinden gerçekleşecek bir süreç değildir.

Paradoksal olarak ulus devletin küreselleşme sürecini hızlandırmak üzere aktif bir rol alması da söz konusu olabilmektedir. Özelleştirme, yabancılara mülk satışı, yatırım izni verilmesi, kamuya ait bazı faaliyet alanlarının (iletişim, ulaşım, sağlık vb) yerli ve yabancı özel sektöre açılması, bankacılık sisteminin ve sermaye piyasasının yabancı sermaye giriş-çıkışını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi, para ve kâr transferlerine imkân verilmesi ulus devletin süreç içinde gerçekleştireceği düzenleme alanlarından ilk akla gelenlerini oluşturmaktadır. Ulus devletin küreselleşme sürecini hızlandırması yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmesi bu tedbirlerle ilgilidir.

Küreselleşmenin hâkim ekonomi politikasını oluşturan liberalizm, ulus devletin sosyal devlet anlayışı ile izlediği sosyal politika alanlarını daraltmış, bir kısmından vazgeçilmesine bir kısmında da geriye gidişlere yol açmıştır. Özelleştirme uygulamaları başta olmak üzere kamu kesimini küçültmeye yönelik ekonomi politikaları, kamunun uyguladığı cömert ücret politikaları, güçlü sendikacılık, geniş sosyal haklar ve iş güvencesi uygulamalarından oluşan sosyal devlet uygulamalarını zayıflatmıştır. Kamunun sosyal harcamalarındaki artış durmuş, geldiği en

yüksek olan % 30'lar seviyesinde sabitlenmiştir. Ancak, gelişmekte olan ülkeler bu seviyelere gelmeden sosyal harcamalarda kısıntılara başlamışlardır. Sanayi toplumu çalışma hayatını düzenlemek için oluşan sosyal hukukun çok katı olduğu, küreselleşme sürecini engellediği iddiası ile "esneklik" taleplerine cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmiş, belirsizlik ve güvencesizlik doğuran yeni bir çalışma hukuku oluşturulmaya başlanmıştır. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını çekmek ve çok uluslu şirketleri kalıcı kılmak için sosyal hukuk yeniden düzenlenmiş, birçok gelişmekte olan ülke için ücretler ve çalışma şartlarını düzenleyen kurallar yabancı sermayeyi cazip kılmaya araçları olarak kullanılmıştır. Kamu sosyal güvenlik programlarının sağladığı koruma garantisinin kapsamı daraltılmış, seviyesi düşürülmüş, ilave garanti isteyenler için özel sosyal güvenlik sistemleri önerilmiştir. Çalışma hayatında pazarlık gücünü emek lehine değiştiren toplu ilişkiler ve sözleşmelerin yerini bireysel ilişkiler ve sözleşmeler almaya başlamıştır. Küreselleşmenin sosyal devlet üzerindeki etkilerini bütünüyle olumsuz olarak değerlendirmek yanlış ve eksik olacaktır. Küreselleşme sürecinin taşıdığı çelişkili (paradoksal) yapı, sosyal politika uygulamalarını güçlendiren uygulamaları da beraberinde getirmiştir. Ekonomik hayatı liberalleştirmeye yönelik politikalar, bu politikaların yaratacağı sosyal sorunları dengeleyecek yeni sosyal politika uygulamalarını da beraberinde getirmiştir. Bu değişim önce ulus devlet içinde, sonra uluslararası kuruluşlar aracılığı ve öncülüğünde küresel ölçekte ortaya çıkmıştır. Özelleştirme uygulamalarının ortaya çıkaracağı işsizlik sorununu çözmek üzere yüksek kıdem ve iş kaybı tazminatları uygulanması, işgücünün başta kamu kurumları olmak üzere diğer alanlara kaydırılarak istihdam garantisinin sağlanması veya daha az güvenceli olmakla birlikte yeni istihdam statülerinin yaratılması, işsizlere ve aileye yönelik uzun dönemli sosyal destek programlarının başlatılması ve kamu sosyal güvenlik harcamalarının artışı ile iş kurma kredilerinin verilmesi gibi uygulamalar bunlardan bazılarını oluşturmaktadır. Benzer bir gelişme sosyal sorunları gidermeye yönelik küresel ölçekte sosyal politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Tarihin hiçbir döneminde tam bir eşitlik sağlandığını söylemek mümkün değildir. Her dönemde ikili, üçlü veya daha fazla taraf olan bölünmeler ve farklılaşmalar olmuştur. EŞİTSİZLİK söz konusu olunca, dünya zaman içinde coğrafi olarak Doğu-Batı ülkeleri ve Kuzey-Güney yarım küre ülkeleri gibi ayrımlarla sınıflandırılmıştır. Bugün çok daha yaygın olan ayırım iktisadi büyüklükleri esas alarak yapılan

gelişmiş-gelişmekte olan bölgeler veya ülkeler ayırımıdır. Küreselleşmeden beklenen uluslararasılaşma süreci ile sağlanacak bütünleşmenin "herkesin kazandığı, eşitsizlikleri azaltan" bir gelişmeyi sağlaması, küresel üretimin paylaşılması bakımından gelişmiş ülke toplumları ile gelişmekte olan ülke toplumları arasındaki farkı azaltması idi. Küreselleşmeye yönelik ilk hayal kırıklıkları bu bakımdan olmuş, küreselleşme taraftarlarının beklediği gibi artan uluslararasılaşma süreci ülkeler arasındaki eşitsizlikleri azaltmamış, aksine artırmıştır. Küreselleşme eşitsizlikleri artırmakla birlikte bu her ülke için aynı derecede olumsuz değildir. Nitekim Doğu ve Güney Doğu Asya ülkeleri son dönemde gerçekleştirdikleri yüksek büyüme hızlarına bağlı olarak yoksulluk oranlarında dikkate değer düşme sağlarken Batı Asya ülkelerinde yoksulluk 1990-2005 döneminde 2 kat artmıştır. Benzer şekilde Eski Doğu Bloku ülkelerinden Bağımsız Devletler Topluluğuna üye ülkelerle Güney Doğu Avrupa ülkelerinde de yoksulluk bu dönemde keskin şekilde artmıştır. Sanayi ekonomisinden hizmet ekonomisine geçiş, işgücünün sektörel yapısı ve statüsündeki değişmelerin yanı sıra işgücüne katılım oranları ve yapısı da değişmiştir. Öncelikle tarım sektöründen sanayi ve hizmetler sektörüne hızlı bir işgücü göçü gerçekleşmiştir. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hizmet sektörünün büyümesi şehirlerde kadın işgücünün daha yüksek oranlarda işgücüne katılmasını beraberinde getirirken esnek çalışma şekilleri ve atipik istihdam da artmıştır. ATİPİK çalışma özellikle hizmet sektöründeki işlerin özelliği gereği kısa süreli ve esnek zamanlı çalışmak isteyen kadınların, öğrencilerin ve engellilerin tercih ettiği istihdam şekli olarak gelişmiştir. Benzer şekilde evde çalışmaya veya uzaktan çalışmaya imkân veren teknoloji kullanımlı işler de (çağrı merkezleri gibi) atipik çalışma şekillerini yaygınlaştırmıştır. Küreselleşmenin getirdiği rekabet baskısı ile işyerlerinde maliyet düşürmeye yönelik arayışlar ve özellikle "taşeronlaşma" atipik çalışma biçimlerini artırmıştır. İşverenler düzenli istihdamın getirdiği maliyet ve sosyal yüklerden kaçınmak için atipik istihdam biçimlerine daha çok başvurmuşlardır. Öte yandan, informal-kayıt dışı sektörü geliştirmiştir. Informel-kayıt dışı sektör, ilk defa 1970'li yıllarda literatüre giren ancak zaman içinde ortadan kalkacağı varsayılan geçici nitelikte bir sektör olarak tanımlanırken, gelişmekte olan ülkelerde süreklilik kazanan ve işgücünün önemli bir kesiminin istihdam edildiği sektör hâline gelmiştir. Informel-kayıt dışı sektör, genel olarak verimliliği düşük işler olduğu için çalışanlar için ücretlerin düşük, çalışma sürelerinin

uzun, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin yetersiz, iş güvencesinin olmadığı işlerde çalışmak anlamına gelmektedir. Çalışanların sosyal güvencesi yoktur, devletin de bu eksiklikleri denetleme imkânları yetersizdir. Küçük, dağınık ve merdiven altı sektör olarak anılan işyerleri çalışanlar için korunmasız işyerleridir. Çalışanların herhangi bir sosyal güvenlik garantisi yoktur. Informel sektör, çalışan yoksul üreten sorunlu bir sosyal politika alanıdır. Küreselleşme sürecinin yarattığı yeni üretim ağları, işgücü piyasalarında karşılıklı bağımlılıklar yaratmıştır. Üretimin değişik safhalarının ve nihai ürünün parçalarının değişik ülkelerde ve işyerlerinde gerçekleştirilmesi, bir ürünün üretim aşamasında çok sayıda ülke işgücünün ortaklaşa çalışmasını gerektirmiştir.

Küresel düzeyde genç işsizliği yetişkin işsizliğinden 3 kat daha fazladır. Genç işsizliği, toplumlarda geleceğe yönelik güven duygusu yaratma ve toplumsal huzurun sağlanmasına yönelik en ciddi tehdit kaynağını oluşturmaktadır. Küresel ekonomik krizler yalnızca işsizlik oranını artırmamaktadır. İş piyasasında iş bulma ümidini kaybedenler işgücünden ayrılmakta, işgücüne katılım oranları düşmektedir.

Küreselleşmenin istihdam piyasasına yönelik en belirgin etkisi uluslararası emek göçü üzerinde olmuştur. Haberleşme ve ulaşımın imkânlarının artışı, televizyon yayıncılığı ve İnternet ile uzak mesafelere erişimin kolaylaşması emek göçünü artırmıştır. Küreselleşme sürecinin ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ sistemi üzerinde etkileri ve sonuçlarını aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür:

- Başta iş hukuku olmak üzere çalışma hayatını düzenleyen sosyal hukukun küresel rekabet endişesiyle değiştirilmesi veya uluslararası sermayeyi-yatırımları ülkeye çekmek için değiştirilmesi endüstri ilişkileri sistemini doğrudan etkiler.
- Yüksek ücret, istihdam güvenceli ve sendikalıtoplu sözleşmeli kamu işyerlerinin özelleştirilmesi sendikalaşma oranlarını ve toplu sözleşme kapsamındakilerin sayısını düşürür.
- Kamu ve özel sektördeki taşeronlaşma uygulamaları doğrudan sendikalaşma ve toplu pazarlık sistemini olumsuz etkiler.
- Çok uluslu şirketlerin ulusal düzeyde örgütlenmiş sendikalara karşı toplu pazarlık masasına oturması toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde güç dengesini işverenler lehine değiştirir. Özellikle üretimi başka ülkelere kaydırma tehdidi veya diğer

ölkelerdeki üretim birimleri ile grev tehdidini ortadan kaldırma sendikaları güçsüzleştirir.

- Esnek çalışma şekillerinin benimsenmesi ve atipik istihdam biçimlerinin yaygınlaşması önce sendikalaşmayı zayıflatır, sonra toplu iş sözleşmelerinin kapsamında olanları daraltır.

Sendikalaşma oranlarının düşmesi bütün dünyada görülen genel bir gelişme olmakla birlikte her ölkede ve her sektörde aynı derecede olmamıştır.

21. yüzyılın ilk on yılında dünya nüfusunun yalnızca % 20'si yeterli sosyal güvenlik garantisine sahiptir.

Dünya nüfusunun yarısından fazlasının ise en temel insan haklarından biri olan sosyal güvenlik bakımından hiçbir güvencesi yoktur Bu sosyal politika anlayışı bakımından kesinlikle kabul edilebilir bir durum ve görüntü olamaz. Sanayi toplumunda, sosyal sigorta sistemi Almanya'da Bismark tarafından 1881 yılında başlatılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde gelişmiş ölkeler, bütün çalışanları bütün sosyal risklere karşı koruyan sosyal sigorta rejimleri kurmuşlar, sosyal sigortaların bıraktığı kapsam boşlukları da devletin sosyal refah harcamaları ile kapatılmıştır. 1960'lı yıllarda millî gelirden sosyal güvenliğe ayrılan pay % 3-12 arasında değişirken 1980'li yıllarda bu oran % 30'lara yaklaşmıştır. 1950 sonrası dönemde sosyal güvenlik harcamaları millî gelir artışından 1.8 kat daha fazla gerçekleşmiştir. 70'li yıllarda yaşanan krizle birlikte neoliberal politikaları benimseyen siyasi görüşün eş zamanlı olarak Almanya, İngiltere, ABD ve Fransa gibi gelişmiş ölkelerde iktidara gelmesi sosyal güvenlik harcamalarının mercek altına alınmasına yol açtı. Bu noktada küreselleşmenin hâkim ideolojisi liberalizm sosyal güvenlik sistemlerine yönelik yeniden yapılanma önerileri getirdi. Sosyal güvenlik garantisi sağlama yükümlülüğü devletten bireylere aktarılacak, devlet ancak kendi imkânları ile bu garantiyi sağlayamayacak olanlara "asgari seviyede" koruma garantisi sağlamayı amaçlayan gelir transferleri yapacaktı. Gelişmiş ölkelerdeki yerleşmiş sosyal devlet yaklaşımı ve güçlü sosyal politika anlayışı sosyal güvenlik alanında liberal görüşün Dünya Bankası tarafından formüle edilen yeni sosyal güvenlik sistemi önerilerinin hayata geçirilmesini önlemiş (Şili ve diğer bazı Güney Amerika ölkeleri hariç) ancak sanayi toplumu sosyal güvenlik sisteminin işleyişinde de bazı değişiklikler yapma ihtiyacı doğurmuştur. ILO, sosyal yönü güçlü, adil, kapsayıcı, demokratik bir küreselleşme sürecinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli şartları şu başlıklarda toplamıştır:

- İnsan haklarına ve kültürel farklılıklara saygılı, insana yaraşır iş, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, cinsiyet eşitliğine dayalı bir

sosyal hayat oluşturma önceliklerine önem veren insan merkezli bir küreselleşme anlayışının varlığı.

- Küresel ekonomi ile bütünleşirken halkının sosyal ve ekonomik fırsatlardan faydalanması imkânlarını geliştirecek demokratik ve etkin işleyen bir devletin varlığı.
- Ekonomik gelişme ile sosyal gelişmeyi bütünleştiren yerel, bölgesel ve küresel düzeyde çevrenin korunmasını sağlayan sürdürülebilir bir gelişmenin varlığı.
- Teşebbüs hürriyeti ve fırsat eşitliğine imkân veren etkin ve adil işleyen piyasaların varlığı.
- Ölkelerin gelişme seviyeleri, imkânları ve kapasitelerinin farklılığını dikkate alarak bütün ölkelere eşit fırsatlar sunan adil kuralların varlığı.
- Ülke içinde ve ölkeler arasındaki eşitsizlikleri azaltacak, karşılıklı yardımlaşma ve iş birliğine dayalı bir dayanışmacı küreselleşme anlayışının varlığı,
- Küreselleşme sürecinde yer alan aktörler arasında (uluslararası örgütler, hükümetler, parlamentolar, işçi ve işveren örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve diğerleri) diyalog ve iş birliğini sağlayacak mekanizmaların varlığı.

SORU-CEVAP

SORU:

Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı nedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı, sosyal sorunların farklılaşmasına paralel olarak dinamik bir gelişim göstermiştir. Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak ortaya çıktığı süreçte, sanayileşmenin ortaya çıkardığı bir sınıf olan işçi sınıfı, sosyal politikanın kişi bakımından kapsamını oluşturan tek kesimdi. Ancak çalışma yaşamının değişimi, kamu kesimi ve hizmetler sektörünün gelişimi ile birlikte sadece işçi kesimi değil, kamu görevlileri de kapsama girmiştir. Ayrıca, sosyal adaletin ve sosyal barışın sağlanması açısından özel bir önem taşıyan ekonomik yönden güçsüzler yanında özel olarak korunması gereken toplum kesimleri de sosyal politikanın kapsamını belirlemede önemli bir yere sahip olmuştur.

SORU:

"Bağımlı Statüler Altında Çalışanlar" neyi ifade etmektedir?

CEVAP:

Bağımlı statüde çalışma kavramının içine yalnız işçiler değil, sözleşmeli çalışanlar, kamu görevlileri, memurlar ve başka statüler altında bağımlı olarak çalışanlar da girmektedir. Bağımlı çalışanların statülerindeki farklılıktan bağımsız olarak ortak yönleri, üretim araçlarına sahip olmamaları ve emeklerini bir işverenin emrine vererek ücret veya maaş olarak adlandırılan bir gelir elde etmeleridir.

SORU:

Sosyal refah nedir?

CEVAP:

Sosyal refah: Sosyal refah, toplumun bir bütün olarak sahip olduğu refah düzeyi, sosyal imkânlar ve ekonomik anlamdaki zenginliklerinin bütünü olarak ifade edilmektedir.

SORU:

Sosyal politikanın bilim dalı olarak diğer bilim dallarından temel farkı nedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak temelleri, diğer sosyal bilimler kadar eski değildir. Sosyal politika, bilim dalı olarak değerlendirilmeden önce, diğer sosyal bilim dalları kapsamında irdelenmiştir (Altan, 2011: 27). Ancak sosyal politikanın bilim dalı olarak diğer sosyal bilim dallarından temel farkı, toplumsal refahı konu edinmesidir. Bu yönüyle farklılaşan sosyal politika, analizlerinde kullandığı yöntemler ve diğer sosyal bilim dalları ile olan yakın ilişkisi sebebiyle de disiplinler- arası bir yaklaşıma sahiptir.

SORU:

Sosyal politikanın kamusal niteliğini açıklayınız.

CEVAP:

Sosyal politika en genel anlamındaki tanımından hareketle değerlendirildiğinde devlet eliyle yürütülmesi gereken politikalar bütünüdür. Sağlık, eğitim, savunma, bayındırlık ve işgücü piyasası politikalarının oluşturulması, ilke olarak devletin görev tanımı içerisindedir. Kamu yararı gözetilerek devletçe yapılan müdahaleler sosyal politikanın çalışma alanını oluşturmaktadır (Altan, 2011: 23). Sosyal politika bu özelliği dolayısıyla kamuya ait politikalar ve yürütücüsü devlettir.

Ancak sosyal politikaların oluşturulması sürecinde etkili olan tek unsur kamu değildir. Demokratik siyasal rejimlerin benimsendiği ülkelerde meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, sosyal örgütlenmeler ve sendikalar sosyal politikaların oluşturulma aşamasında önemli rol oynayan kurumlardır. Sosyal politika devlet tarafından uygulanır ve yine denetlenmesi de devletin sorumluluğundadır.

SORU:

Sosyal politika ile sosyoloji arasındaki temel farkı açıklayınız.

CEVAP:

Geçmişte üniversitelerin örgütlenmesi içinde sosyal politikanın sosyoloji bölümü ile birlikte aynı bölüm içerisinde örgütlendiği görülmüştür. Bazı görüşlere göre de sosyal politika sosyolojinin alt dalı olarak ifade edilmektedir (Alcock ve diğerleri, 2003: 11). “Sosyoloji en geniş anlamıyla insan davranış ve ilişkilerini ele alan bilim dalıdır” (Tezcan, 1995: 1). Sosyal kesimler arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin nasıl kurulup geliştiğini incelemektedir. Sosyal kesimler arasındaki ilişki sosyal politikanın ortaya çıkışı noktasında oldukça önemlidir. Güç ilişkileri yaklaşımı çerçevesinde işçi - işveren ilişkilerinde sosyal politikanın doğuşundaki mücadele gerçekleşmeseydi, sosyal politikanın bilimsel temellerinin atılması söz konusu olmayabilirdi. Bu çerçevede sosyal kesimler ve aralarındaki ilişki, sosyal politikanın önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Ancak sosyal politika ve sosyoloji arasındaki temel farklılık, sosyal politikanın bu ilişkileri düzenleyici fonksiyonları üretici politikalar ortaya koyabilmesi

ve bu yolla toplumsal refahın ve barışın sağlanmasına çabalamasıdır.

SORU:

Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasını sağlayan toplumsal koşullar nelerdir?

CEVAP:

Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak ortaya çıkışını hazırlayan Sanayi Devrimi, işçi sınıfını ve kapitalist ekonomik sistemi beraberinde getirmiştir. Ancak sosyal politika, Sanayi Devrimi öncesinde de var olan hatta piyasa olgusu ortaya çıktığı andan itibaren var olan, yasal kurumsal düzenlemelerden önce ve öte bir politikadır (Koray, 2008: 27). Fransız İhtilali’nin değiştirdiği siyasal ortam ve düşünce akımları ile Sanayi Devrimi’nin ortaya çıkardığı yeni iş ilişkileri dolayısıyla ve her iki değişimin arkasında yatan özgürlükçü ve liberal anlayış doğrultusunda yaşanan gelişmelerin bir bilim dalı olarak ortaya çıkardığı sosyal politika, bu gelişmelerden önce de piyasa olgusuna bağlı olarak varlığını sürdürmekteydi. Piyasa olgusunun ekonomileri kontrol ettiği bir toplumun günümüzden önce yalnızca ilkesel olarak bile var olmadığı görüşü (Polanyi, 2009: 86), sosyal politikanın da bir bilim olarak günümüz zaman dilimi ile birlikte ortaya çıkmasını açıklamaktadır. Piyasa olgusundan önce de sosyal politika varlığını korumaktaydı, insanların birlikte yaşaması gerekliliğinin ortaya çıkması, çözülmesi gereken sosyal sorunların varlığına neden olmuştur. Sınıflı toplum yapısının belirgin bir şekilde ortaya çıkması, sosyal sorunların hızla artması ve sanayileşmenin etkisi ile birlikte sosyal politika bir bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca yaşanan gelişmeler sosyal politikanın, kapitalist ekonomik sistemin devamını sağlayacak bir mekanizma olarak tanımlanmasını ve ilk etapta Sanayi Devrimi’nin ürünü geniş işçi sınıflarının haklarını koruyacak düzenlemeler uygulayarak toplumsal birlikteliği sağlaması hedefine yönelik olarak biçimlenmesini sağlamıştır.

SORU:

Sosyal politikalara konu olan kesimlerin sayısal çokluğu neyi ifade etmektedir ve önemi nedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamındaki bağımlı çalışanlar, ülkelerin nüfusu içerisinde önemli bir paya ulaşmışlardır. Günümüzün dünyasında bu pay, genel oy hakkının sağlanmış olması ve demokratik yönetim biçimlerinin benimsenmesi dolayısıyla oldukça önemli hâle gelmiştir. Genel oy hakkının sağlanması ile işçiler siyasal örgütlenme imkânını bulmuşlar ve devletin toplumsal bir anlam kazanması için çaba sarfetmişlerdir (Talas, 1990: 24). Demokrasi ile işçi sınıfı ve bugünkü anlamıyla bağımlı çalışanlar arasında böyle bir ilişki söz konusudur. İşçi sınıfının önderliğini üstlenen siyasal örgütler, siyasal yelpazede bir alternatif olarak bulunma lüksüne, bu sınıfın sayısal çokluğu dolayısıyla sahip olabilmektedir. Ayrıca bu mevcudiyet, sosyal politikaların belirlenmesinde ve uygulanmasında diğer siyasal partileri de zorlayıcı bir etki yaratmaktadır.

SORU:

Bağımlı statüde çalışmanın hukuk sisteminde düzenlenen üç unsuru nelerdir?

CEVAP:

SOSYAL POLİTİKA

Bağımlı çalışmanın hukuk sistemlerinde düzenlenen üç unsuru söz konusudur. Buna göre teknik bağımlılık, çalışanın işverene işin yapılması ve yürütülmesi, yöntemi ve koşulları bakımından bağlı olmasını, hukuki bağımlılık, çalışanın işverenin emir ve otoritesine tabi olmasını ve işin yürütülmesi ile ilgili olarak işverene denetim ve yaptırım anlamında bağlı olmasını, ekonomik bağımlılık ise yaptığı iş karşılığında düzenli ve sürekli bir gelir elde etmesini ve ekonomik yönden işverene bağımlı olmasını ifade etmektedir.

SORU:

Sosyal politika ile ekonomi bilimi arasındaki temel farkı açıklayınız.

CEVAP:

İnsan gereksinimlerinin sonsuz ancak bu gereksinimleri karşılayacak kaynakların sınırlı olması kavramı, ekonomi biliminin temel konusunu oluşturmaktadır. Ekonomi bilimi, ekonomik nitelikli olaylar ve bunların etkileşimi konusu üzerinde çalışmaktadır. Sosyal bir bilim olması dolayısıyla ekonomi bilimi de insan odaklıdır. Ancak ekonomi insan davranışlarının ekonomik yönü ile ilgilenir ve insanın davranışları sadece ekonomik yönü ile ekonomi biliminin konusu içerisinde değildir. Ekonomi bilimi bu özelliği ile amacı toplumların refahı ve bu refahın yükseltilmesi olan sosyal politikadan ayrılır (Altan, 2011: 28). Ekonomi bilimi ile sosyal politika arasındaki bir diğer önemli fark, ekonominin işleyişinden kaynaklanan bazı sorunlar, ekonomi biliminin ilgi alanını oluşturmazken, sosyal politika ekonominin işleyişinden kaynaklanan sorunların odağındadır. Ekonominin iyi işleyip işlemediği, ekonomi bilimi açısından gayrisafi yurt içi hasıla ile ölçülebilirken, sosyal politikaların gelişmişlik düzeyi hakkında gayrisafi yurt içi hasıla tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Gayrisafi yurt içi hasılanın artırılması ekonomi biliminin hedefiyken, transfer ödemelerinin ve sosyal harcamaların artış göstermesi ve artan gayrisafi yurt içi hasılanın toplum kesimleri içerisindeki bölüşümü sosyal politikanın konusunu oluşturmaktadır.

SORU:

Sanayileşmenin yarattığı başlıca toplumsal etkiler nelerdir?

CEVAP:

Sanayileşme bu özellikleri ile toplum yapısını temelden değiştirmiş ve merkezileştirilmiş, bireyselliğin ön plana çıktığı sanayi toplumlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Toeffler, 2008: 51 - 75). Sanayileşme yeni sosyal sınıf ve tabakaların doğmasına yol açmış, mevcut sosyal yapıların neredeyse tamamını etkilemiş, üretim ve çalışma ilişkilerini kökten değişikliğe uğratmıştır (Ersöz, 2003: 124). Sanayi Devrimi bu yönüyle kendinden önceki birçok olguyu değiştiren bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır.

SORU:

Sosyal politikanın ortaya çıkışını hazırlayan temel iki tarihsel gerçek nedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın ortaya çıkışını hazırlayan koşullar temelde iki tarihsel gerçeğe dayanmakla beraber tarihin akışı içinde birçok olayla ilişkilendirilebilir. Sosyal politikanın ortaya çıkışına yol açan ilk olay Fransız İhtilali ve İhtilal sonrasında düşünce ortamıyken diğeri Sanayi Devrimi'dir.

SORU:

Sosyal politikanın konu bakımından kapsamı nedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın kapsamındaki kesimlerin hangi konularda korunacağı, sosyal politikanın konu bakımından kapsamını ifade etmektedir. Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak doğuşunu hızlandıran Sanayi Devrimi sonrası, sosyal politikanın ilk konusu çalışma ilişkilerinde işçilerin korunmasıydı. Ancak sosyal politikanın kapsamı genişledikçe konuları da genişlemiştir. Bu bağlamda toplumun refahını ilgilendiren tüm konular, sosyal politikanın da konularıdır. Sosyal politikanın konularına tarihsel akış içerisinde bakıldığında, koruyucu iş hukuku mevzuatının oluşturulması, örgütlenme özgürlüğünün elde edilmesi, çalışma hayatındaki risklere karşı sosyal sigortaların oluşturulması ve ücretin korunması sosyal politikanın ilk konuları olarak ifade edilebilir.

SORU:

Sosyal politikanın ulusal araçları nelerdir?

CEVAP:

Sosyal politikanın teorik amaçları içerisinde, devleti ve hukuk sistemini sürdürme amacı öne çıkmaktadır. Ulus devletler, bu amaca ulaşabilmek için, toplumun eğitimi, sağlığı, güvenliği, beslenmesi, barınması ve istihdamı ile ilgili sorunları ortadan kaldırmaya ve azaltmaya yönelik tedbir almak durumundadır. Bu yapılabildiği takdirde sosyal barış, sosyal adalet ve toplumun dengeli kalkınması sağlanmış ve farklılıklar, tezatlar ve çatışmalar en aza indirilmiş olur. Böylece devletin ve hukuk düzeninin devamlılığı sağlanmış olur. Sanayi Devrimi sonrasında, kapitalist sistemin yol açtığı toplumsal sorunları aşabilmek için ulus devletler birtakım yasal, politik ve hukuki düzenlemeler yapmıştır. Ekonomik ve toplumsal gelişmeye bağlı olarak ilerleyen dönemlerde, ulus devletlerde, klasik demokrasinin yerini ekonomik demokrasi almıştır. Bunun sonucu olarak, toplumların sosyal sorunlarını aşabilmek için kamunun aldığı tedbirler yanında, toplumların kendilerinin ürettiği sendikalar, kooperatifler, vakıflar ve dernekler gibi sivil toplum kurumlarının da öne çıktığı görülmüştür. Birinci grupta yer alan araçlar, Kamu Müdahalesi aracını, ikinci grupta yer alan araçlar ise Kollektif Kendi Kendine Yardım araçlarını oluşturmuştur (Tuna ve Yalçıntaş, 1997: 195).

SORU:

Fransız Devrimi ile Sanayi Devrimi'nin sosyal politika açısından önemi nedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi yaklaşık aynı zamanlarda gerçekleşen ve birbirini tamamlayan etkilere sahip olan iki gelişmedir. Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi ve sonrasındaki ekonomik ve toplumsal ilişkilerin gelişmesini sağlayan fikirlerin ortaya çıkmasını sağlamış, siyasal yapıları değiştirmiş ve Sanayi Devrimi'nin doğuşunu hızlandırmıştır. Sanayi Devrimi ise doğrudan doğruya teknolojik bir gelişim süreci ile hem ekonomik bir değişim yaratmış hem de sosyal politikanın doğuşunu, ortaya çıkardığı kavramlar üzerinden belirlemiştir. Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı bağımlı çalışanlar ve kapitalist ekonomik sistem, sosyal politikanın kavramsal çerçevesinin çizilmesinde referans noktaları olmuştur.

SORU:

Sosyal politikanın kapsamı ne şekildedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın kapsamı, bütün toplum kesimleri ve toplumun refahını ilgilendiren bütün sosyal sorunlardır. Ancak üzerine eğildiği konular ve toplum kesimleri, sosyal politikanın kapsamını ifade etmektedir. Sosyal politikanın kapsamı konu ve kişi bakımından iki ayrı başlıkta ele alınmaktadır. Sosyal sorunlar ve sosyal sorunlara maruz kalanlar değiştikçe sosyal politikanın konuları ve kapsamı da genişlemekte ve değişim göstermektedir.

SORU:

"Özel Olarak Korunması Gereken Kesimler" neyi ifade etmektedir?

CEVAP:

Toplumsal hayatta bazı kesimler özel olarak korunma gereksinimi duymaktadırlar. Toplum içerisinde var olmaları ve toplumla bütünleşmeleri özel uygulamalarla mümkün olabilecek bu kesimlere ilişkin sosyal politikalar üretilmek durumunda kalınmaktadır. Bu kesimler çocuklar, yaşlılar, tüketiciler, özürlüler, eski hükümlüler, gençler, kadınlar, göçmenler olarak sınıflandırılabilir.

Çocuklar, topluma uyum sağlama noktasında eğitimleri ve çalışma hayatındaki koşullar dolayısıyla; yaşlılar, çalışma yaşamından ayrıldıkları andan itibaren ekonomik olarak ve yaşlılıkları süresince bakım ve gözetim olanakları itibarıyla sosyal anlamda; tüketiciler, doğru bilgilendirme zorunluluklarına bağlı olarak ekonomik anlamda; özürlüler, yetersizlikleri dolayısıyla toplumla bütünleşmelerini zorlaştıracak her türlü konuda; eski hükümlüler, topluma uyumları noktasında; gençler, işgücü piyasasına girişleri anlamında ve eğitimleri noktasında; kadınlar, fiziksel durumları ve kadın olma durumları nedeniyle hiçbir ayrımcılığa uğratılmama noktasında; göçmenler de çalışma koşulları anlamında özel olarak korunmalıdırlar. Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde bütün bu kesimler, bazı özel uygulamalar ve politikalar ile korunma altına alınmaktadır.

SORU:

Sosyal politikanın evrensel niteliğini ve ilk örneklerini açıklayınız.

CEVAP:

Sosyal politikanın evrensel niteliği anlamında ilk örnekler, sosyal güvenlik sistemlerindeki farklılıkların önüne geçilmesi ve bireylerin emeklilik hakkına sahip olmalarını engelleyici düzenlemelerin ortadan kaldırılmasına yönelik ikili anlaşmalardır. Uluslararası göçlerin hız kazanması ve ülkeler arasındaki işgücü hareketliliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ikili anlaşmalar bu anlamda sosyal politikanın evrensel niteliğinin ilk göstergesidir. İlerleyen zaman içerisinde başta Uluslararası Çalışma Örgütü ve Avrupa Birliği olmak üzere, sosyal politikaların evrensel ve bölgesel anlamda bazı standartlara kavuşturulması amacını taşıyan örgütlerin, sosyal politikaları geliştirmek amacıyla bildireler, kararlar ve sözleşmeler ürettiği görülmektedir.

SORU:

Sosyal politikanın finansman kaynakları nelerdir?

CEVAP:

Sosyal politikanın finansman kaynakları, sosyal politikanın yürütücüsü olarak ifade edilen devletin bütçesi ve bu bütçeye gelir olarak yazılan bütün kalemler olarak ifade edilebilir.

Sosyal politikanın yürütücüsü temel olarak devlettir.

Bu anlamda sosyal politikanın ana finansman kaynağı devlet bütçesidir. Devlet bütçesinin gelir kalemleri, sosyal politikanın finansmanındaki unsurlar olarak belirtilebilir. Devlet bütçesinin zenginliği, sosyal politikanın da finansman kaynaklarının zenginliğini ifade ettiği için, sosyal politikaların gelişmişlik düzeyi ile devlet bütçesinin zenginliği arasında yakın bir ilişki söz konusudur (Altan, 2011: 25). Devlet bütçesinin en önemli gelir kaynağı, halktan toplanan vergilerdir. Bu çerçevede ülke insanının geliri veya serveti oranında, ülkedeki sosyal politikaları finanse ettiği söylenebilir. Buna ek olarak, işçi ve işverenlerden alınan sigorta katkıları ile bizzat devletin sigorta fonlarına yaptığı katkı, sosyal politikanın finansman kaynağıdır. Yerel yönetimlerin bütçeleri, parasal nitelikli tüm yaptırımlar, belirli amaca yönelik düzenlenmiş tüm vergiler, harçlar, şans oyunlarının gelirlerinden özel olarak ayrılan paylar, bağışlar ve uluslararası kuruluşlardan alınan yardımlar sosyal politikanın finansman kaynaklarıdır.

SORU:

Sosyal politikanın uluslararası araçlarının en önemlisi nedir?

CEVAP:

Sosyal politikanın uluslararası araçlarının en önemlisi ILO'dur. I. Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Versay Barış Antlaşması ile 1919 yılında kurulmuştur. Milletler Cemiyeti ile eş zamanlı olarak kurulan ILO'nun kuruluşunda, siyasi barışın ancak sosyal barış ve sosyal adaletin sağlanması ile kalıcı olacağı düşüncesi etkili olmuştur. Bu düşünce, Versay Barış Antlaşmasının girişinde yer bulmuştur. Milletler Cemiyeti'nin dağılması ile Birleşmiş Milletlerin bir uzmanlık kuruluşu olarak faaliyet gösteren ILO'nun, 1944 yılında yapılan Uluslararası Çalışma Konferansı'nda kabul edilen Filedefiya Bildirgesi ile amaçlarını yeniden tanımlanmıştır. Özellikle çalışma hayatına ilişkin sorunlara çözüm bulunması ve ücretlilerin durumunu yakından etkileyen ekonomik sorunlarla uğraşılması benimsenmiştir. Bildirge'de ayrıca, emeğin ticari bir mal olmadığı, dernek kurma ve ifade özgürlüğünün ilerlemenin vazgeçilmez bir şartı olduğu, yoksulluğun herkesin refahını tehdit eden bir tehlike olduğu ve her ulusun sorunlarının sosyal diyalog içerisinde ve üçlü katılım yolu ile çözülmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

SORU:

Dar anlamıyla sosyal güvenlik kavramını ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Dar anlamda sosyal güvenlik; gelir transferinin toplumsal düzeyde gerçekleştirilmesine yönelik mekanizmaların ve bunları düzenleyen hukuk düzeninin bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre, hangi tehlikelerin, hangi zararlarının, nasıl ve ne miktarda/seviyede karşılanacağını belirlenmesi dar anlamda sosyal güvenlik tanımını gerekli kılmıştır. Bu çerçevede, insanların tanımlanmış sosyal risklerle (hastalık, iş kazaları, meslek hastalıkları, analık, yaşlılık, malullük, ölüm, işsizlik, aile gelirinin yetmezliği) karşılaşmaları hâlinde ortaya çıkan gelir kesilmesinin/azalmasının telafi edilmesi ve tedavi ihtiyacının karşılanması için ortaya çıkan gider artışlarının karşılanması anlamına gelmektedir.

SORU:

SOSYAL POLİTİKA

Tehlike kavramı ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Tehlike; insanların istek ve iradeleri dışında meydana gelen ve geldiği zamanda onlara zarar vererek muhtaç durumda bırakan ve korunma ihtiyacı doğuran olaylardır.

SORU:

Geniş anlamıyla sosyal güvenlik ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Geniş anlamda sosyal güvenlik; dar anlamdaki sosyal güvenliğin anlam ve kapsamını genişleterek, sebebi ne olursa olsun muhtaçlık ve yoksulluk yaratan her türlü duruma karşı korunma garantisini sağlanması anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla sosyal güvenlik, sosyal politika ile anlam ve kapsam bakımından bütünleşmektedir.

SORU:

"İnsana yakışır iş" kavramı ne anlamda kullanılmaktadır?

CEVAP:

İnsana yakışır iş; insanların çalışma hayatına yönelik bütün olumlu beklentilerinin (hak ettiği ücret ve çalışma süresi gibi) gerçekleştiği durumu ifade etmektedir.

SORU:

Sebepleri bakımından tehlikeler kaç grupta toplanmaktadır?

CEVAP:

Meydana getiren faktörler yani sebepleri bakımından tehlikeler dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar; fizyolojik tehlikeler, tabii afetlerden kaynaklanan tehlikeler, sosyo-ekonomik tehlikeler ve insanların sebep olduğu tehlikelerdir.

SORU:

Sosyo-ekonomik tehlikeler nelerdir?

CEVAP:

Sosyo-ekonomik tehlikeler; iktisadi ve sosyal hayatın işleyişinde meydana gelen dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkan krizlerin yarattığı işsizlik, işini-işyerini kaybetme ile sosyal hayatın devamlılığına yönelik olumsuz gelişmelerin boşanma veya aile reisinin ölümüne bağlı olarak dul ve yetim kalma gibi sonuçları olan tehlikelerdir.

SORU:

Zararlarının süresi açısından tehlikeler kaç gruba ayrılmaktadır?

CEVAP:

Tehlikeler; yarattığı zararların süresi dikkate alınarak *Kısa vadeli ve uzun vadeli tehlikeler* olarak da sınıflandırılır. Buna göre; hastalık, analık, işsizlik ve iş kazaları kısa vadeli sosyal güvenlik tehlikeleri; malullük, yaşlılık ve ölüm gibi tehlikeler ise uzun vadeli tehlikeler olarak tanımlanır.

SORU:

Sosyal güvenlik tekniklerinden bireysel teknikler ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Sosyal güvenlik teknikleri bireysel teknikler ve toplu (kollektif) teknikler olmak üzere ikiye ayrılır. *Bireysel teknikler*; fertlerin kendi irade ve istekleri ile kendi sosyal güvenliklerini sağlayacak tedbirleri almasıdır.

SORU:

Sosyal güvenlik tekniklerinden birisi olan toplu teknikler nelerdir?

CEVAP:

Toplu teknikler ise toplum olarak bir arada yaşamanın ürünü olarak gelişen tekniklerdir. Toplu tekniklerin özünde karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma anlayışının yanı sıra iş, birliği esasına dayalı bir gelir transferi söz konusudur. Toplu tekniklerin özünde birlikte hareket etme bilinci vardır.

İnsanların ve toplumların hangi teknikleri kullanarak sosyal güvenlik ihtiyaçlarını karşılayacağı iktisadi, sosyal, hukuki ve kültürel faktörlere bağlı olarak bir toplumdan diğerine ve insanlık tarihi içinde de bir dönemden diğerine değişir.

SORU:

Geleneksel sosyal güvenlik yöntemleri nelerdir?

CEVAP:

Geleneksel yöntemler, esas olarak bireysel tasarruflar ve her türlü sosyal yardımlardan oluşan yöntemlerdir. Bunlara örnek olarak; bireysel tasarruflar, aile içi yardımlaşma, tanıma-bilme faktörüne bağlı yardımlaşma, dini sosyal yardımlar ve kurumsallaşmış sosyal yardımlardır.

SORU:

Orta sandıkları ne demektir?

CEVAP:

Orta Sandıkları; Teavün- Sosyal yardım sandıkları: Muhtaç duruma düşenlere mali destek vermek üzere genellikle aynı meslek veya sanayideki kişiler tarafından meydana getirilen primli sisteme göre işleyen yardımlaşma sandıklarıdır. Çalışma ilkeleri dikkate alındığı zaman, orta sandıklarını, sosyal sigortaların ilk örnekleri, öncüsü olarak kabul etmek yanlış olmayacaktır.

SORU:

Modern sosyal güvenlik yöntemleri nelerdir?

CEVAP:

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan Sanayi Devrimi'ne bağlı olarak hızlanan şehirleşme, işgücünün yapısındaki değişme, çalışma ve istihdam şartlarının değişmesi, aile yapısındaki küçülme geleneksel sosyal güvenlik yöntemlerini ortadan kaldırmış veya zayıflatmıştır. Yeni toplumsal yapının ihtiyaç duyduğu sosyal güvenlik ihtiyacını karşılamak üzere iki temel yöntem geliştirilmiştir: Bunlar, *sosyal sigorta yöntemi ve kamu sosyal güvenlik harcamalarıdır*.

SORU:

Beveridge Modeli nedir?

CEVAP:

Beveridge Modeli: Alman Bismark modeline karşı geliştirilen İngiliz sosyal güvenlik sistemi modeli olarak bilinir. İngiliz iktisatçı William Henry Beveridge tarafından geliştirilmiştir. Sistemin özünü, vergilerle finanse edilmesi, fertlere herhangi bir karşılık olmaksızın asgari seviyede koruma garantisi sağlanması oluşturmaktadır. Sağlık sistemi de yine vergilerle finanse edilen millî sağlık sigortası modeli ile oluşturulmuştur. Bütün sosyal güvenlik hizmetleri ülke çapında tek kurumla yürütülmektedir.

SORU:

Sosyal sigortalar hangi ilkeleri ile özel sigortalardan ayrılmaktadır?

CEVAP:

Bir sosyal güvenlik tekniği olarak sigorta tekniğini esas alan sosyal sigortaları aynı tekniği kullanan özel sigortalardan

SOSYAL POLİTİKA

ayıran farklar, aynı zamanda sosyal sigortaların belirleyici özelliklerini oluşturur. Bu ilkeler; kamu sigortası olma ilkesi, devletin garantör olması ilkesi, zorunluluk ilkesi, finansmana katılım ilkesi, özerk yönetim ilkesi ve karşılık olma ilkesidir.

SORU:

Sosyal sigortaları özel sigortalardan ayıran finansmana katılım ilkesi ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Sosyal sigortalar, ilgili tarafların ödediği primlerle finanse edilir. Sigortalıların yanı sıra işverenler ve bazı sigorta kolları için devlet de üçüncü taraf olarak sistemin finansmanına katılır. Buna finansmana katılım ilkesi adı verilmektedir.

SORU:

Aktif sigortalı ve pasif sigortalı kavramları ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Aktif Sigortalı: Teknik bir sosyal sigorta terimidir. Hâlen çalışan ve/veya gelir sahibi olan kişilerin sosyal sigortalara prim ödedikleri dönemi ifade eder. Pasif sigortalı: Aktif sigortalı gibi teknik bir sosyal sigorta terimidir. Sosyal sigortaların gerektirdiği sigortalılık süresi ve prim ödeme şartlarını yerine getirdikten sonra çalışma hayatından ayrılan ve gelir veya aylık alma hakkı kazanan kişilerdir.

SORU:

Sosyal sigortaların hangi nüfus kesimi ve çalışan grubundan kişileri kapsama alacağını belirleyen mali imkanlar (ödeme gücü) faktörü ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Mali imkânlar (ödeme gücü) faktörü: Sosyal sigortalar kendi gelirlerini kendileri sağlayan kurumlar olduğu için sistemin gelir ayağını güçlendirmek için ödeme gücü yüksek olanlar öncelikle kapsama alınır. Buna göre, büyük işyerlerinde, sürekli ve yüksek gelire sahip olanlar prim ödeme güçleri yüksek olduğu için öncelikle kapsama alınırlar.

SORU:

Enformel sektör kavramı ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Enformel sektör: ILO'nun 1970'li yıllarda geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde kayıt dışı istihdamın yoğun olduğu sektörleri ifade etmek için geliştirdiği bir kavramdır. Ülkenin başta vergi ve çalışma hayatı ile ilgili mevzuatı olmak üzere kayıt altına alınamayan, kayıt dışı faaliyet gösteren işyerleri ile bu işyerlerinde çalışanları ifade için kullanılır.

SORU:

Mikro sigortacılık ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Mikro sigortacılık; çalışanların kendileri, çalıştıkları sektörler ve işyerlerine bağlı şartlardan dolayı sosyal sigorta prensiplerinin tamamen uygulanmadığı durumlarda bütün sigorta kolları yerine yalnızca bazı sigorta kolları bakımından kapsama alınmalarını ifade eder. Nitekim ülkemizde tarım sektöründe ücretle ve geçici olarak çalışanlar; çalışma gün sayısı, prim ödeme gücü ve gelir sürekliliği dikkate alınarak yalnızca iş kazaları ve meslek hastalıkları ile yaşlılık, malullük, ölüm ve genel sağlık sigortası bakımından sigortalı sayılmaktadırlar.

SORU:

Pasif istihdam politikası ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Pasif istihdam politikası; işsizliğin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmaya yönelik politikalar. Bir anlamda tehlikenin zararları ile mücadele aracıdır ve bu sebeple de bir sosyal güvenlik yöntemidir. İlk akla gelen ve en yaygın olanı işsiz kalan kişinin karşılaştığı gelir kesilmesini telafi etmek üzere işsiz kaldığı sürece işsizlik ödeneği verilmesidir.

SORU:

“Sosyal Dışlanma” ne demektir?

CEVAP:

“Sosyal dışlanma toplumun bir parçası olma anlamına gelen sosyal bütünleşmenin karşısı olarak ele alındığında; medeni, siyasi, ekonomik ve sosyal vatandaşlık haklarından mahrum olma ve edilme durumu olarak tanımlanmaktadır. Buna göre; sosyal dışlanma toplumla bireyin sosyal bütünleşmesini sağlayan sosyal, ekonomik ve siyasi sistemlerin tümünden kısmen veya tamamen yoksun olma dinamik sürecini ifade etmektedir”

SORU:

AB Komisyonu sosyal dışlanmanın kurumsal/yapısal nedenlerini nasıl açıklamıştır?

CEVAP:

AB Komisyonu dört grupta toplamıştır. Bunlardan ilki, işgücü piyasasındaki değişimdir. Buna küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve üretim sisteminin yeniden yapılanması eşlik etmektedir. İkinci neden bilgi teknolojisindeki gelişmeler ve bilgi toplumunun genişlemesidir. Üçüncü neden nüfusun yaşlanması, doğum oranının düşmesi, aile ve toplum yapısında ortaya çıkan değişim, iç ve dış göçler, etnik, dinî ve kültürel farklılıklarda görülen artış gibi sosyo-demografik değişikliklerdir. Dördüncü neden ise ekonomik ve sosyal gelişmelerin, bölgesel ve coğrafi ön yargılar ile kutuplaşmalar oluşturmalarıdır.

SORU:

Sosyal Dışlanma biçimleri nelerdir?

CEVAP:

Ekonomik Dışlanma, Mekânsal Dışlanma, Kültürel Dışlanma, Siyasi Dışlanmadır.

SORU:

Sosyal dışlanma üzerine politik çalışmalar yapan uluslararası örgütler nelerdir?

CEVAP:

Bu konuda Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) çeşitli çalışmalar yürütmektedirler.

SORU:

Ayrımcılık kavramını tanımlayınız.

CEVAP:

“Toplumsal yaşamda dil, din, ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik ve yaş gibi nesnel olmayan faktörler temel alınarak birey veya gruplara yöneltilen ayrımcı davranış ve uygulamalar” olarak tanımlanabilir.

SORU:

Ortaya çıkış biçimlerine göre “Ayrımcılık türleri” nelerdir?

CEVAP:

SOSYAL POLİTİKA

Doğrudan ayrımcılık/Dolaylı ayrımcılık, Dolayısıyla ayrımcılık, Taciz-Cinsel Taciz, Olumlu(Pozitif) Ayrımcılık, Sistematik Ayrımcılık, Çoklu-Kesişen Ayrımcılık, Ters Yönlü Ayrımcılık.

SORU:

Nedenlerine göre ayrımcılık türleri nelerdir?

CEVAP:

İrk, Renk, Soy, Ulusal veya Etnik Köken, Din ve Siyasal Görüşe Dayalı Ayrımcılık, Cinsiyet Ayrımcılığı, Engelli Ayrımcılığı, Yaş Ayrımcılığı, Çalışma Yaşamında Ayrımcılık.

SORU:

4857 sayılı İş Kanunu'nun 5. maddesinde Çalışma yaşamında eşitlik ve ayrımcılık yasağı hakkında neler belirtilmiştir?

CEVAP:

Eşit davranma ilkesi başlığı altında, bu madde ile doğrudan ve dolaylı ayrımcılık kavramları ilk defa mevzuata girmiştir. Kanun 5/1 maddesinde iş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri nedenlerle ayırım yapılamayacağı, 5/2 maddesinde işverenin esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmi süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapamayacağı düzenlenmektedir.

SORU:

Sosyal dışlanma sorunu ilk defa nerede belirtilmiştir?

CEVAP:

Maastricht Anlaşması'na III. Ek Sosyal Politika Protokolü ve Sosyal Politika Antlaşması'nda Topluluğun kullanabileceği yetkiler bölümünde sosyal dışlanma sorununa ilk defa resmî bir belgede açık bir biçimde yer verilmiştir.

SORU:

Atkinson ve Kintrea sosyal dışlanmanın temel kurumsal nedenlerini nasıl ifade etmişlerdir?

CEVAP:

Atkinson ve Kintrea dört kurumsal alt sistemin başarısızlığına veya yetersizliğine vurgu yapmaktadır. Bu alt sistemler kentsel bütünleşmenin teşvik edilmesinde rol oynayan demokratik ve hukuki sistemler, iktisadi bütünleşmenin gelişimine destek veren işgücü piyasaları, sosyal bütünleşmenin desteklenmesini sağlayan sosyal refah sistemi, kişiler arasında bütünleşmeyi sağlayan aile ve topluluk şeklinde sıralanmaktadır. Bu alt sistemlerden birinin yetersiz veya başarısız olması sonucunda ise sosyal dışlanma oluşmaktadır. Ancak bir alt sistem diğerini tetiklemekte, böylece zincirleme reaksiyon oluşmakta, bu durum dışlanmayı daha karmaşık hâle getirmektedir.

SORU:

Ekonomik dışlanmayı açıklayınız.

CEVAP:

Kişilerin temel gereksinimlerini karşılayacak gelirden yoksun olmaları ekonomik dışlanmayı ifade etmektedir. Ekonomik dışlanmanın temelinde işsizlik veya düzenli bir gelire sahip olmama yatmaktadır. İşsizlik özellikle uzun süreli işsizlik kişinin kendini toplumun değersiz bir üyesi olarak hissetmesine neden olduğu gibi aynı zamanda kişiyi ve ailesini yeterli ve düzenli bir gelir elde etme olanağından yoksun bıraktığı için sosyal hayata katılımını büyük ölçüde güçleştirmektedir. Düşük ücretli çalışmalar da bu kapsamda yer alıp dışlanmalara neden olmaktadır.

SORU:

Siyasi dışlanma hakkında bilgi veriniz.

CEVAP:

Çeşitli nedenlerle vatandaşlık haklarını özellikle hukuki ve siyasi hakları tam olarak kullanamama veya siyasi yaşama katılımın doğrudan veya dolaylı olarak engellenmesi siyasi dışlanmayı ifade etmektedir. Bu durum belli kesimlerin kamusal alana güvenlerini kaybetmesine, siyasetten uzaklaşmasına veya siyaset karşıtı bir tutum içine girmelerine neden olmaktadır.

SORU:

Lizbon Zirvesinde sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele hakkında neler yer almaktadır?

CEVAP:

AB'de sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele gerçek anlamda 2000 yılında yapılan Lizbon Zirvesi ile başlamıştır. Zirvede 2010 yılına kadar istihdam ve sosyal uyum yoluyla dünyada sürdürülebilir ekonomik büyüme kapasitesine sahip en dinamik ve rekabetçi bilgi toplumu olma hedefini öngören "Lizbon Stratejisi" belirlenmiştir. Bu hedefe ise mal ve hizmet piyasalarında ve istihdamda yapısal reformların yapılması, sosyal koruma sistemlerinin modernleştirilmesi, insana yatırım ve sosyal dışlanma ile mücadele yoluyla ulaşılacağı kabul edilmiştir.

SORU:

"Farklı din/mezhep veya etnik kökenden gelmek, farklı cinsel yönelime sahip olmak" hangi tür dışlanmaya neden olmaktadır?

CEVAP:

Kültürel Dışlanma

SORU:

ABD ve Avustralya'da uygulanan "Çalıştırma(Workfare)" hakkında bilgi veriniz.

CEVAP:

Workfare uygulamasında işsiz, yoksul veya dışlanmış bir kişinin yardıma veya gelire hak kazanabilmesi için ilgili kamu kurumunun göstereceği bir işte çalışması zorunludur. Kişinin çalışmaması hâlinde kendisine yapılan yardım veya gelir kesilmektedir. 1996 yılında yasalaştırılan Workfare programına göre çok düşük düzeyde olan bu yardımı alabilmek için, kişinin karşılıksız veya düşük bir ücretle, belediyenin veya bir derneğin talebi üzerine, toplumsal fayda sağlayacak nitelikte bir işte çalışması gerekmektedir.

SORU:

Birleşmiş Milletlerin (BM) Her Türlü İrk Ayrımcılığı'nın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmesinde "İrk ayrımcılığı" nasıl tanımlanmıştır?

CEVAP:

"Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda veya kamusal yaşamın başka her alanında, insan haklarının ve temel özgürlüklerin eşitlik koşullarında tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını bastırma veya tehlikeye koyma amacı taşıyan veya sonucu doğuran ırk, renk, soy ulusal veya etnik köken üzerine dayalı her tür ayırt etme, dışlama, kısıtlama veya yegleme" şeklinde tanımlanmıştır.

SORU:

Olumlu(Pozitif) ayrımcılığı tanımlayınız.

CEVAP:

SOSYAL POLİTİKA

Kimi zaman eşit davranabilmek için kişinin din, dil, renk, ırk, cinsiyet, engellilik gibi dezavantaj yaratan durumunu göz ardı ederek kişi lehine yapılan davranış ve uygulamalar olumlu ayrımcılığı oluşturmaktadır. Tarihsel olarak eğitim, istihdam, hukuk ve siyaset gibi alanlarda dışlanmış grupların içerilmesini sağlamaya yönelik politika ve uygulamalardır. Ayrımcılıktan kaynaklanan eşitsizliği, dezavantajlı gruplara sorunun kaynağına göre daha farklı haklar vererek çözmeye çalışmaktadır.

SORU:

Taciz-Cinsel taciz arasındaki farklılığı belirtiniz.

CEVAP:

Taciz "ırk veya etnik köken, din veya inanç, engellilik veya cinsel yönelim gibi nedenlerden herhangi biriyle ilgili olarak bir kişinin onurunu zedelemek ve gözdağı veren, düşmanca, aşağılayıcı, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratmak amacı veya etkisiyle o kişi için istenmeyen bir fiil gerçekleştirilmesidir." Cinsel taciz ise, kendi isteği ve rızası olmadan kişiye karşı sözlü veya fiziksel olarak yapılan sarkıntılık ve genel ahlaka uymayan davranışlardır.

SORU:

ILO2'nun eşitlik ve ayrımcılık yasağı ile ilgili düzenlemeleri nelerdir?

CEVAP:

ILO'nun eşitlik ve ayrımcılık yasağı ile ilgili düzenlemeler bulunan önemli belgeleri arasında; Versailles Barış Anlaşması, 10.5.1944 tarihinde kabul edilen Philadelphia Bildirgesi ve 18.6.1998 tarihinde kabul edilen Çalışanlara İlişkin Temel Haklar, İlkeler ve İzlenmesi Bildirgesi, 25.6.1958 tarih ve 111 sayılı İstihdam ve Meslek Alanında Ayrımcılık Sözleşmesi sayılabilir.

SORU:

Çalışma yaşamındaki ayrımcılık yasağı ile ilgili yasa hangisidir?

CEVAP:

Çalışma yaşamında ayrımcılık yasağı ise 4857 İş Kanunu'nda düzenlenmiştir.

ARA SINAVDA NELER GELDİ NELER GELEBİLİR?

1.Soru

Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışı ve göç odaklı olan ve gelir dağılımını etkileyen faktörlerdendir?

- a) Demografik faktörler
- b) Piyasa yapısı
- c) Teknolojik gelişme düzeyi
- d) Servet dağılımı
- e) Küreselleşme

Yanıt Açıklaması:

Nüfus artışı ve göç gelir dağılımını belirleyen demografik faktörlerin başında gel-mektedir. Doğru cevap A'dır.

2.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sosyal politikanın ortaya çıkmasında rol oynayan faktörler arasında yer almaz?

- a) Sanayi Devrimi
- b) Kapitalist ekonomik sistem
- c) Liberal düşünce
- d) Sovyetler Birliği'nin dağılması
- e) Geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş

Yanıt Açıklaması:

Sanayi Devrimi'nin başlaması, kapitalizmin gelişmesi, liberal düşüncenin yaygınlaşması ve bunlara bağlı olarak aile yapısının değişmesi ile sosyal politika bir bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılması sosyal politikanın ortaya çıkmasından sonra gerçekleşen bir olaydır. Doğru yanıt D'dir.

3.Soru

Sosyal politikanın bir bilim olarak genel anlamda temel hedefi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) İstihdamı artırmak
- b) İşverenlerin sorunlarına çözüm bulmak
- c) Halkın refah düzeyini artırmak
- d) Yeni yatırımların önünü açmak
- e) Bireylerin eğitim düzeylerini artırmak

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politikanın bir bilim olarak genel anlamda temel hedefi sosyal sorunlara çözüm arayarak halkın refah düzeyini artırmaktır. Buna göre doğru cevap C şıkkıdır.

4.Soru

Emeğin bir üretim faktörü olduğunu düşünerek ücreti faktör geliri olarak tanımlayan grup aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Sosyal politikacılar
- b) Hukukçular
- c) İşverenler
- d) İktisatçılar
- e) İşçiler

Yanıt Açıklaması:

İktisatçılar emeğin bir üretim faktörü olduğunu düşünerek, ücreti faktör geliri olarak tanımlamaktadır. Doğru cevap D'dir.

5.Soru

Sanayi Devrimi'nin başlangıcından itibaren işçi kuruluşlarının oluşturdukları işçi sınıfının mücadelesini yönetme girişimi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Birinci Enternasyonal
- b) Sendika
- c) Lonca
- d) İşçi birliği
- e) Dernek

Yanıt Açıklaması:

Sanayileşen tüm ülkelerde dağınık bir yapıda başlayan işçi hareketlerinin, uluslararası karakteri 1864 yılında Londra'da yapılan Birinci Enternasyonal ile ortaya çıkmıştır. Buna göre doğru cevap A'dır.

6.Soru

Liberalizm öğretisine en ciddi ve tutarlı eleştiri aşağıdaki düşünürlerden hangisi tarafından geliştirilmiştir?

- a) Saint Simon
- b) Karl Marks
- c) Charles Fourier
- d) Robert Owen
- e) Auguste Comte

Yanıt Açıklaması:

19. yüzyılın liberalizm öğretisine en ciddi ve tutarlı eleştiri Bilimsel Sosyalizm olarak da ifade edilen ve Karl Marks tarafından geliştirilen yaklaşımdır. 1848 yılında Marks ve Engels tarafından yazılan "Komünist Manifestosu" adlı

SOSYAL POLİTİKA

eserin düşünce sisteminin temelini teşkil etmesinden dolayı, yaklaşım Marksizm ya da Komünizm olarak da ifade edilmektedir. Toplumsal gelişimin sosyolojik temellerini, ekonomik nedenlerini ve özel şartlarını bir dizi tezlerle inceleyerek, önerdiği çözümleri bilimsel gerçekler ve tarihsel bir yorumla sunabilme becerisinden dolayı bilimsel olarak nitelendirilmiştir. Doğru cevap B'dir.

7.Soru

Sendikal özgürlükler ilk kez hangi yasayla kazanılmıştır?

- a) 1921 Anayasası
- b) 1924 Anayasası
- c) 1961 Anayasası
- d) 1982 Anayasası
- e) 1991 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'de ilk defa 1961 Anayasası ile kazanılan sendikal özgürlükler zaman zaman kesintiye uğramış ise de varlığını halen sürdürmektedir.

8.Soru

Okul öncesi dönemden emeklilik sonrası döneme kadar tüm ilgi, bilgi, yetenek ve niteliklerin kazanılması ve yenilenmesi perspektifini ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Yaşam boyu eğitim
- b) Yaşam boyu öğrenme
- c) Yaşam boyu gelişim
- d) Yaşam boyu deneyim
- e) Yaşam boyu öğretim

Yanıt Açıklaması:

Yaşam Boyu Öğrenme: Okul öncesi dönemden emeklilik sonrası döneme kadar tüm ilgi, bilgi, yetenek ve niteliklerin kazanılması ve yenilenmesi perspektifini ifade etmektedir. Doğru cevap B'dir.

9.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sosyal politikanın finansman kaynaklarından birisi olarak değerlendirilemez?

- a) Devlet bütçesi
- b) Özel sigortaların fonları
- c) Halktan toplanan vergiler
- d) İşçi ve işverenden alınan sigorta katkıları
- e) Devletin sigorta fonlarına yaptığı katkı

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politikanın ana finansman kaynağı devlet bütçesidir. Devlet bütçesinin en önemli gelir kaynağı, halktan toplanan vergilerdir. Buna ek olarak, işçi ve işverenlerden alınan sigorta katkıları ile bizzat devletin sigorta fonlarına yaptığı katkı, sosyal politikanın finansman kaynağıdır.

10.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sosyal politikanın ortaya çıkışını hazırlayan iki tarihsel gerçektir?

- a) Paranın icadı ve Fransız İhtilali
- b) Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi
- c) Paranın icadı ve Sanayi Devrimi
- d) Rönesans ve Sanayi Devrimi
- e) Rönesans ve Fransız İhtilali

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politikanın ortaya çıkışını hazırlayan koşullar temelde iki tarihsel gerçeğe dayanmakla beraber tarihin akışı içinde birçok olayla ilişkilendirilebilir. Sosyal politikanın ortaya çıkışına yol açan ilk olay Fransız ihtilali ve ihtilal sonrasında düşünce ortamıyken diğeri Sanayi Devrimi'dir.

11.Soru

Aşağıdakilerden hangisi toplumun bir bütün olarak sahip olduğu refah düzeyi, sosyal imkânlar ve ekonomik anlamdaki zenginliklerinin bütünü olarak ifade edilmektedir?

- a) Sosyal politika
- b) Sosyal ekonomi
- c) Sosyal refah
- d) Bütünlük
- e) Savunma

Yanıt Açıklaması:

Sosyal refah, toplumun bir bütün olarak sahip olduğu refah düzeyi, sosyal imkânlar ve ekonomik anlamdaki zenginliklerinin bütünü olarak ifade edilmektedir.

12.Soru

Emeğin belirli bir zaman veya üretim birimi başına elde ettiği para miktarı aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilmektedir?

- a) Asgari ücret
- b) Nominal ücret
- c) Ücret haddi
- d) Ücret düzeyi
- e) Aynı ücret

Yanıt Açıklaması:

Ana ücret, kök ücret veya çıplak ücret olarak da adlandırılan, ücret haddi; emeğin belirli bir zaman veya üretim birimi başına elde ettiği para miktarını ifade etmektedir. Doğru cevap C'dir.

13.Soru

Aşağıdakilerden hangisi işsizlikle mücadelede izlenen pasif istihdam politikaları arasında yer alır?

- a) Doğrudan Kamu İstihdamı
- b) Çalışma Paylaşımı
- c) Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları
- d) Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Programlar
- e) Mesleki Eğitim Programları

Yanıt Açıklaması:

Başlıca aktif istihdam politikaları mesleki eğitim programları, girişimciliğin desteklenmesine yönelik programlar, ücret ve istihdam sübvansiyonları, doğrudan kamu istihdamı ile kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri şeklindedir. Öte yandan, başlıca pasif istihdam politikaları işsizlik sigortası, işsizlik yardımı ve çalışmanın paylaşımı olarak sıralanabilir.

14.Soru

Dar anlamda sosyal politika kavramı hangi dönemde ortaya çıkmıştır?

- a) Rönesans dönemi
- b) Feodal dönem
- c) Ortaçağ
- d) Sanayileşme süreci

SOSYAL POLİTİKA

e) Coğrafi keşifler dönemi

Yanıt Açıklaması:

Dar anlamda sosyal politika, sanayileşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

15.Soru

"Yardımlardan yararlanmanın, bu yardımların finansmanına katılmadan gerçekleşmesidir."

Verilen tanım hangi kavrama aittir?

- a) Kayıt dışı istihdam
- b) İşgücü piyasası
- c) Mutlak eşitsizlik eğrisi
- d) Pirimsiz sistem
- e) Sosyal güvenlik politikası

Yanıt Açıklaması:

Pirimsiz sistem, yardımlardan yararlanmanın, bu yardımların finansmanına katılmadan gerçekleşmesidir.

16.Soru

Sanayi Devrimi'nin başlangıcından itibaren işçi kuruluşları tarafından kurulan bir Genel Konsey aracılığı ile işçi sınıfının mücadelesini yönetme girişimine ne ad verilir?

- a) Korporasyon
- b) Lonca
- c) Birinci Enternasyonel
- d) Vakıflar
- e) Ahi Teşkilatı

Yanıt Açıklaması:

Sanayi Devrimi'nin başlangıcından itibaren işçi kuruluşları tarafından kurulan bir Genel Konsey aracılığı ile işçi sınıfının mücadelesini yönetme girişimine Birinci Enternasyonel adı verilir. Korporasyon aynı meslek ve sanat dalında faaliyet gösterenlerin üretim birlikleri şeklinde oluşturdukları yapılardır. Lonca, aynı bölgede yaşayan esnaf ve zanaatkarların örgütlendiği meslek organizasyonlarıdır. Vakıf, bir hizmetin gerçekleştirilmesi amacı ile kişinin sahip olduğu malın özel mülkiyetten çıkarılarak toplumsal mülkiyete aktarılmasına ve orada tutulmasına denir. Ahi Teşkilatı ise Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Anadolu'da yaşayan Müslüman halkın sanat, ticaret ve ekonomi gibi mesleki alanlarda yetişmesini sağlayan, dinî, ticari ve mesleki örgütlenmedir. Doğru cevap C'dir.

Detay

17.Soru

Sosyal liberal düşünce ilk kez hangi ülkede popüler hale gelmiştir?

- a) Türkiye
- b) İngiltere
- c) ABD
- d) Fransa
- e) İspanya

Yanıt Açıklaması:

Sosyal liberal düşünce ilk kez İngiltere'de popüler hale gelmiştir.

18.Soru

Çalışma sürelerinde bir kısıtlama yok

Çalışma karşılığında elde edilen gelir düşük

Çalışılan işin niteliği, bireyin nitelikleri ve üretken kapasitesini kullanmasına imkan vermiyor.

Yukarıdaki maddelerde özellikleri verilmiş olan istihdam türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Aşırı istihdam
- b) Dar anlamda tam istihdam
- c) Geniş anlamda tam istihdam
- d) Görülmeyen eksik istihdam
- e) Görülebilir eksik istihdam

Yanıt Açıklaması:

Maddeler görülmeyen eksik istihdam durumuna örnek oluşturmaktadır. Doğru cevap D'dir.

19.Soru

Aşağıdakilerden hangisi gelir dağılımını belirleyen faktörlerden monopol ve oligopol piyasalarla ilgili olanıdır?

- a) Piyasa yapısı
- b) Teknolojik gelişme düzeyi
- c) Servet dağılımı
- d) Demografik faktörler
- e) Üretim Faktörlerinin niteliği

Yanıt Açıklaması:

Bir ekonomide mal ve faktör piyasalarında tam rekabet koşullarından daha çok aksak rekabet koşulları geçerlidir. Aksak rekabet koşullarının görüldüğü piyasalarda faaliyet gösteren firmalar, üretimlerini suni olarak azaltarak fiyatlarını yükseltmek suretiyle aşırı kâr elde edebilmektedirler. Bu durum ise gelir dağılımını monopolcü ve oligopolcü firma sahipleri lehine değiştirmektedir. Doğru Cevap A'dır.

20.Soru

Refah devleti anlayışının "Altın Çağı" olarak ifade edilen dönem hangi yıllar arasında yaşanmıştır?

- a) 1945-1975
- b) 1929-1939
- c) 1888-1914
- d) 1900-1918
- e) 1975-1985

Yanıt Açıklaması:

Refah devleti anlayışının "Altın Çağı" olarak ifade edilen dönem 1945-1975 yılları arasında yaşanmıştır. Doğru cevap A seçeneğidir.

21.Soru

"Çalışan ücretlerinin standart para yerine, mal veya para yerine geçen kâğıt kuponlar şeklinde ödenir."

Yukarıdaki tanıma uyan ifade hangisidir?

- a) Tüfe
- b) Truck sistemi
- c) Sosyal damping
- d) Kollektif ücret
- e) Reel ücret

Yanıt Açıklaması:

Tüfe, belirli bir dönemde belirli bir kitle tarafından tüketici mal ve hizmetlerine ödenen perakende fiyatlardaki değişikliklerin ölçüsüdür. Sosyal damping ise, bir ülkenin daha düşük işgücü maliyetleri ve/veya daha az kısıtlayıcı iş hukuku kuralları vasıtasıyla diğer ülkelere karşı rekabet gücünü arttırarak, istihdam yaratıcı yatırımı kendine çekmesidir. Tanıma Truck sistemi uymaktadır.

22.Soru

SOSYAL POLİTİKA

1776 yılında yayımlanan ve kısaltılmış adı ile “Milletlerin Zenginliği” adlı ünlü yapıtın yazarı kimdir?

- a) Robert Owen
- b) Thomas Savery
- c) Adam Smith
- d) Tim Harford
- e) Paul Krugman

Yanıt Açıklaması:

1776 yılında Adam Smith liberal doktrini açıklayan ve kısaltılmış adı ile “Milletlerin Zenginliği” adlı ünlü yapıtını yayımlamıştır.

Doğru yanıt C'dir.

23.Soru

Aşağıdakilerden hangisi yoksulluğun sebeplerinden birisi olarak gösterilemez?

- a) Hane halkı düzeyinde yaşanan ve aile reisinin ölmesi
- b) İklim koşulları, doğal afetler
- c) Savaşlar
- d) İstihdamın yüksek olması
- e) Yeterli üretim yapılamaması

Yanıt Açıklaması:

Hane halkı düzeyinde yaşanan ve aile reisinin ölmesi, boşanmalar, uzun süreli ve ciddi hastalıklar gibi kişisel; hızlı nüfus artışı, yaşanan büyük göçler, kentleşme ve ayrımcılık gibi demografik ve sosyal; iklim koşulları, doğal afetler gibi coğrafi; savaşlar gibi siyasi nedenler dışında, yoksulluk çoğu kez ekonominin yapısından ya da işleyişindeki aksaklıklardan kaynaklanmaktadır. Yeterince üretim yapılamaması ve üretilerek yaratılan değerın kişiler, bölgeler ve sektörler arasında dengeli biçimde paylaşılamaması yoksulluğa yol açan temel faktörlerden biridir.

24.Soru

Devletin birincil gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak için ekonomik ve sosyal tedbirler uygulayarak piyasa işleyişine müdahale etmesidir’

Yukarıda yapılan tanım aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- a) Gelirin yeniden dağılımı
- b) Sektörel gelir dağılımı
- c) Şehırsel gelir dağılımı
- d) Fonksiyonel gelir dağılımı
- e) Faaliyetsel gelir dağılımı

Yanıt Açıklaması:

Gelirin yeniden dağılımı; Devletin birincil gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak amacıyla ekonomik ve sosyal tedbirler uygulayarak piyasa ekonomisinin işleyişine müdahale etmesidir. Doğru Cevap A'dır

25.Soru

Sınıf bilinci ve sendikal hareketlerin oluşmasına neden olan birincil unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Şehir nüfuslarının artması
- b) Kırsal kesimlerin çözölmesi ve şehre göç
- c) Zanaatkârların faaliyetlerini terk etmesi
- d) İşçi sınıfının artması

e) İşçi sınıfının yaşam koşullarının olumsuz yönde ilerlemesi

Yanıt Açıklaması:

Sanayi Devrimi ile oluşan fabrika üretim sisteminin en kalabalık grubunu yarı vasıflı ya da vasıfsız olarak bu sürece dâhil olan emek sahipleri oluşturmuştur. Sanayi Devrimi; nüfusun artması, topraktaki çözölme ile buradaki nüfusun sanayi merkezlerine yönelmesi ve fabrika üretimi ile başa çıkmayan zanaatkârların faaliyetlerini terk etmesi ile gittikçe büyüyen bir işçi sınıfının oluşmasına neden olmuştur. Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkışından itibaren yaşam koşulları olumsuz yönde ilerleyen işçi sınıfı, bozulan iktisadi ve sosyal dengeyi yeniden sağlamanın, yoksulluk ve sefaletle son vermenin yolunun kendi aralarında örgütlenmekten geçtiğine inanmaya başlamıştır. 18. yüzyılın sonlarında başlayan örgütlenme düşüncesinin 19. yüzyılın ilk çeyreğinde kurumsal yapılara dönüştüğü görölmüştür. Doğru cevap E'dir.

26.Soru

Türk Anayasa sistemine giren “sosyal devlet” düşüncesi, endüstri ilişkileri sisteminin demokratik kurallar çerçevesinde oluşumuna katkılar sağlamıştır. Sosyal Devlet düşüncesi hangi anayasada ilk olarak yer almıştır?

- a) Kanun-i Esasi
- b) 1921 Anayasası (Teşkilât-ı Esâsiye)
- c) 1924 Anayasası
- d) 1961 Anayasası
- e) 1982 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

27 Mayıs 1960 askerî müdahalesinin ardından kabul edilen 1961 Anayasası, Türk sosyal politika tarihinde bir dönüm noktasını oluşturmaktadır. Bu dönemde, Türk endüstri ilişkileri sistemi bütün yetersizliklerine karşın çoğulcu kapitalist sistemin gerektirdiği çağdaş bir model üzerine oturtulmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren uygulanan sanayileşme politikaları sınırlı da olsa bir işçi grubu oluşturmuştur. 1961 Anayasası ile ilk kez Türk Anayasa sistemine giren “sosyal devlet” düşüncesi, endüstri ilişkileri sisteminin demokratik kurallar çerçevesinde oluşumuna katkılar sağlamıştır. Doğru cevap D'dir.

27.Soru

Sosyal politikanın önemi ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerin hangisi doğru değildir?

- a) Sosyal politika kapsamında bulunan kesimlerin sayısal çokluğu siyaset üzerinde oldukça etkili olmaktadır.
- b) Sosyal politika sağlıklı bir toplum yapısına kavuşmak bakımından önemlidir.
- c) Sosyal politika, sosyal devlet ilkesinin gerçekleştirildiğinin bir göstergesi olması bakımından önemlidir.
- d) Sosyal politika sadece hümaniter nedenlerle değil, akılcı ve somut nedenlerle yürütölmesi gereken politikalar bütünüdür.
- e) Sosyal politikalara konu olan kesimlerin sayısal çokluğu giderek azalmakta ve önemini kaybetmektedir.

SOSYAL POLİTİKA

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politika, kişi bakımından kapsamında bulunan kesimlerin sayısal çokluğu ve demokratik rejimlerin genel oy hakkı prensibine dayanması sebebiyle önem kazanmaktadır.

28.Soru

Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı kötü çalışma koşullarına karşı işçileri ve emeği sermayeye karşı korumak ve bu yolla toplumdaki sınıf çatışmalarını önleyerek toplumun ve devletin varlığını sürdürmesini sağlamaya yönelik uygulamalar aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Politika
- b) Dar anlamda sosyal politika
- c) Geniş anlamda sosyal politika
- d) Savunma
- e) Sosyal politika

Yanıt Açıklaması:

Dar anlamda sosyal politika Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı kötü çalışma koşullarına karşı işçileri ve emeği sermayeye karşı korumak ve bu yolla toplumdaki sınıf çatışmalarını önleyerek toplumun ve devletin varlığını sürdürmesini sağlamaya yönelik uygulamalardır.

29.Soru

"Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" ifadesi hangi düşünce yapısı içerisinde ele alınmıştır?

- a) Sosyalizm
- b) Liberalizm
- c) Kapitalizm
- d) Feodalizm
- e) Oryantalizm

Yanıt Açıklaması:

Doğru yanıt liberalizm'dir.

30.Soru

Sanayileşen tüm ülkelerde dağınık bir yapıda başlayan işçi hareketlerinin, uluslararası karakterinin ortaya çıkmasına sebep olan Birinci Enternasyonel nerede toplanmıştır?

- a) Almanya
- b) Fransa
- c) Avusturya
- d) İngiltere
- e) Rusya

Yanıt Açıklaması:

Sanayileşen tüm ülkelerde dağınık bir yapıda başlayan işçi hareketlerinin, uluslararası karakteri 1864 yılında Londra'da yapılan Birinci Enternasyonel ile ortaya çıkmıştır.

Doğru yanıt D'dir.

31.Soru

Türkiye'de sosyal politikanın temel yasal düzenlemeleri içerisinde ilk sırada yer alan 4857 sayılı İş Kanunu ne zaman düzenlenmiştir ?

- a) 1935
- b) 1936
- c) 1937
- d) 1938

e) 1939

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'de sosyal politikanın temel yasal düzenlemeleri içerisinde, 4857 sayılı İş Kanunu ilk sırada yer almaktadır. İlk olarak 1936 yılında düzenlenen ve en son şeklini 2003 yılında alan İş Kanunu, çalışma hakkı ve sözleşme hürriyeti yanında ücreti, kıdem tazminatını, işçinin haklarını, borçlarını ve korunmasını düzenleyen bir kanun olarak en önemli sosyal politika aracıdır. Diğer önemli kanunlar arasında, Sendikalar, Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt ve Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunları yanında, temel eğitimi, sağlığı, çevreyi ve yoksullukla mücadeleyi amaçlayan kanunlar yer almaktadır.

32.Soru

İstihdam edilen işgücünün çalışma karşılığında elde ettiği gelirin düşük olması ya da çalışılan işin niteliğinin, bireyin kapasitesini, eğitim düzeyini ve vasıflarını tam olarak kullanmasına olanak vermemesi ne ile açıklanabilir?

- a) Tam istihdam
- b) Görülebilir eksik istihdam
- c) Görülemeyen eksik istihdam
- d) Talep yetersizliği
- e) İşsizlik

Yanıt Açıklaması:

İstihdam edilen işgücünün çalışma karşılığında elde ettiği gelirin düşük olması ya da çalışılan işin niteliğinin, bireyin kapasitesini, eğitim düzeyini ve vasıflarını tam olarak kullanmasına olanak vermemesi görülemeyen eksik istihdam ile açıklanabilir.

33.Soru

Aşağıdakilerden hangisi gelir dağılımı politikası araçlarından biri değildir?

- a) İş gücü piyasası ve ücret politikaları
- b) Fiyat Politikası
- c) Gelirler Politikası
- d) Göç Politikası
- e) Eğitim Politikası

Yanıt Açıklaması:

Göç Politikası gelir dağılımı politikası araçlarından değildir.

Doğru Cevap: D'dir.

34.Soru

I. Coğrafi keşifler

II. Haçlı seferleri

III. Rönesans ve Reform hareketleri

IV. Birinci Dünya Savaşı

V. Deniz ticaret yollarının keşfedilmesi

Yukarıdakilerden hangileri Sanayi Devrimine altyapı hazırlayan tarihsel olaylar arasında sayılabilir?

- a) Yalnız IV
- b) Yalnız III
- c) I ve V
- d) I, III ve IV
- e) I, II, III ve V

Yanıt Açıklaması:

Haçlı Seferleri, Coğrafi Keşifler ile deniz ticaret yollarının keşfedilmesi, Rönesans ve Reform Hareketleri 18. yüzyıldaki dönüşüme yani Sanayi Devrimine altyapı

SOSYAL POLİTİKA

hazırlayan ve birbirini tamamlayarak ilerleyen bazı gelişmeler olarak değerlendirilebilir.

35.Soru

Bir ülkedeki mevcut emeğin tamamı kullanılmasına rağmen, talebin karşılanamaması durumuna ne ad verilir?

- a) Aşırı istihdam
- b) Eksik istihdam
- c) Tam istihdam
- d) Dar anlamda istihdam
- e) Geniş anlamda istihdam

Yanıt Açıklaması:

Geniş anlamda istihdam, doğal kaynaklar, sermaye, emek ve girişimci olarak sıralanan üretim faktörlerinin belirli bir dönem içinde kullanılma derecesidir. Dar anlamda istihdam, emeğin üretimde kullanılması ya da gelir sağlamak amacıyla çalıştırılması şeklinde tanımlanabilir. Bir ekonomide üretim faktörlerinin tümü üretime katılıyor ve ekonominin mevcut üretim potansiyelinden tam olarak yararlanılıyorsa tam istihdam durumu söz konusudur. Bir ülkede mevcut üretim faktörlerinin tamamının kullanılamamasına eksik istihdam denir. Eksik istihdam durumunda üretim faktörlerinin bir kısmı üretime katılmamaktadır. Tanımda verilen "Aşırı İstihdam" dır.

36.Soru

I. Mesleki Eğitim programları

II. İşsizlik Sigortası

III. Çalışma Paylaşımı

IV. Doğrudan Kamu İstihdamı

Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri pasif istihdam politikalarına aittir?

- a) I,II
- b) I,II,III
- c) I,II,III,IV
- d) II,III
- e) III,IV

Yanıt Açıklaması:

Başlıca aktif istihdam politikaları mesleki eğitim programları, girişimciliğin desteklenmesine yönelik programlar, ücret ve istihdam sübvansiyonları, doğrudan kamu istihdamı ile kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri şeklindedir. Öte yandan, başlıca pasif istihdam politikaları işsizlik sigortası, işsizlik yardımı ve çalışmanın paylaşımı olarak sıralanabilir.

37.Soru

Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri uluslararası sosyal politika araçları içerisinde yer olan sivil toplum hareketleridir?

- I. Yeşiller hareketi
- II. Üçüncü Yol hareketi
- III. Feminist hareket

- a) Yalnız I
- b) I ve II
- c) I ve III
- d) Yalnız III
- e) I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Uluslararası sosyal politika araçları içerisinde Üçüncü Yol, Yeşiller ve Feminist hareketler gibi sivil toplum hareketleri de önemli bir yer tutmaktadır.

38.Soru

1802 yılında dokuma sanayiinde çalışan çocukların çalışma süreleri ve koşulları yönünden korunmasını öngören ve çocuk işçilerin günlük iş sürelerini 12 saat ile sınırlandıran kanun, aşağıdaki ülkelerden hangisinde gerçekleştirilmiştir?

- a) İngiltere
- b) İtalya
- c) Fransa
- d) Almanya
- e) Hollanda

Yanıt Açıklaması:

1802 yılında İngiltere’de dokuma sanayiinde çalışan çocukların çalışma süreleri ve koşulları yönünden korunmasını öngören ve çocuk işçilerin günlük iş sürelerini 12 saat ile sınırlandıran kanun, iş hukuku alanında dünyada atılan ilk adım olmuştur.

39.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sosyal politikaların ulusal niteliğine yön verip, biçim kazandıran iç etkenlerden değildir?

- a) Yönetim biçimi
- b) Hukuk düzeni
- c) Döviz kurları
- d) Demografik yapı ve özellikleri
- e) Ekonomik düzen

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politikaların ulusal niteliğine yön verip, biçim kazandıran etkenler iç etkenler ve dış etkenler olarak iki grupta sıralanabilir. İç etkenler içerisinde yönetim biçimi, hukuk düzeni, ekonomik düzen, demografik yapı ve özellikleri, sosyo - kültürel özellikler, endüstri ilişkileri sistemi ile sosyal güvenlik sistemi sayılabilir.

40.Soru

Aşağıdakilerden hangisi geniş anlamda sosyal politikayı dar anlamda sosyal politikadan ayıran bir özelliktir?

- a) Ekonomik sistemi kapitalist ekonomik sistem olarak kabul eder.
- b) Temelinde çalışma ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar vardır.
- c) Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan sosyal sorunları ele alır.
- d) Bağımlı çalışanların da içinde olduğu geniş toplum kesimlerini ele alır.
- e) Çalışma hayatındaki sorunlara emek-sermaye bağlamında yaklaşır.

Yanıt Açıklaması:

Dar anlamda sosyal politika Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan sosyal sorunları ele alır ve temelinde çalışma ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar vardır. Geniş anlamda sosyal politika ise Sanayi Devrimi’nden önceki sosyal sorunlardan, günümüzdeki sosyal sorunlara kadar uzanan geniş bir çerçeveyi ifade etmektedir. Dar anlamda sosyal politika çalışma hayatındaki sorunlara emek - sermaye bağlamında yaklaşırken, geniş anlamda sosyal politika sosyal sorunlara

SOSYAL POLİTİKA

bakış açısını sınıf perspektifinden daha geniş bir şekilde kurgular. Dar anlamda sosyal politika, ekonomik sistemi kapitalist ekonomik sistem olarak kabul eder ve temel amacı bu sistemi sürdürmektir. Geniş anlamda sosyal politika ise ekonomi politikalarının sadece liberal politikalardan oluştuğunu varsaymaz. Dar anlamda sosyal politika temeline işçileri alırken, geniş anlamda sosyal politikanın kapsamı bağımlı çalışanların da içinde olduğu geniş toplum kesimleridir.

41.Soru

Aşağıdakilerden hangisi ülkeler için düzgün işlerin sağlanmasında ortaya konulan hedefler arasında yer almaz?

- a) Temel hak ve prensiplerin ve standartların işyerlerinde hayata geçirilmesi
- b) Uygun istihdam ve gelir elde etmeleri için, kadın ve erkeklere daha fazla fırsat yaratma
- c) Sosyal korumanın kapsamını ve etkinliğinin herkes için artırılması
- d) Sosyal diyalogun ve üçlü katılımcılığın güçlendirilmesi
- e) Herkes için eşit ücret

Yanıt Açıklaması:

Herkes için eşit ücret seçeneği ülkeler için düzgün işlerin sağlanmasında ortaya konulan hedefler arasında yer almaz. Doğru Cevap. E'dir

42.Soru

Aşağıdaki olaylardan hangisinin Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkmasında rolü yoktur?

- a) Haçlı Seferleri
- b) Coğrafi Keşifler
- c) Rönesans Hareketleri
- d) Reform Hareketleri
- e) I. Dünya Savaşı

Yanıt Açıklaması:

Sanayi Devrimi'nin ortaya çıktığı tarih tam olarak verilemese de 18. yüzyılda gerçekleşen bir çok gelişme bu yüzyılın Sanayi Devrimi'nin başladığı yıl olarak kabul edilmesine neden olmuştur. Bu devirden önce ortaya çıkan bir çok olay birbirini tamamlayarak bilimsel ve teknolojik bilgilerin birikmesini sağlamıştır. Haçlı Seferleri, Coğrafi Keşifler ile deniz ticaret yollarının keşfedilmesi, Rönesans ve Reform Hareketleri 18. yüzyıldaki dönüşüme altyapı hazırlayan gelişmelerden bazılarıdır. I. Dünya Savaşı ise 20. yüzyılda meydana gelmiştir. Doğru cevap E'dir.

43.Soru

Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamını oluşturan bağımlı çalışanlarla ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- a) Gelişmekte olan ülkelerde bağımlı çalışanların toplam nüfusa oranı düşüktür
- b) Türkiye'nin bağımlı çalışan oranı OECD ortalamasından yüksektir
- c) Bağımlı çalışan oranının yüksek olması sosyal politika yararlanıcılarının artması anlamına gelir
- d) Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı bağımlı çalışanlarla sınırlıdır

- e) Türkiye'nin bağımlı çalışan oranı Danimarka'dan yüksektir

Yanıt Açıklaması:

Endüstrileşmiş ülkelerde bağımlı çalışanların toplam nüfus içerisindeki oranları oldukça yüksektir. Danimarka'da bağımlı statüde çalışanların oranı %72,8, Japonya'da %72, Norveç'te %75,3, İsveç'te %74,9, İngiltere'de %72,6 iken bu oran Türkiye'de sadece %49,5 ile OECD ortalaması olan %65,8'nin oldukça altındadır. Bağımlı çalışanların sayısının ülke nüfusu içerisinde yüksek olması, sosyal politikaların yararlanıcılarının sayısının artmasını ve bir baskı grubu oluşturarak taleplerine erişmelerini kolaylaştırıcı bir etki yaratmaktadır. Bağımlı çalışanlar, sosyal politikanın kişi bakımından kapsamındaki sadece bir kesimdir. Ekonomik yönden güçsüz kesimler, özel olarak korunması gerekenler ve bu kişilerin aileleri birlikte düşünüldüğünde sosyal politikanın kapsamındaki kişilerin sayısal çokluğu daha üst seviyelere yükselmektedir. Doğru cevap C'dir.

44.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı yeni toplumsal yapının özelliklerindendir?

- a) Teknolojik iş bölümünün zorunlu olması
- b) Servetin kaynağının toprakta olması
- c) Geleneklerin egemen olması
- d) Devlet yönetiminde dinin etkili olması
- e) Siyasal yönetimde aristokratların etkili olması

Yanıt Açıklaması:

Sanayi Devrimi ortaya çıkardığı değişimlerle yeni bir toplumsal yapının da ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yapılanma işletmelerin aileden kesin olarak ayrıldığı, teknolojik iş bölümünün zaruri olduğu ve sermaye birikiminin esas olduğu özellikler arz eder.

45.Soru

Aşağıdakilerden hangisi, işsizlikle mücadelede izlenen aktif istihdam politikalarından biri değildir?

- a) Mesleki Eğitim Programları
- b) Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Programlar
- c) Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları
- d) İşsizlik Yardımı
- e) Doğrudan Kamu İstihdamı

Yanıt Açıklaması:

İşsizlikle Mücadelede İzlenen Aktif İstihdam Politikaları;

- Mesleki Eğitim Programları
- Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Programlar
- Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları
- Doğrudan Kamu İstihdamı
- Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri

46.Soru

Hangi düzenlemeyle iş güvenliği ilkeleri üzerinde ısrarla durulmuş ve akit serbestisi ilkesi tanımlanmıştır?

- a) Polis nizamı
- b) Mevadd-ı Madeniyeye dair nizamname
- c) Dilaver Paşa Nizamnamesi
- d) Maadin Nizamnamesi
- e) Mecelle

Yanıt Açıklaması:

SOSYAL POLİTİKA

1845 yılında çıkarılan Polis Nizamı “beldede düzenin, halkın ve belde sahiplerinin güvenliğinin sağlanması” için birtakım genel kuralların bir araya getirilmesinden oluşmuştur. 1863 tarihli Mevadd-ı Madeniyeye Dair Nizamname, maden işyerlerinin yönetimine ilişkin esasları belirlemeye çalışmıştır. Tanzimat Dönemi’nin bir diğer düzenlemesi de dönemin şartları bakımından oldukça ileri bir sosyal politika düzenlemesi şeklinde olan Dilaver Paşa Nizamnamesi’dir. 1869 tarihli Maadin Nizamnamesi de iş güvenliği ilkeleri üzerinde ısrarla durmuş ve akit serbestisi ilkesini tanımlamaya çalışmıştır (Turan, 1990: 142-145). Mecelle Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki bir bilim kurulu tarafından hazırlanan ve 1877 yılında Sultan Abdülhamit tarafından uygulanmaya başlayan ilk Medeni Kanun’dur.

47.Soru

İşgücü piyasasındaki bilgi eksikliğini gidererek işçi ve işveren arasındaki eşleşmeyi sağlayabilmektedir. Aşağıdakilerden hangi aktif istihdam politika aracından biridir?

- a) Mesleki Eğitim Programları
- b) Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Programlar
- c) Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları
- d) Doğrudan Kamu İstihdamı
- e) Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri

Yanıt Açıklaması:

Aktif istihdam politikaları kapsamında ele alacağımız son politika aracı kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleridir. Kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetlerini gerçekleştirmesindeki temel amaç, işgücü piyasasındaki bilgi eksikliğini gidererek işçi ve işveren arasındaki eşleşmeyi sağlayabilmektedir. Bu kapsamda verilen başlıca hizmetler şu şekilde sıralanabilir; işsizlerin bölgesel olarak pazarlanabilir niteliklerinin belirlenmesi, işsizlerin iş bulabilmesi için yeniden eğitimin gerekli olup olmadığına karar verilmesi, işsizlerin mesleki eğitim programlarına ve iş arama seminerlerine yönlendirilmesi, açık işler ile iş arayanların özgeçmişlerinin karşılaştırılarak uygun eşleşmenin gerçekleştirilmesi, çeşitli meslekler için gelecekteki emek talebinin tahmin edilmesi ve bunun yayınlanması (Biçerli, 2005: 499).

48.Soru

Aşağıdakilerden hangisi sosyal politikanın kamu müdahalesi araçları arasında yer almaz?

- a) Yasal düzenlemeler
- b) Kamusal politikalar
- c) Sendikalar
- d) Kamusal kurumlar
- e) Mevzuat

Yanıt Açıklaması:

Sendikalar, sosyal politikanın kamu müdahalesi araçları arasında yer almaz.

49.Soru

Aşağıdakilerden hangisi pasif istihdam politikaları arasındadır?

- a) Mesleki Eğitim Programları
- b) Doğrudan Kamu İstihdamı

- c) Girişimciliğin Desteklenmesi
- d) İşsizlik Sigortası
- e) Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri

Yanıt Açıklaması:

İŞSİZLİKLE MÜCADELEDE İZLENEN AKTİF VE PASİF İSTİHDAM POLİTİKALARI	
AKTİF İSTİHDAM POLİTİKALARI (TEDAVİ)	PASİF İSTİHDAM POLİTİKALARI (ACİL YARDIM)
• Mesleki Eğitim Programları • Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Programlar • Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları • Doğrudan Kamu İstihdamı • Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri	• İşsizlik Sigortası • İşsizlik Yardımı • Çalışma Paylaşımı - Erken Emeklilik - İş Paylaşımı - Çalışma Sürelerinin Kısaltılması

Doğru cevap D'dir.

50.Soru

Bir ülkedeki mevcut emeğin tamamı kullanılmamasına rağmen, ta-lebin karşılanamaması durumuna ne ad verilir?

- a) Geniş anlamda tam istihdam
- b) Aşırı istihdam
- c) Görülemeyen eksik istihdam
- d) Eksik istihdam
- e) Dar anlamda istihdam

Yanıt Açıklaması:

Aşırı istihdam, emek arzının emek talebini karşılayamadığı konjonktüre özgü bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle, aşırı istihdam bir ülkedeki mevcut emeğin tamamı kullanılmasına rağmen, talebin karşılanamaması anlamına gelmektedir. Doğru cevap B'dir.

51.Soru

Aşağıdakilerden hangisi tarihsel akış içerisinde bakıldığında sosyal politikanın ilk konularından biridir?

- a) Yoksulluk
- b) Gelir dağılımındaki adaletsizlikler
- c) Sosyal dışlanma
- d) Yoksunluk
- e) Örgütlenme özgürlüğünün elde edilmesi

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politikanın konularına tarihsel akış içerisinde bakıldığında, koruyucu iş hukuku mevzuatının oluşturulması, örgütlenme özgürlüğünün elde edilmesi, çalışma hayatındaki risklere karşı sosyal sigortaların oluşturulması ve ücretin korunması sosyal politikanın ilk konuları olarak ifade edilebilir. Ortaya çıktığı yıllarda toplumun önemli bir kesimini ilgilendiren çalışma ilişkilerindeki aksaklıklar, bir gereklilik olarak sosyal politikanın bu alana daha çok eğilmesine yol açmıştır. Ancak daha sonraları sadece çalışma ilişkileri değil, yoksulluk, istihdam edilebilme, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, sosyal dışlanma, yoksunluk, çevre sorunları da sosyal politikanın kapsamına girmiştir. Doğru cevap E'dir.

52.Soru

İşçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını sağlayacak ücretin en alt sınırına ne ad verilir?

SOSYAL POLİTİKA

- a) Çalışma hakkı
- b) İş sözleşmesi
- c) Toplu sözleşme
- d) İşsizlik sigortası
- e) Asgari ücret

Yanıt Açıklaması:

Çalışma hayatında belirli bir gelir güvencesi sağlamanın temel aracı asgari ücret uygulamasıdır. Asgari ücret; işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını sağlayacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücreti ifade etmekte ve ücretin en alt sınırını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, ne iş sözleşmeleriyle ne de toplu sözleşmelerle çalışanlara asgari ücretin altında bir ücret ödenmesi kararlaştırılmaz. Doğru cevap E'dir.

53.Soru

Kamu müdehalesinin doğuşunun başlangıcı aşağıdakilerden hangisiyle başlamıştır?

- a) İngiltere'de 1802 yılında sanayide çalışan çocukların çalışma ilişkilerinin düzenlenmesi
- b) 19. yüzyılın son çeyreğinde başta Bismarck Almanyası olmak üzere görülen sosyal sigorta uygulamaları
- c) I.Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan ekonomik durgunluk
- d) Sir William Beveridge'in 1942 yılında bir İngiliz sosyal güvenlik sistemi kurulması
- e) 1929 yılında yaşanan dünya ekonomik bunalımı

Yanıt Açıklaması:

İngiltere'de 1802 yılında sanayide çalışan çocukların çalışma ilişkilerinin düzenlenmesine ilişkin basit bir uygulama ile başlayan müdahale anlayışı çok kısa bir sürede geniş bir müdahale ağına dönüşmüştür. Devlet sanayi toplumlarında ekonomik ve sosyal düzenlemelerin temel belirleyicisi hâline gelmiştir. Devletin ekonomik ve sosyal fonksiyonları anayasalarda da yerini almış ve sosyal refah devleti anlayışı güç kazanmıştır. Doğru cevap A'dır.

54.Soru

Türkiye'de sendikacılığın doğuşu olarak hangi gelişme kabul edilmektedir?

- a) 1871 yılında İstanbul'da Ameleperver Cemiyeti'nin kurulması
- b) 1889 yılında kurulan İttihadi Osmani Cemiyeti'nin kurulması
- c) 1895 yılında Osmanlı Amale Cemiyeti'nin kurulması
- d) 1885 yılında Osmanlı Terakki Cemiyeti'nin kurulması
- e) 1908 yılında I. Meşrutiyetin ilanı

Yanıt Açıklaması:

1871 yılında İstanbul'da Ameleperver Cemiyeti'nin kurulması kabul edilmektedir.

55.Soru

Hangi anayasa ile birlikte Türkiye'de ilk kez iktisadi ve sosyal hak ve ödevler, anayasa maddesi şeklinde düzenlenmiştir.

- a) 1876
- b) 1921

- c) 1924
- d) 1961
- e) 1982

Yanıt Açıklaması:

1961 Anayasasında klasik demokrasinin kişilere tanıdığı hak ve özgürlüklerin ötesinde ilk kez iktisadi ve sosyal hak ve ödevler, Anayasa maddesi şeklinde düzenlenmiştir.

Doğru cevap D'dir

56.Soru

I. Üretimde sermayenin payının artması II. Üretimde niteliksiz emeğin payının azalması III. Nitelikli işgücünün verimliliğinin artması IV. Üretimde niteliksiz emeğin payının artması Yukarıdakilerden hangileri sermaye yoğun teknolojilerin yaygınlaşmasının doğal sonuçlarındandır?

- a) I, II ve III
- b) Yalnız I ve II
- c) Yalnız I ve III
- d) Yalnız II ve III
- e) I, II ve IV

Yanıt Açıklaması:

Sermaye yoğun teknolojilerin yaygınlaşmasının doğal sonucu olarak üretimde sermayenin payı hızla artarken emeğin özellikle de niteliksiz emeğin payı azalmaktadır. Teknolojik gelişme nitelikli işgücünün verimliliğini artırdığı için gelir dağılımı niteliksiz işgücü aleyhine bozulmaktadır (Öztürk, 2009: 34). Buna göre A şıkkında verilen I., II. ve III. maddeler doğrudur.

57.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Sanayi Devrimi ile birlikte gittikçe büyüyen bir işçi sınıfının oluşmasına neden olmamıştır?

- a) Nüfusun giderek artması
- b) Çiftçilerin elindeki toprakların küçülmesi
- c) Kırsaldan kente göçler
- d) Zanaatkarların işlerini bırakması
- e) Fransız İhtilalinin getirdiği özgürlükçü düşünce

Yanıt Açıklaması:

Sanayi Devrimi; nüfusun artması, topraktaki çözülme ile buradaki nüfusun sanayi merkezlerine yönelmesi ve fabrika üretimi ile başa çıkmayan zanaatkarların faaliyetlerini terk etmesi ile gittikçe büyüyen bir işçi sınıfının oluşmasına neden olmuştur.

58.Soru

Türk sendikacılık tarihinin ilk örgütlenmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Tophane İşçileri Cemiyeti
- b) Telgraf İşçileri Cemiyeti
- c) Osmanlı Terakki Cemiyeti
- d) İttihadi Osmanlı Cemiyeti
- e) Ameleperver cemiyeti

Yanıt Açıklaması:

Türk sendikacılık tarihinin ilk örgütlenmesi Ameleperver cemiyetidir.

59.Soru

Uluslararası sosyal politika araçlarından en önemlisi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Uluslararası Çalışma Örgütü
- b) Milletler Cemiyeti
- c) Avrupa Birliği

- d) Dünya Sağlık Örgütü
- e) Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü

Yanıt Açıklaması:

Sosyal politikanın uluslararası araçlarının en önemlisi ILO'dur. I. Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Versay Barış Antlaşması ile 1919 yılında kurulmuştur.

Milletler Cemiyeti ile eş zamanlı olarak kurulan ILO'nun kuruluşunda, siyasi barışın ancak sosyal barış ve sosyal adaletin sağlanması ile kalıcı olacağı düşüncesi etkili olmuştur.

60.Soru

Günümüzde bir ülkenin başarısının ya da bireyin refahının sadece para ile değerlendirilemeyeceğinin evrensel olarak kabul edildiği, insanların uzun ve sağlıklı yaşam sürebilmelerinin, eğitim fırsatlarına sahip olabilmelerinin ve kendi gelecekleri için bilgi ve yeteneklerini özgürce kullanabilmelerinin önemli olduğunun altının çizildiği Birleşmiş Milletler programı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) 1997 İnsani Gelişme Raporu
- b) 2010 Küresel İnsani Gelişme Raporu
- c) 2007 Düzgün İş ve Yoksulluğu Azaltma Stratejisi
- d) 2001 Yoksulluğa Saldırı
- e) 2006 İnsani Gelişme Raporu

Yanıt Açıklaması:

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından 2010 yılında yayımlanan Küresel İnsani Gelişme Raporu'nda günümüzde bir ülkenin başarısının ya da bireyin refahının sadece para ile değerlendirilemeyeceğinin evrensel olarak kabul edildiği vurgulanmaktadır. İnsanların uzun ve sağlıklı yaşam sürebilmelerinin, eğitim fırsatlarına sahip olabilmelerinin ve kendi gelecekleri için bilgi ve yeteneklerini özgürce kullanabilmelerinin önemli olduğunun altı çizilmektedir. Doğru cevap B'dir.

ONLINE DÖNEMDE NELER SORULDU?

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- ülkemizde esnaf sanatkar ve diğer bağımsız çalışanlara yönelik olarak hazırlanan 1479 sayılı bağkur kanunu kaç yılında kabul edildi?

1971

- sanayi devriminden önce ingilterenin sanayisi hangisine dayanmaktaydı?

Yün sanayi

- önce ingilterede ve daha sonra bütün dünyada sanayinin bünyesinde büyük değişmelerin ortaya çıkmasında etkili olan keşif ve icatlar hangi yıllar arasında yapılmıştır?

1750 – 1800

- osmanlının batı avrupa ülkeleri için yeni bir pazar haline geldiği ve ilk sanayileşme hareketlerinin başladığı dönem?

Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi

- hangisi sosyal demokrasinin hedefleri arasında yer almaz?

Gelire göre sosyal güvenlik sisteminin oluşturulması

- hangisi sanayi devriminin özellikleri arasında yer almaz?

Sanayi devrimi sermaye sahiplerinin refahını azaltmıştır.

- herkese içinde yaşadığı toplumda uygun asgari yaşam koşulları sağlayan devlet?

Sosyal devlet

- osmanlıda sanayi üretiminin nitelik nicelik yönünden denetimi ve çalışma ilişkilerini 13. Yüzyıldan 1727 yılına kadar yürüten mesleki yapı?

Ahi birlikleri

- sanayi devrimi sonrasında hizmet sektöründe yaşanan değişimler arasında yer almaz?

Hizmet sektöründe çalışanlar beden işçisidir.

- sosyal politikaların araçları arasında hangisi yer alır?

Sosyal planlama

- avrupa birliğinin tarihinde ilk kez ne zaman sosyal ilerleme ilkesi benimsenerek üyelerin sosyal uyum ve bütünleşmesi ele alınmıştır?

1972 paris zirvesi

- sivil toplum kuruluşlarının ortak özellikleri arasında yer almaz?

Kar amacı gütmeye

- sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilen sosyal politika uygulamaları arasında hangisi bulunmaz?

Sosyal güvenlik hizmetleri

- bir ülkede sürdürülen sosyal politikaların ulusal kimliği üzerinde hangisi doğrudan etkili olmaz?

Uluslararası ilişkiler

- sosyal güvenlik kavramını ilk defa kendi hukuksal mevzuatında kullanan ülke?

Amerika

- avrupa birliğinin başlangıç yıllarında sosyal politikaya bakışı için hangisi söylenebilir?

Sosyal politika ekonomik bütünleşmeye eşlik eden önlemlerdir.

- sosyal politika hangi tarihsel olayın kendine özgü koşulları altında doğup gelişmiş bir sosyal bilim dalıdır?

Sanayi Devrimi

- sosyal güvenlik kavramı ilk defa hangi yıl ve hangi ülkede çıkartılan yasa ile?

1935 – ABD

- eğitimsizlik sosyal hizmetlere ulaşamama tıbbi hizmetlere ulaşamama iş olanaklarına ulaşamama durumunu aşağıdaki kavramdan hangisi ifade eder?

Fırsat yoksunluğu

- türkiyede çocuk ve kadın işgücünün korunmasına yönelik ilk hukuki düzenlemeler?

Umumi Hıfzısıhha kanunu

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- sosyal güvenliğin sağlanmasına yönelik yöntemler arasında yer almaz?

Sosyal planlama

- batı avrupaya oradanda bütün dünyaya yayılan ve dünyayı yeniden şekillendiren sanayi devrimi hangi ülke?

İngiltere

- sosyal politika kavramını ilk kez kullanan araştırmacı?

Wilhelm Heinrich

- türkiyede 1960lı yıllarda sosyal politikalarda gözlenen gelişmelerin temelinde hangi etken bulunur?

1961 anayasasında yer alan hükümler

- hizmetler sektöründe çalışanların özellikleri arasında yer almaz?

Hizmetler sektöründe çalışanların büyük bir kısmı kır kökenlidir

- I.yardımcı
- II.bağımlı
- III.tamamlayıcı
- IV.sınırlı müdahaleci

cevap: yalnız II

- milletlerin serveti adı eserle liberal doktrine vücut veren isim?

A. Smith

- ortaçağın sonları ve sanayi devrimi arasında kalan dönemde avrupada egemen olan ekonomik görüş?

Merkantilizm

- sosyal nitelikli politikaların ilk konusu kimler olmuştur?

Çocuk işçiler

- devletten bağımsız olarak tamamen gönüllü birlikteliğe dayalı ve üyelerinin çıkarlarının ötesinde toplumsal yarar amaçlı çalışan kuruluşa ne denir?

Sivil toplum kuruluşu

- son dönemde sivil toplum kuruluşlarının nitelik ve nicelik bakımından hızla gelişmesinin en önemli nedenleri arasında olan?

Neoliberal politikalarla devletin küçülmesi

- osmanlı dönemindeki sosyal güvenlik uygulamaları arasında yer almaz?

Özel sigortaların yardımları

- osmanlı'nın iş ilişkileri ve iş yaşamını düzenleyen geleneklerin ve göreneklerin yerine pozitif hukuk kurallarını içeren ilk yazılı hukuk kuralları?

Dilaver paşa nizamnamesi

- avrupanın ülkelerarası bütünleşme sürecinin özü için?

Ekonomik

- devletin ekonomik yapıya müdahalesini zorunlu kılan devlete müdahaleci bir rol veren ekonomik politikalara ne ad verilir?

Keynezyen politikaları

- I.birleşmiş milletler
- II.avrupa konseyi
- III uluslararası çalışma örgütü
- IV.avrupa güvenlik ve işbirliği teşkilatı

cevap: yalnız IV

- sosyal politikanın milli geliri daha iyi paylaştırarak ve milli gelirden herkese anlamlı bir pay düşmesini sağlayarak ulaşmayı hedefleyen ilkesi?

Sosyal adalet ilkesi

- sosyal politikalara doğrudan konu olan kesimler kapsamında yer almaz?

işletme sahipleri

- günümüzde sosyal politikanın yeni hedefleri ile ilgili olarak hangisi yanlıştır?

Tüketici örgütlerinin ve kooperatiflerin etkisinin azaltılması

- sosyal politikanın gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunan sosyal protesto ve muhalefet hareketlerinde bulunan gruplardan biri değildir?

Neoliberalizmi savunanlar

- çalışma hayatında olan kişilerin çeşitli nedenlerle bir daha çalışamayacak derecede çalışma gücü kaybına uğramasına yol açan sürekli hastalık hali?

Malullük

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- devletin ekonomiye müdahalesinin azaltılmasını sosyal harcamaların kısıtlanmasını savunan ve dolayısıyla sosyal politika alanını ve uygulamalarını olumsuz etkileyen ekonomik politikalara ne ad verilir?

Neoliberal politikalar

- hangisinde ülkemizde sınırlayıcı bir işçi tanımı benimsenmiş işçi kavramının tanımında bedeni çalışma fikri çalışma ayırımına gidilmiştir?

1936 tarihli 3008 sayılı iş kanunu

- devlet sivil toplum kuruluşları iş birliğinin avantajları arasında yer almaz?
- STK ların devlet tarafından desteklenmesi, STK ların esnek çalışmasına engel olabilir
- risklerden hangisi sosyal güvenliğin tanımında yer alan gelir kesilmesi ve gider artışları ile ilgili risklerden biri değildir?

Meslek Hastalığı

- sosyal taraf olarak kabul edilen işçi ve işveren örgüt temsilcilerinin ulusal ve yerel düzeyde ekonomik ve sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanmasına katılımlarının sağlanmasına ne denir?

Sosyal Diyalog

- hangisi 1984 yılında avrupa topluluğunun ikinci sosyal eylem programı kapsamında üzerinde durulan konulardan değildir?

Tam istihdama ulaşılması

- devlet sivil toplum kuruluşları iş birliğinin avantajları arasında yer almaz?
- Sivil toplum kuruluşlarının devlet tarafından desteklenmeleri sürekliliklerine zarar vermektedir

- sosyal politikanın önemli hedefi olan sosyal adalet hedefine hangisi önemli bir yer tutmaz?

Fırsat eşitliği anlayışının olmaması

- avrupa birliği bütünleşmesi sürecinin sosyal boyutu hangi yıl ve önemli olay sonrasında belirginleşmeye başlamıştır?

1992 Maastricht Ant.

- sosyal adalet çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve bu konuda uluslararası iş birliği ilkeleri doğrultusunda atılan adımlardan değildir?

1960 yılında OPEC in kurulması

- sivil toplum kuruluşlarının sosyal politikaya ilişkin uygulamaları arasında yer almaz?

Sosyal güvenlik

- bir topluluğun sivil toplum kuruluşu olarak adlandırılabilmesi için bir takım özelliklere sahip olması gerekmektedir bu özelliklerden değildir?

Sadece kendi üyelerine yarar sağlama

- sosyal politikalara doğrudan konu olan kesimler kapsamında yer almaz?

İşletme sahipleri

- avrupa birliği sosyal politikasının temelini hangi alandaki politikalar oluşturmaktadır?

İstihdam

- uluslararası çalışma örgütü (ILO) hangi yılda kurulmuştur?

1919

- vatandaşlık haklarından mahrum olmak yoksunluk türlerinden hangisi?

Bireysel haklar yoksunluğu

- üçüncü kuşak sosyal politikalar grubunda değil?

İşverenler

- yardımcı devlet sivil toplum ilişkisi için hangisi söylenebilir?

Sivil toplum örgütleri hizmet üretimi ve kamu sorumluluğunun bilincinde olmak

- sosyal politikaların yeni sayılabilecek konuları bulunmaz?

Yer ve su altında çalıştırma yasakları

- 1923 yılında izmir iktisat kongresinde sanayileşme bağlamında benimsenen politika?

Liberal politika

2020

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- sivil toplum örgütlenmelerinin amaçları arasında yer almaz?

İktidarın ele geçirilmesi

- sanayi devrimi sonrası sosyo ekonomik yapının özellikleri arasında yer almaz?
- Sermaye bütün toplum kesimleriyle eşit şekilde paylaşılmıştır.**

- dünya tarihinde bilinen en eski sosyal güvenlik sistemi örneği olduğu öne sürülen uygulama?

Eski mısırda Yusuf peygamberin uygulaması

- avrupa tek senedi hangi yılda imzalandı?
- 1986**

- osmanlıda ilk sanayileşme hareketleri hangi alanlarda başlamıştır?

Maden ve savaş donatımı

- bir toplumun bütün kesimlerinin geniş ölçüde uyum içinde bulunmasını sağlayan toplumsal bütünleşme durumunu ifade eden kavram?

Sosyal Denge

- iş ve işçi bulma kurumu hangi yılda kurulmuştur?

1946

- bir yandan emek gücünün yeniden üretimine olanak tanıyan öte yandan da işçileri sistem ile bütünleştirmeyi kolaylaştıran sosyal sigorta modelini oluşturarak modern anlamda ilk adımın atıldığı ülke ve dönemin lideri?

Almanya – Otto Von Bismarck

- bir ülkenin daha düşük iş gücü maliyetleri ve daha az kısıtlayıcı iş hukuku kuralları vasıtasıyla diğer ülkelere karşı rekabet gücünü artırarak istihdam yaratıcı yatırımı kendine çekmesi hangisiyle ifade edilir?

Sosyal damping

- toplum kesimleri arasındaki güç toplumsal refah ve hizmetlerin orantılı olarak kurulmasına verilen isimdir?

Sosyal denge

- hangisi sivil toplum kuruluşları karşılığı olarak kullanılan kavramlardan biri değildir?

Yerinden yönetim kuruluşları

- izmir iktisat kongresi sonucunda ulusal sanayinin geliştirilmesi için alınan kararlar uyarınca hayata geçirilen teşviki sanayi kanunu hangi tarihte yürürlüğe girdi?
- 1927**

- avrupa birliği sosyal politikasının temelini hangi alandaki politikalar oluşturmaktadır?

İstihdam

- devlet tarafından yerine getirilmeyen hizmetlerin sivil toplum tarafından gerçekleştirilmesi devlet ve sivil toplum arasındaki hangi tür ilişkiye örnektir?

Yardımcı

- Sivil toplum kuruluşlarından hangisinin devletle daha yakın ilişki halinde çalıştığı düşünülmektedir?

Sosyal hizmetlerle ilgili sivil toplum kuruluşları

- I. askeri sefain tekaüt sandığı

II. ameleperver cemiyeti

III. mürettibini Osmaniye cemiyeti

IV. sivil memurlar emekli sandığı

V. seyri sefain tekaüt sandığı

Osmanlı da işçiler için kurulmuş sosyal güvenlik kurumları hangisidir?

cevap: II ve III

- sivil toplum kuruluşları arasında hangisi bulunmaz?

Birleşmiş milletler

- sanayi devrimine kadar süregelen dönemlerde çalışma yaşamında yer alıp ekonomik faaliyetlerde bulunan gruplar arasında hangisi yer almaz?

Din Adamları

- sosyal sigortaların ilk kez kabul edildiği ülke?

Almanya

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- birlik düzeyinde sosyal politikanın geleceğini belirleyen somut politika önerilerini hangisi içermektedir?

Beyaz Kitap

- 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu hangi yıl kabul edildi?

2012

- kişi ya da gruplardan hangisi Avrupa Birliğinin sosyal politikaları kapsamındaki uygulamalardan doğrudan etkilenmez?

AB vatandaşı olmayanlar

- paris zirvesinin ardından avrupada 1974 yılında kabul edilen sosyal eylem planında benimsenen ilkeler arasında yer almaz?

İşverenin işletme içinde kazandığı haklarının korunması

- Sanayi Devrimi hangi enerji gücünün üretim sürecine aktarılmasıyla başlamıştır?

Buhar

- osmanlıda bilinen ilk işçi kuruluşu olan ameleperver cemiyeti hangi yılda kurulmuştur?

1871

- avrupa birliğinin üye devletlerde sosyal politikaların oluşturulması ve uygulanmasındaki en önemli görevi?

Üye devletlerin sosyal politikalarını uyumlaştırma ve koordinasyon

- avrupa birliği anayasası avrupa parlamentosu tarafından kaç yılında kabul edildi?

2005

- sosyal politikanın büyük ölçüde ekonomi politikalarının gölgesinde kaldığı dönem?

Birinci dönem (1951-1970)

- sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal politikanın ortak sayılabilecek amaçları arasında sayılmaz?

Her ikisi de belirli meslek gruplarının çıkarlarını geliştirmeyi amaçlar.

- sosyal adaletin unsurlarından biri olup insanların birbirlerine olan borçlarıyla ilgilidir?

Paylaşılan adalet

- avrupa birliğinde sosyal politikaların önem kazanmasının en önemli nedeni?

Ekonomik bütünleşmenin sosyal uyum ve ilerleme olmaksızın gerçekleşemeyeceği düşüncesi

- bir ülke halkının yaşam düzeyini yükseltmek ve geliştirmek için devlet tarafından alınması gerekli maddi ve maddi olmayan nitelikteki önlemler bütününe ne ad verilir?

Sosyal Hak

- sanayi devrimiyle birlikte ortaya çıkan sorunlar arasında yer almaz?

Yaşlıların işgücüne katılımı

- avrupa tek senedinin sosyal boyutunun devamında ortaya çıkan Avrupa sosyal şartı strasbourg'daki 8 9 aralık 1989 tarihli toplantıda Avrupa birliğine üye olan hangi ülkenin lideri tarafından kabul edilmemiştir?

Birleşik Krallık

- 19. yüzyıldaki en aşırı sosyal protesto hareketi olarak dikkat çeken kavram aşağıdakilerden hangisidir ?

anarşizm

- Paris Zirvesinin ardından 1974 yılında kabul edilen sosyal eylem planı hangisini içermemektedir?

İşsizlik ödemelerinin belirlenmesi

- avrupa birliği sosyal politikaları için söylenebilir?

Avrupa Birliği üye devletlere sosyal alanda belirli bir model uygulama zorunluluğu getirmemektedir.

- Milletlerin Serveti adlı eser kim tarafından yazılmıştır?

Adam Smith

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- Ereğli Kömür Madenlerindeki işçilerin çalışma koşullarını düzenlemeyi amaçlayan ve ilk İş Kanunu olarak kabul edilen 151 sayılı Kanun hangi yılda kabul edilmiştir?

1921

- cumhuriyet döneminde maden ocaklarında çalışan işçilerin sosyal politikalara konu olmalarının nedenleri arasında bulunmaz?

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün normlarına uyulması

- sanayi ve ticari faaliyetlerde tatil günlerini düzenleyen ulusal bayram ve genel tatiller hakkındaki kanun hangi yıl çıkmıştır?

1935

- sosyal güvenliğin asgari normları sözleşmesinde sayılan sosyal güvenlik tehlikelerinden biri değildir?

Evlilik

- sedikalizme biçim ve içerik kazandıran düşünür?

Fernand Pelloiter

- sosyal politikaların önem kazanmasında hangisinin rolü olmamıştır?

Sovyetler Birliği'nin Dağılması

- doktrinlerden hangisi ideal toplumu şiddet ve ihtilal yolu ile değil ikna ve eğitim yöntemiyle gerçekleştirmeyi amaçlamıştır?

Ütopik sosyalistler

- 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası hangi yılda yürürlüğe girmiştir?

1961

- ulusal sosyal politikaların finansman kaynakları arasında hangisi yer almaz?

Özel sigortaların fonları

- Bağımlı statü altında çalışmaktadır?

İşçiler

- günümüzdeki sosyal politikanın yeni hedefleri arasında hangisi yer almaz?

İşverenleri daha fazla koruyan yasa ve maddelerin yürürlüğe girmesi

- sanayi devriminin olumsuz sonuçlarından biri değildir?

Çalışma yerlerinin sağlığa ve üretime uygun olması

- kırsal kesimlerden büyük kentlere doğru ailece göçler hangi yıllarda başlamıştır?

1950'li yıllar

- 1961 Anayasasına dayalı olarak geliştirilen sosyal devlet kurumları ile birlikte Türkiye de sosyal politikaların ..... eliyle uygulanması söz konusu olmuştur?

Kamu Sektörü

- Gruplardan hangisi adaletsiz bir şekilde ayrımcılığa maruz kalmamaktadır?

İşverenler

- İş kollarının hangisinde meslek hastalıklarının görülme olasılığı düşüktür?

Hizmet

- avrupa birliği için hangisi söylenemez?

Üye sayısı 30'dan fazladır.

- Avrupa Birliğinde sosyal politikaların önem kazanmasının en önemli neden?

Ekonomik bütünleşmenin sosyal uyum ve ilerleme olmaksızın gerçekleşemeyeceği düşüncesi

- Sosyal damping için hangisi söylenebilir?

Bir ülkenin düşük işgücü maliyetleri ile diğer ülkelere karşı rekabet gücünü arttırması

- Avrupa Birliği sosyal politikasının temel amacıyla ilgili hangisi söylenemez?

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi

- sivil toplum kuruluşlarının sosyal politika etkinlikleriyle ilgili hangisi söylenemez?

Sendikalar, ülkenin ulusal eğitim politikalarının şekillenmesine çalışır.

- sivil toplumun temel özellikleri arasında yer almaz?

Ekonomik kazanç getirmesi

- STK devlet ilişkilerini geliştirmenin önemli koşulu?

Devletin STK'lara finansman sağlaması

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- İşsizlik türleri arasında hangisi bulunmaz?

Sürekli işsizlik

- Açık işsizlik türleri arasında hangisi bulunmaz?

Gizli işsizlik

- Aktif istihdam politikaları arasında hangisi bulunmaz?

İşsizlik sigortası

- 2011 yılı ILO verilerine göre dünyada istihdam ve iş gücü ile ilgili bilgileri hangisi yansıtmamaktadır?

Tüm dünyada işsizlik sigortası bulunmaktadır.

- TÜİK Araştırmasına göre verilerden hangisi Mart 2019 döneminde istihdam edilenlerle ilgili bilgileri yansıtmamaktadır?

% 50'sinin ek bir işi vardır

- istihdamın çalışanların statüsüne göre dağılımı arasında hangisi yer almaz?

Sürekli

- TÜİK'in temel iş gücü göstergeleri arasında hangisi yer almamaktadır?

Sürekli çalışan

- Türkiye'de istihdam ve iş gücünün yapısına ilişkin olarak hangisi söylenemez?

Türkiye'de istihdamın yarısı tarım sektöründedir

- Türkiye'de hangisi işsizlik sigortası kapsamındadır?

Hizmet sözleşmesi ile çalışanlar

- Türkiye'de işsizlik ödeneğinden yararlanma koşulları arasında hangisi bulunmaz?

İşçinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na prim borcu bulunmaması

- çalışma ilişkileri kavramını oluşturan beş unsur arasında hangisi bulunmaz?

İlişkilerin kurumsallaşmamış olması

- çalışma ilişkileri yerine kullanılan kavramlar arasında hangisi bulunmaz?

Teknik ilişkiler

- çalışma ilişkilerinin ilgi alanını belirleyen konular arasında hangisi bulunmaz?

Sivil toplum örgütlerinin yapısı

- çalışma ilişkilerinin ilgili olduğu bilim dalları arasında bulunmaz?

Tıp

- çalışma ilişkileri kuramlarından değildir?

Kalkınma yaklaşımı

- Dunlopun Sistem Yaklaşımı Teorisinin öğeleri arasında bulunmaz?

İş gücünün özellikleri

- Dunlopun Sistem Yaklaşımında kuralların konulması ve uygulanması süreçleri arasında bulunmaz?

Hiçbir aktörün rolünün bulunmaması

- çalışma ilişkilerinin geçirdiği aşamalardan biri değildir?

Lonca düzeni dönemi

- Sendikaların taban örgütleri arasında bulunmaz?

Bölge esasına göre kurulmuş sendikalar

- hangisi tarafların sendikal örgütlenme modellerinden olan üst örgütlenme modelleri arasında yer almaz?

İş kolu sendikaları

- İnsani gelişim açısından gerekli koşulları dikkate alarak yoksulluğun boyutlarını ve insani gelişim dışında kalmış insanların oranını ölçen İnsani Yoksulluk Endeksi kapsamında yer almaz?

Tüketilen tütün ve alkol oranı

- Ülkemizde yaşanan yoksulluğun ve gelir dağılımındaki adaletsizliğin nedenleri arasında yer almaz?

Gençlere istihdam olanaklarının sağlanması

- Yoksulluğun gözle görülen boyutları arasında yer almaz?

Sağlıklı konutlarda yaşama

- Mutlak yoksulluk hesaplamaları yapılırken hangisi dikkate alınmaz?

Tütün

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- Yoksulluğun bireysel nedenleri arasında yer almaz?

Ekonomik krizler

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programında sürdürülebilir insani kalkınma çerçevesinde yoksulluğu ortadan kaldırma yolunda ülke stratejileri için hazırlanan politika önceliklerinden biri değildir?

Herkese sosyal yardım sağlamak

- Sosyal dışlanmanın unsurları arasında yer almaz?

Toplumla entegrasyon süreci

- Avrupa Birliğinin kabul ettiği sosyal dışlanmanın göstergeleri arasında yer almaz?

Tam istihdam

- ekonomik alandan dışlanmanın unsurları arasında yer almaz?

Demokrasi ve haklardan dışlanma

- toplumsal alandan dışlanmanın unsurları arasında bulunmaz?

İşgücü piyasasından dışlanma

- Çocuk işgücünün kullanım nedenleri arasında yer almaz?

Çocukların psikososyal ve fiziksel gelişimini sağlamak

- Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik sosyal politikalar arasında yer almaz? Çocukların çok küçük yaşta çalışma hayatına girmesini sağlayacak hukuki düzenlemelerin yapılması

- Ülkemizde yaşlı nüfusun genel özellikleri arasında yer almaz?

Yaşlı nüfusun bağımsızlığı giderek artmaktadır

- Ülkemizde yaşlılara yönelik en yaygın sosyal politika uygulaması?

Yaşlılık (emeklilik) sigortası

- Yaşlılara yönelik sosyal politikaların hedefleri arasında yer almaz?

Sosyal barış

- Kadın işgücünün iş yaşamında korunmasının nedenleri arasında yer almaz?

Yaratıcı yeteneklerindeki sınırlılıklar

- Ülkemizde kadınlar hangi sektörde yoğun olarak çalışmaktadır?

Sanayi

- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinde yer alan çekincelerini iç hukukta ilgili düzenlemeleri yaparak hangi yılda tamamen kaldırmıştır?

1999

- Ülkemizde kadınların işgücüne katılım oranının düşük olmasının önemli nedenleri arasında yer almaz?

Kadının eğitim düzeyinin yüksekliği

- yaşlıların çalışma hayatında hangi aktif sosyal politika uygulamalarıyla korunması hedeflenir?

Çalışma yaşamında ayrımcılığı karşı korunması

- Suçluların Rehabilitasyonu Kanunu hangi yılda çıkartılmıştır?

1974

- eski hükümlülerin sosyal özellikleri arasında yer almaz?

Eğitim düzeyleri yüksektir

- türkiyede eski hükümlülerin istihdam edilerek korunmalarını öngören sosyal politikalar hangi yılda başlamıştır? 1960

- eski hükümlülerin iş başvuruları hangi kuruma yapılmaktadır?

İŞKUR

- Göçün doğal nedenleri arasında sayılmaz?

Savaş

- Avrupa Birliği direktiflerinde ayrımcılığın bir türü olarak kabul edilmez?

İşe yerleştirme

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- Göçün siyasi nedenleri arasında yer almaz?

Sağlık

- Ayrımcılıkla mücadelede devletin ürettiği sosyal politikaların başarısını etkileyecek özelliğe sahip değildir?

Bireysel eylemler

- özel iş yerlerine sahip işverenler yüzde kaç oranında engelli işçiyi meslek beden ve ruhi durumlarına uygun bir işte çalıştırmak zorundadır?

%3

- hangisi çoğu zaman ekonomik gerekçelerle ülkesini gönüllü olarak terk ederek başka bir ülkeye o ülke yetkililerinin bilgi ve izni ile yerleşen kişiyi ifade eder?

Göçmen

- sosyal hizmet insanı davranışını ve onun etkileşim içerisinde bulunduğu sosyal çevreyi analiz edebilmek için disiplinlerden hangisinden yararlanmamaktadır?

fiziki antropoloji

- sosyal hizmetin amaçları arasında yer almaz? Sosyal hizmet kurumlarının ticari amaçlar doğrultusunda çalışmalarını desteklemek

- sosyal hizmetin isim babası?

Jeffrey Bracket

- sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarıyla çalışırken belirledikleri amaçlara ulaşmak için rollerin hangisini aktif olarak kullanmazlar?

Bütçeleme

- sosyal hizmet mesleğinin gelişim sürecinde sosyal hizmet uzmanı en çok hangi meslek elemanını kendisine model almıştır?

Psikiyatrist

- hangisi sosyal hizmetin özgün faaliyet alanını anlamayı ve sosyal hizmeti diğer yardım mesleklerinden ayırt etmeyi sağlayan anahtar kavramlar bulunmaktadır?

Sosyal işlevsellik

- sosyal hizmet mesleğinin mikro düzeydeki uygulamalarına hangisi örnek olarak verilebilir?

Ebeveyn-çocuk arasındaki karşılıklı etkileşim

- sosyal politika uygulamaları ya da düzenlemeleri arasında yer almaz?

Sosyal ilişkilerin organizasyonu

- sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamalarını yürütürken kurumun politikasını anlama yönünde gerçekleştirdikleri faaliyetler arasında yer almaz?

Müracaatçılar arasında sosyal ilişkileri geliştirmek

- sosyal sorunların ortaya çıkmasına yol açan önemli yoksunluklar arasında yer almaz?

Katılım yoksunluğu

- Yoksullar Yasası hangi yılda kabul edilmiştir?

1601

- sosyal hizmet uzmanının sosyal politikada gerçekleştirdiği roller arasında bulunmaz?

Program bütçeleme

- sosyal refahın ayırt edici özellikleri arasında bulunmaz?

Programların ticari amaçlara yönelik olması

- Var olan politikalar yanlış yöne gittiğinde reformcu rolüne bürünmek hizmet ve kurumlar için oluşturulmuş standartların denetim ve idaresini yüklenmek görelisi olarak güçsüz grupların savunuculuğunu üstlenirken sosyal hizmet uzmanı hangi rolü yerine getirmektedir?

Değişme ajanı

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- sosyal politikada değişiklik yaratmak amacı ile tasarlanmış statü güç ve kaynakların dağılımını etkilemeye yönelik birey ya da grup aktivitelerine ne denir?

Sosyal aksiyon

- Sosyal hizmet mesleğinin makro düzeydeki uygulamalarına örnek olarak verilemez?

Eşler arasındaki karşılıklı etkileşim

- Küçük insan grupları yoluyla bireyde ve çevrede arzulanan değişimleri yaparak sorunların çözümüne yardım etme sürecine ne denir?

Gruplarla çalışma

- Sosyal hizmet uzmanının politika seçeneklerini anlamaya ve bu seçenekler içerisinde uygun olanı seçmesiyle ilgili yerine getirdiği rol?

Analitik rol

- politika oluşturmaya ilişkin modellerde genel olarak sosyal hizmet uzmanlarının getirdiği roller doğru olarak verilmiştir?

Ön aşama-Tarama aşaması-Analiz aşaması-Uygulama aşaması-Değerlendirme aşaması-Yasallaştırma aşaması

- Sosyal hizmet uzmanının ihtiyaç ve sorunlara yönelecek politika ve program seçeneklerini seçilebilirlik hizmet müdahaleleri hizmet sunum sistemi karar verme ve değerlendirme

Mekanizmaları açılarından değerlendirmesi ve bunlar arasından seçim yapması politika oluşturma süreçlerindeki hangi rolünü ifade etmektedir?

Analiz aşaması

- Türkiye'de istihdamın çalışanların statüsüne göre dağılımı arasında yer almayan kategori?

Taşeron

- organize bir fonksiyon olarak birey aile grup ve toplumları değişen koşullardan doğan sosyal sorunlarını gidermek açısından güçlendiren faaliyetler bütünü olup ülkelerin sosyal bakımdan gelişmesinde de önemli bir fonksiyona sahip olan kavram?

Sosyal refah

- üretim olanaklarının tümünün kullanılmıyışı bir durumu anlatan istihdam türü?

Eksik istihdam

- hangisi sosyal dışlanma biçimlerinde olan siyasal alandan dışlanmanın konusunu oluşturan öğeler arasında yer almaz?

konuttan dışlanma

- hangisi sosyal hizmetin faaliyet alanı içinde yer alan sağlık ve rehabilitasyon bağlamında sunulan hizmetlerinden değildir?

sosyal sigorta programları

- sosyal politikanın hedefleri arasında yer almaz?

sosyalist demokrasi

- bir kişinin onuruna zara verme ve onu yıldırma ona karşı düşmanca aşağılayıcı küçük düşürücü veya saldırgan bir çevre yaratma amacı taşıyan davranışlara denir?

Taciz

- gerontolojik sosyal hizmet gruplardan hangisine yönelik destekleri içerir?

Yaşlılar

- türkiyede gizli işsizliğin en yaygın olduğu sektör?

Tarım sektörü

- işsizlik oranının hesaplama formülü?
(işsizler/iş gücü) X 100

SINCE 2020

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- bequelenin çocuk çalışmasıyla mücadele adlı kitabında saydığı çocukların daha fazla risk altında olma nedenlerinden biri değildir?

iş yerinde yangın gibi bir kriz durumunda çocuklar daha rasyonel davranma eğilimindedir.

- hangisi gilbert ve spechte göre toplum hayatında var olan kurumsal düzenlemelerin sosyal fonksiyonlarından değildir?

sosyal dışlanma

- I. Kurallar statiktir
- II. Kurallar sözlü olamazlar
- III. Kurallar sürekli denetlenmelidir
- IV. Kurallar aktörlerin içinde bulundukları duruma göre sürekli değişebilir
- V. Kurallar genelge dемеç yönetmelik kurum kararları gibi yazılı metinler olabilir ?

III, IV, ve V

- topluma katılmanın veya toplumun bir parçası olarak kabul edilmişliği yansıtan sosyal bütünleşmenin ve kaynaşmanın karşısı olarak tanımlanabilen kavram?

Sosyal dışlanma

- I. Mülkiyetten ve konuttan dışlanma
- II. Sosyal refah hizmetlerinden dışlanma
- III. İş gücü piyasasından dışlanma
- IV. Mal ve hizmet piyasalarından dışlanma

III ve IV

- I. Beatrice ve sidney webb tarafından ortaya atılmıştır
- II. Bu yaklaşıma göre işçi ve işveren sendikaları sorunlarını çözmede devlet tarafından serbest bırakılmalıdır
- III. Bu yaklaşıma göre toplu pazarlıklar tamamıyla bir sendikal eylem aracı olmalıdırlar
- Özellikleri verilen yaklaşım?

Klasik yaklaşım

- sosyal politikanın bir aracı olarak bireylerin belirli tehlikelere karşı ekonomik güvenliklerinin sağlanması onları belirli risklere karşı koruyan gelirin yeniden dağılımını sağlayan ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesinde hedefleyen en önemli mekanizma?

Sosyal güvenlik

- taban örgütlenmeleri arasında hangisi yer almaz?

federasyonlar

- türkiyede göçmenlere yönelik düzenlemelerin sunduğu sosyal hakların hedefleri arasında yer almaz?

sosyal güvenlikten yararlanma

- yeni sosyal sorunlar daha evvel toplumla bütünleşik olan bireylerin yoksunluğu ile ilgili olan sosyal dışlanma kavramı hangi yıllarda kullanılmaya başlandı?

1980

- temel hedefi hükümetin müdahalesi olmadan toplumsal bütünleşmeyi sağlamak ve korumak olan çalışma ilişkileri yaklaşımı?

Kurumsal yaklaşım

- nüfusun yaşlanmasının ekonomik maliyetleri arasında hangisi yer almaz?

yaşlanma ile birlikte bireylerin sağlık harcamalarının azalması

- sosyal hizmetin amaçları arasında yer almaz?

insanları kaynak hizmet ve fırsat sağlayan sistemlerden uzaklaştırmak

- TÜİK verilerine göre mart 2012 döneminde istihdam edilenlerle ilgili olarak hangisi yanlış?

%57,3'ü lise üstü eğitimlidir

- sosyal hizmetin faaliyet alanlarından olan bilgi ve başvurunun işlevlerinden değildir?

toplumla bütünleşme

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

- denetimli serbestlik ve yardım merkezleri ile koruma kurulları yönetmeliği hangi yıl yürürlüğe girmiştir?

2005

- birleşmiş milletler örgütü hangi yaş aralığını gençlik çağı olarak tanımlar?

15 – 25

- çalışma yeteneğinde isteğinde ve çalışmaya hazır olupda gelir getireceği bir işe sahip olamama durumuna ne denir?

Kişi düzeyinde işsizlik

- hangisi sosyal hizmet uzmanlarının sahip olması gereken belli başlı nitelikler arasında yer almaz?

insiyatif sahibi olmama

- yaşamı sürdürmek ya da asgari yaşam standardını karşılamak için birey ya da hane halkının ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerin karşılanabilmesi bakımından yeterli miktarda gelirin elde edilememesi durumuna ne ad verilir?

Gelir yoksunluğu

- türkiyede özellikle eski hükümlülerin istihdam edilerek korunmalarını öngören sosyal politikalar ilk olarak hangi anayasa ile şekillenmeye başlamıştır?

1961 anayasası

- birleşmiş milletler kalkınma programında sürdürülebilir insani kalkınma çerçevesinde yoksulluğu ortadan kaldırma yolunda ve sosyal dışlanmayı azaltıcı ülke stratejileri için politika öncelikleri oluşturulmuştur hangisi bu önceliklerden değildir?

devlet odaklı gelişmeye imkan sağlayacak bir çevre yaratmak

- işçilerin yer ve iş değiştirmesi sonucu veya iş gücü piyasasına yeni girenlerin işe girmelerine kadar geçen sürede ortaya çıkan işsizlik türüne ne denir?

Geçici işsizlik

- dünyada zorunlu işsizlik sigortası ilk hangi ülkede uygulanmıştır?

Birleşik krallık

- sanayi devriminin başlamasında önemli rol oynayan keşfiyle buhar gücünü hareket enerjisine çevirerek bir buhar dolabı icat eden bilim insanı?

James Watt

- stklar ile ilgili hangisi yanlıştır?

Kar amacı güdebilirler

- hangisi sosyal politikaların çalışma alanlarından biri değildir?

yer ve su altında çalıştırma yasakları

- hangisi orta çağda görülen lonca düzeninin özellikleri arasında yer almaz? loncalarda hiyerarşik bir yapılandırma yoktur

- sosyal hizmetin amaçları arasında yer almaz?

sosyal hizmete geeksinim duyan bireylerin iyiliği için onlar adına karar vermek

- 1)Feodal düzen hangi yüzyıllar arasında geçerliliğini sürdürmüştür?

10-15

- 2)Dar anlamda sosyal politika kavramı hangi dönemde ortaya çıkmıştır? Sanayileşme dönemi

- 3)Gini katsayısı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

CEVAP: geometrik bir yöntemdir

- 4)Aşağıdaki gelir dağılımı politikası araçlarından hangisi bütün gelirlerle ilgili gelişmelere bu gelirlerin döğüşü esnasında etkilidir?

CEVAP: Gelirler politikası

- 5)işsizliğin ekonomik etkilerine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

CEVAP: İŞSİZLİĞİN YÜKSELDİĞİ DÖNEMDE TRANSFER HARCAMALARI AZALIR

SINCE 2020

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

6)Emek sahiplerinin elde ettiği ücretin temel ihtiyaç düzeyini karşılamadığı en düşük ücret düzeyi nedir?

CEVAP : sefalet ücreti

7)Türkiye de en yoksul kesimlere yönelik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından uygulamaya konan Sosyal R hangi yılda başlatılmıştır?

CEVAP: 1982

8)Bir ülkedeki mevcut emeğin tamamının kullanılmasına rağmen talebin karşılanmaması durumuna ne ad verilir?

CEVAP: aşırı istihdam

9)Geçici konjoktürel ve yapısal faktörler nedeniyle iş gücü piyasasında yüzde yüz istihdamın

CEVAP: doğal işsizlik oranı

10)Bir ülkede devletin ülke insanının mutluluğunu ve refahı hedefine yönelik olarak ülke sağlığı eğitimi güvenliği sağlanması bölümünde aldığı aldığı kararlar ve sürdüğü uygulamalar bütününe ne ad verilir?

CEVAP:sosyal politika

11)1942 yılında İngiliz Hükümeti ne hazırlanan işsizliği azaltmayı ulusal bir sağlık sistemi kurmayı ve asgari bir ücreti garanti güvenirlik sistemlerinde temelini oluşturan belge aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP:beveridge raporu

12)Sendikal örgütlenme önündeki engellerin kaldırılması ile özellikle bireysel olarak pazarlık gücüne sahip olamayan düşük yoluyla üreticinin artırılması gelir dağılımı politikası araçlarından hangisine örnektir?

CEVAP: maliye politikası

13)Aşağıdakilerden hangisi kolektif kendi kendine yardım amaçlarından biridir?

CEVAP: Toplantıcılar

14)Aşağıdakilerden hangisi pasif istihdam politikalarından biri değildir?

CEVAP: çalışma sürelerinin kısaltılması

15)Aşağıdakilerden hangisi doğrudan sosyal politikanın konu bakımından kapsamı içerisinde değerlendirilemez?

CEVAP: siyasal partilerin örgütlenme biçim

16)Doğal işsizlik oranı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

CEVAP:%3-%5

17)Sosyal sorunların üretilmesini engelleyici bir unsur olarak toplumu oluşturan unsurları ayırtırmak yerine birleştirmek sosyal politikanın hangi

CEVAP: sosyal barış

18)1802 yılında İngiltere de dokuma sanayiinde çalışan çocukların çalışma süreleri ve koşulları yönlendiren korunmasını öngören hangi saatle sınıflandırılmıştır?

CEVAP: 12

19)ILO nün Küresel İstihdam Eğilimleri ve Sosyal Görünüm 2015 raporunda 2014 yılı itibariyle dünya genelinde işsiz sayısının yaklaşık olarak kaç milyon üzerinde belirtilmektedir?

CEVAP: 201

20)Finansmanı devlet bütçesinden karşılanan sistemde kendilerine yapılan yardımlara ya da sağlanan hizmetler karşılığında kişilerin herhangi bir bütçe ödememesine ne ad verilir?

CEVAP: primsiz sistem

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

21)Mevcut düzenlemelerinin yetersizliği nedeni ile maden ocaklarında çalışan işçilerin çalıştırılma şartlarına yönelik olarak 1921 yılında çıkarılan işçilerin çalışma hürriyeti günlük mesai asgari ücret sosyal güvenlik iş teftişi ve ceza-i müeyyideler konusunda önemli hükümler getiren düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP: ereğli havza –i fahmiye maden amelesinin hüküküne müteallik kanün

22)1936 yılında yazdığı ‘ İstihdam ,Faiz ve Paranın Genel Teorisi ‘ adlı eserinde klasik iktisat anlayışına önemli eleştiriler getirerek ve liberal çizgiden ödünç ----- iktisatçı kimdir?

CEVAP: Keynes

23)Aşağıdakilerden hangisi Sanayi Devrimin ortaya çıkmasında unsurlardan biri değildir?

CEVAP: Batı roma imparatorluğunun yıkılması

24)Sanayi devriminin ortaya çıkardığı kötü çalışma koşullarına karşı işçileri ve emeği sermayeye karşı korumak ve bu yolla toplumdaki sınıf çalışmalarını önlemek toplumun ve devletin varlığını sürdürmesini sağlamaya yönelik uygulamaya ----- denir. Boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

CEVAP: dar anlamda sosyal politika

25) Sınıf birinci ve sendikal hareket bağlamında İngiliz işçileri birleşme hakkını hangi yılda elde etmiştir?

CEVAP:1824

26)1800 lerde yoksullar için ülkenin en büyük sivil toplum kuruluşu olan ve özel bir banka statüsü kazanan Grameen Bank tarafından topraksız sağlanması şeklinde başlatılan uygulama aşağıdaki ülkelerin hangisinde gerçekleştirilmiştir?

CEVAP: Bangladeş

27)Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisi ekonomik yönden güçsüz kesimler arasında sınıflandırılmaz?

CEVAP: işsizler

28) Dönem Batı Avrupa sındaki işledikleri toprak ve üretim araçları üzerinde sadece kullanım hakkına sahip olan çalışmaları karşılığında elde ettikleri tarımsal bir bölümü kendi ihtiyaçlarına yönelik tüketirken büyük bir bölümü ise güvenlik gereksinmelerini sağlayan kişilere aktaran toplumsal gruba ne ad verilir?

CEVAP: serfler

33)Kadın erkek tüm işçilere eşit ise eşit ücret ilkesinin uygulanmasını öngören Uluslararası Çalışma Örgütü(UÇÖ) Genel Konferansı tarafından 29.01.1951 tarihinde kabul edilen ve 23.05.1953 tarihinde yürürlüğe giren sözleşme aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP: 100 nolu eşit ücret sözleşmesi

35)Afrika insan haklarının bölünmezliği ilkesi aşağıdakilerden hangisi tarafından kabul edilmiştir?

CEVAP: Afrika Birliği Organizasyonu

36) İşsizliğin ekonomik etkilerine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

CEVAP:İŞSİZ KALAN BİREY TEMBELLİĞE ALIŞIR,KENDİNİ İŞE YARAMAZ HİSSEDER

37) Türkiye İstatistik Kurumu, Avrupa Birliğine uyum çalışmaları kapsamında hangi yıldan itibaren Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasını uygulamaya başlamıştır?

CEVAP: 2006

39) Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisi ekonomik yönden güçsüz kesimler arasında sınıflandırılmaz?

-Toprak Sahipleri

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

40) Gini katsayısı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

CEVAP: GEOMETRİK BİR YÖNTEMDİR

42) Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisi ekonomik yönden güçsüz kesimler arasında sınıflandırılmaz?

CEVAP:İŞSİZLER

43)Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletler in insan haklarını teşvik ve korumayı üstlenmiş ana kuruluşu Birleşmiş Milletler Teşkilatının insan hakları politikasının belirleyici konumundadır?

CEVAP: insan hakları konseyi

44)Aşağıdakilerden hangisi “İnsan Hakları tüm insanlar için her zaman ve her yerde gerçekleştirilmesi gereken ilkelerdir” ifadesini karşılayan kavramdır ?

CEVAP: evrensellik

45)Türkiye’de yoksulların boyutlarına ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

CEVAP:2002 -2009 döneminde gıda yoksulluğu azalmıştır

46)Beslenme çocuk ölüm oranları eğitimde geçirilen süre çocukların kayıt altına alınması yemek pişirme olanakları tuvalet su elektrik zemin döşemesi ve sahip olunan mal varlıkları göstergelerinden oluşan endeks aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP:Çok boyutlu yoksulluk endeksi

47)Sosyal politika tarihinde toprağın en büyük ve tek zenginlik olduğu dönem aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP:Feodal dönem

48)Ne zaman ortaya çıktıği bilinmemekle birlikte ilerde gerçekleşmesi muhtemel ya da muhakkak olan ve buna maruz kalan kişinin mal varlığında eksilmeye neden olan tehlikeye ne ad verilir?

CEVAP: Sosyal risk

49)Fransa da uluslararası sosyal politika arayışlarına yönelik ilk adımlar kim tarafından atılmıştır?

CEVAP: Daniel Legrand

50)Aşağıdaki kavramlardan hangisi sosyal politikanın kolektif kendi kendine yardım araçlarından biri değildir?

CEVAP: bakanlıklar

51)Temel felsefesini “tabiatçılık ” ve “bireysellik” üzerine kuran toplumu devletin ve diğer kuruluşların müdahalesinde kurtarmayı amaçlayan “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” sloganları ile ifade edilen iktisadi düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP:Liberalizm

52)Türkiye istatistik kurumu Avrupa Birliğine uyum çalışmaları kapsamında hangi yıldan itibaren Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasını uygulamaya başlamıştır?

CEVAP:2006

53)Sanayi devriminin başlamasıyla birlikte dokuma sanayinden büyük bir dönüşüm yaratan otomatik mekik makinasını üretime uyarlayan tekstilci kimdir?

CEVAP: Hangreaves

54)Kişilerin yaşamlarının sürdürebilmesi ya da asgari bir yaşam standardında yaşayabilmeleri için ihtiyaç duydukları temel gereksinimlerini karşılayacak gelire sahip olmaları durumuna ne ad verilir?

CEVAP: gelir yoksunluğu

55)Sosyal politikanın ortaya çıkmasına yol açan ilk olay aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP:Sanayi devrimi

56) Liberalizmin ekonomik ve sosyal etkilerine karşı olarak ortaya çıkan ve liberal düşüncenin temelinde yer alan bireyciliğe karşı toplumun bireye üstünlüğü düşüncesini geliştiren iktisadi düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP: Sosyalizm

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

57)Aşağıdakilerden hangisi "ekonomik yönden güçsüz bir kesim" olarak nitelenerek sosyal politikaların çerçevesi içinde yer alır ?

CEVAP:SERMAYESİ SINIRLI VEYA HİÇ OLMAYAN KÜÇÜK ESNAFLAR

58)Alınması gerek günlük kalori miktarı ya da yapılan tüketim harcamaları gibi tespit edilebilir ve doğruluğu kanıtlanabilir bir standardın ya da standartlar setinin aşağısında kalma kalma durumuna ----- -- -----denir

CEVAP: objektif yoksulluk

59)Çalışanın işi yapılması ve yürütülmesi yöntemi ve koşulları bakımından işverene bağlı olmasına ne ad verilir?

CEVAP: hukuki bağımlılık

61) Beslenme, çocuk ölüm oranları, eğitim de geçirilen süre,çocukların kayıt altına alınması, yemek pişirme olanakları, tuvalet, su, elektrik, zem in döşemesi ve sahip olunan mal varlıkları göstergelerinden oluşan endeks aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP :ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK ENDEKSİ

63) 1936 yılında yazdığı «İstihdam , Faiz ve Paranın Genel Teorisi" adlı eserinde. klasik iktisat anlayışına önemli eleştiriler getirerek ve liberal çizgiden ödünler vermiş olan iktisatçı kimdir?

CEVAP: KEYNES

64) Sanayi Devriminin başlamasıyla birlikte fabrikalaşma ilk olarak hangi alanda başlamıştır?

CEVAP:DOKUMA

66) Felsefesini "tabiatçılık" ve "bireysellik üzerine kuran, toplumu devletin ve diğer kuruluşların müdahalesinden kurtarmayı amaçlayan, "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" sloganı ile ifade edilen İktisadi düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP:LIBERALİZM

67) Bir ekonomide belirli bir dönemde üretilen milli gelirin kişiler,aileler yada nüfus gruplarıyla arasındaki dağılımı ifade eden kavram?

Cevap:kişisel gelir dağılımı

68)sanayi devrimibn ortaya çıkmasında rol alan unsurlar daha önceki dönemlerde ortaya çıkmış,çeşitli safhalardan geçerek ve birbirini etkileyen iktisadi sosyal güç haline gelmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sanayi devrimine altyapı hazırlayan gelişmelerden biri değildir?

Cevap:bir çok Avrupa ülkesinin monarşi ile yönetilmesi

69)aşadağıdakilerden hangisi sanayi devriminin ortaya çıkmasında rol alan unsurlardan biri değildir?

Cevap: batı roma imp. Yıkılması

70)sanayi devriminin ortaya çıkardığı kötü çalışma koşullarına karşı işçileri ve emeği sermayeyi karşı korumak ve yolla toplumdaki sınıf çalışmalarını önleyerek toplumun ve devletin varlığını sürdürmeye yönelik uygulamalara ..... denir?

Cevap:dar anlamda sosyal politika

71)bir ekonomide belirli bir dönemde üretilen milli gellirin kişiler,aileler arasındaki dağılımı ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: kişisel gelir dağılımı

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

72) amacı sosyal adalet ve sosyal refahı sağlamak olan kapsamı sosyal sorunlar ile paralellik gösteren ekonomiye sosyal boyut katarak ekonominin işleyişindeki aksaklıkları düzeltici politikaların oluşmasını sağlayan ve sosyal dengeyi gözetmek amacıyla yapılan hümaniter uygulamalara ne ad verilir?

Cevap: geniş anlamda sosyal politika

73) liberalizmin ekonomik ve sosyal etkilerine karşı ortaya çıkan ve liberal düşüncenin temelinde yer alan bireyciliğe karşı toplumun bireye üstünlüğü düşüncesini geliştiren düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: sosyalizm

77) aynı meslek dalında faaliyet gösteren üretim birlikleri şeklinde oluşan yapıya ne ad verilir?

Cevap: korporasyon

78) yoksulluğu sadece mutlak anlamda bir yaşamı sürdürme meselesi olarak görmeyen kişi ya da hane halkının sahip olduğu gelir düzeyinin içinde yaşanılan toplumdaki ortalama gelir düzeyinin gerisinde kalma durumu olarak ifade edilen kavrama ..... denir?

Yukarıdaki cümlede boş kalan yere aşağıdakilerden hangisi uygun şekilde tamamlar?

Cevap: göreceli yoksulluk

79) aşağıdakilerden hangisi sosyal politikanın kolektif kendi kendine yardım araçlarından biri değildir?

Cevap: bakanlıklar

80) doğal işsizlik oranı kaçtır?

Cevap: yüzde 3 yüzde 5

81) belirli bir dönemde belirli bir kitle tarafından tüketici mal ve hizmetlerine ödenen perakende fiyatları?

Cevap: truck sistem

83) 1802 yılında İngiltere'de dokuma sanayilerinde kabul edilen kanun çalışan çocukları hangi alanda korumaya almıştır?

Cevap: İş sağlığı ve güvenliği

84) Türkiye'de yoksul kesimlere yönelik olarak sosyal yardımlaşma ve dayanışma genel müd. Tarafından hangi yıl başlamıştır?

Cevap: 2001

85) OECD ülkelerinin 2012 yılında verilerine göre gelir dağılımı eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülke aşağıdakilerden 1. Türkiye'de sosyal politika eğitimine ilişkin ilk çalışmaları gerçekleştiren sosyal politikanın çeşitli konuları hakkında çok sayıda eser veren ve bu alanda birçok bilim insanının yetişmesine katkı sağlayan Türk sendikacılık hareketlerinin gelişmesi ve 1945 yılından itibaren çalışma bakanlığı başta olmak üzere birçok kurumun oluşumunda önemli katkıları olan bilim adamı aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Gerthard Kessier

2. kadınlar tarihin her döneminde çalışma yaşamında sürekli olarak yer almıştır bununla beraber ücretli işçi olarak çalışma yaşamına girmeleri ilk kez ..... ile olmuştur.

3. Aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

Cevap: sanayi devrimi

4. İngiltere'de sosyal dışlanma konusunda çalışmalar hangi yıldan itibaren başlamıştır?

Cevap: 1990

5. Sosyal politikanın uluslararası araçlarının en önemlisi olan İLO hangi yılda kurulmuştur?

Cevap: 1919

6. Aşağıdakilerden hangisi fizyolojik tehlikelerden biri değildir?

Cevap: işsizlik

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

7. işyeri ve iş kolu düzeyinde sendikalar ve meslek birlikleri öncülüğünde kurulan yardımlaşma sandıkları..... Sosyal güvenlik garantisi sağlayan yöntemlerdir. Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru olarak tamamlar?

Cevap tamamlayıcı

8. Dünya sağlık örgütünün 2011 yılında yayınladığı BM Dünya engelliler raporuna göre Dünya nüfusunun yüzde kaç bir tür engellilik yaşamaktadır?

Cevap 15

9. aşağıdaki kavramlardan hangisi vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan kişiyi tanımlar?

Cevap göçmen

10.Kadınların işte yükselmesine engel olmak amacıyla işin niteliği gerektirme sebile b sınıfı ehliyet koşunun getirilmesi ayrımcılık türlerinden hangisine örnektir?

Cevap doğrudan ayrımcılık

11.Türkiye'de sendika kurulmasının yasal dayanağını oluşturan 5018 sayılı işçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkındaki kanun hangi yıl kabul edilmiştir?

Cevap 1947

12.Sosyal politikanın altın çağı olarak bilinen 1945- 1975 yılları arasındaki dönemde ki sosyal devlet yaklaşımına ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Cevap toplu pazarlık mekanizmasından yerine bireysel iş sözleşmelerine Yönelmiştir

13.İlk sosyal sigortalar 19. Yüzyılın son Çeyreğinde Almanya'da kim tarafından kurulmuştur?

Cevap bismarck

14.aşağıdakilerden hangisinde küreselleşmeyi açıklamaya yönelik olan 3 yaklaşım bir arada ve doğru olarak verilmiştir?

Cevap aşırı küreselleşmeciler - şüpheciler - dönüşümcüler

15.Hizmet ihracatı ve ithalatı bakımından lider ülke aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap ABD

16.gelir dağılımını belirleyen faktörlerden enflasyon ve ekonomik krizleri ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Cevap öncelikle nitelikli çalışanlar işten çıkarılır

17.Yüksek gelir elde edenlerden artan oranlı tarife lerle sağlanan vergi gelirlerinin çeşitli yollarla düşük gelir gruplarına aktarılması aşağıdaki gelir dağılımı türlerinden hangisine örnektir?

Cevap ikincil gelir dağılımı

18.Türkiye'de engellilere çalıştırma zorunluluğu ilk olarak hangi düzenlemede yer almıştır?

Cevap 854 sayılı Deniz iş kanunu

19.Sosyal sigorta kolları bağlamında genellikle çalışma gücünüzü yüzde ..... ve daha fazla oranda kaybedenlerin malül sayılması söz konusudur.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru olarak tamamlar?

Cevap 60

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

21.Türkiye'de çocukların çalışma yaşamında korunması ile ilgili ilk düzenleme hangi yılda yapılmıştır?

Cevap 1921

22.çalışanın verimliliği eğitim düzeyi kıdemi gibi unsurları dikkate almaksızın kararlaştırılan ödemenin belirli bir süre çalıştırılması sonunda hak edildiği ücret sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap Zaman esasına dayalı ücret sistemi

23.Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin endüstri ilişkileri sistemine olan etkilerinden biri değildir?

Cevap toplu pazarlık sisteminin kapsamının genişlemesi

24.Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin göstergelerinden biri değildir?

Cevap uluslararası yatırımların azalması

25.aşağıdakilerden hangisi işsizlikle mücadelede izlenen aktif istihdam politikalarından biridir?

Cevap Mesleki Eğitim programları

26.Sanayi devrimi sonrasında sanayileşen tüm ülkelerde dağınık bir yapıda başlayan işçi hareketlerinin bir araya gelerek 1864 yılında Uluslararası bir karaktere bürünmesi aşağıdaki olayların hangisinin sonucunda ortaya çıkmıştır?

Cevap Birinci Entemasyonel

27.İngiltere'de 1997 yılında kurulan sosyal dışlanma birimi tarafından yapılan araştırmaya göre aşağıdakilerden hangisi sosyal dışlanmanın hükümet politikalarının çalışma yöntemlerinin ve koordinasyonunun sağlıklı işlemlerinden kaynaklanan yapısal nedenlerden biri değildir?

Cevap toplumsal parçalanma ve değişim

28.Aşağıdaki ülkelerin hangisinde güvenceli askeri gelirden yararlanabilmek için askeri Sosyal sigorta emeklilik gelirin altına bir gelir düzeyi esas alınmaktadır?

Cevap Portekiz

29.Sosyal güvenlik terim olarak ilk kez aşağıdaki düzenlemelerin hangisinde yer almıştır?

Cevap Amerikan sosyal güvenlik kanunu

30.Sosyal politikaların temel yürütücüsü aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap devlet

31.Aşağıdakilerden hangisi sosyal dışlanma türlerinden biri değildir?

Cevap Mutlak dışlanma

32.aşağıdakilerden hangisi sanayi devrimi sonrasında sosyal politikanın kapsamında yer alan ilk konulardan biri değildir?

Cevap çevre sorunlarıyla mücadele edilmesi

33.İLO nun2011 tarihli dünya Sosyal güvenlik raporu verilerine göre aşağı Sahra Afrika sında işsizlik sigortası kapsamına alınanların işgücüne oranı yüzde kaçtır?

Cevap 1,1

34.aşağıdaki ülkelerin hangisinde güvenceli asgariyi gelirden yararlanabilmek için askeri Sosyal sigorta emeklilik gelirin altına bir gelir düzeyi esas alınmaktadır?

Cevap Portekiz

35.küreselleşmenin bir sonucu olarak sendikalaşma oranlarında dramatik kabul edilebilecek derecede yüksek oranlı düşüşler hangi dönemde olmuştur?

Cevap 1985 1995

2020

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

36.ILO'nun 102 sayılı sözleşmesinde yer almayan ve ilk defa 1995 yılında Almanya'da uygulanmaya başlayan sigorta kolu aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap bakım sigortası

37.Sadece emek faktörü dikkate alınarak cari ücret düzeyi ve mevcut çalışma koşullarında çalışmak isteyen herkesin iş bulduğu istihdam düzeyine ne ad verilir?

Cevap tam istihdam

38.2014 yılı verilerine göre Türkiye'de kadınların işgücüne katılma oranı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

Cevap 30,3

39.Aşağıdakilerden hangisi modern Sosyal güvenlik yöntemlerinden biridir?

Cevap Sosyal sigorta

40.ILO 138 sayılı istihdama kabulde asgari yaş sözleşmesi'ne göre en az çalıştırılma yaşı kaçtır?

Cevap 15

41.aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin neden olduğu sosyal politika sorunlarından biri değildir?

Cevap istihdam piyasalarında ortaya çıkan belirsizlik

42.Türkiye'de çocukların çalışma yaşamında korunması ile ilgili ilk düzenleme hangi yılda yapılmıştır?

Cevap 1921

43.AB komisyonuna göre aşağıdakilerden hangisi sosyal dışlanmanın kurumsal ve yapısal nedenlerinden biri değildir?

Cevap mülkiyetin belirsiz yapısı

44.Aşağıdakilerden hangisi aktif istihdam politikalarının öncelikle hedef kitlesi içinde yer almaz?

Cevap emekliler

45.Kadınlar tarihin her döneminde çalışma yaşamında sürekli olarak yer almıştır. Bununla beraber ücretli işçi olarak çalışma yaşamına

girmeleri ilk kez ..... ile olmuştur. yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

Cevap sanayi devrimi

46.Aşağıdakilerden hangisi Rene Lenoir in sınıflamasına göre sosyal dışlanmış gruplardan biri değildir?

Cevap gençler

47.Küreselleşme sürecine daha çok taraflı ve dengeli bir bakış açısı ile yaklaşan küreselleşmeyi nimetleri ve külfetleri fırsatları ve tehditleri ve nihayet olumlu ve olumsuz sonuçları ile birlikte değerlendirmek gerektiğini ileri süren yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap dönüşümcüler

48.bağımlı çalışanların ülkelerin toplam nüfusu içerisindeki payı dikkate alındığında OECD ülkelerinin ortalaması yaklaşık olarak yüzde kaçtır?

Cevap 45

49.Gelirin ücret faiz rant ve kar arasında nasıl dağıldığını gösteren gelir dağılımı türü aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap fonksiyonel gelir dağılımı

50.Uluslararası mal ve hizmet ticaretinin artmasını sağlayarak küreselleşmeyi hızlandıran gümrük tarifeleri ve ticaret anlaşması (GATT) hangi yılda kabul edilmiştir?

Cevap 1947

51.Türk endüstri ilişkileri sisteminin demokratik kurallar çerçevesinde oluşumuna katkılar sağlayan sosyal devlet düşüncesi ilk kez hangi anayasa ile Türk anayasa sistemine girmiştir?

Cevap 1961 anayasası

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

52.Aşağıdakilerden hangisi ILO'nun 102 sayılı sosyal güvenliğin asgari normları sözleşmesinde belirtilen tehlikelerden biri değildir?

Cevap bakım ihtiyacı

53.dezavantajlı gruplara uzun süre uygulanan olumlu ayrımcılık uygulamaları nedeniyle toplumda genel olan grubun karşı karşıya kaldığı ayrımcılık türüne ne ad verilir?

Cevap ters yönlü ayrımcılık

54.Türkiye'de sendika kurulmasının yasal dayanağını oluşturan 5018 sayılı işçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkındaki kanun hangi yıl kabul edilmiştir?

Cevap 1961

55.Birleşmiş milletler'in 2001 tarihli insani gelişme raporuna göre kadın sigortalılar bakımında emekli olma yaşı en düşük olan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap Rusya

56.

I. Sanayi devrimi

II. Fransız ihtilali

III. Büyük buhran

Yukarıdakilerden hangileri sosyal politikanın ortaya çıkmasına neden olan koşulları hazırlayan tarihsel olaylardır?

Cevap I ve II

57.Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin göstergelerinden biri değildir?

Cevap uluslararası yatırımların azalması

58.Türkiye'de kadınlar hangi yıllardan itibaren ücretli işçi olarak çalışmaya başlamıştır?

Cevap 1840'lı

59.İngiltere'de sosyal dışlanma konusunda çalışmalar hangi yıldan itibaren başlanmıştır?

Cevap 1990

60.Sosyal güvenlik terimi olarak ilk kez aşağıdaki düzenlemelerin hangisinde yer almıştır?

Cevap Amerikan sosyal güvenlik kanunu

61.BM ve Avrupa ülkelerinin büyük bir bölümünde genç işçileri tanımlamak için kabul edilmiş olan yaş aralıkları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

Cevap 15-24

62.Bağımlı çalışanların ülkelerin toplam nüfusu içerisindeki payı dikkate alındığında OECD ülkelerinin ortalaması yaklaşık olarak yüzde kaçtır?

Cevap 65

63.....Göre;küreselleşme insanlık tarihinin kaçınılmaz olarak yaşanacak bir safhasıdır dünya çapında ekonomilerin ve toplumların bütünleşme sürecini ifade eder.küreselleşme yalnızca bir mal ve hizmet ticareti artışı değildir.Haberleşme teknolojisi ve bilgi paylaşımı ile bilgi enformasyon ve kültüründe bütünleşmesi sürecidir. yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru olarak tamamlar?

Cevap dünya bankasına

64.Çalışanların ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına hiç bildirilmemesi ya da eksik bildirilmesi nedeniyle vergi ve Sosyal güvenlik filmleri gibi yasal Yükümlülüklerden kaçınmasına ne ad verilir?

Cevap kayıt dışı istihdam

65.ILO'nun hedeflerinden olan herkese düzgün iş sağlanması ve bu konuda ülkelerin üzerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekliliği hangi yılda toplanan Uluslararası çalışma konferansı'nda gündeme gelmiştir?

Cevap 1999

ANADOLU AÖF

SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

66.Aşağıdaki ülkelerin hangisinde güvenceli asgari gelirden yararlanabilmek için askeri Sosyal sigorta emeklilik gelirinin altında bir gelir düzeyi esas alınmaktadır?

Cevap Portekiz

67.

I. Maliye politikası

II. Ücret politikaları

III. Fiyat politikası

IV. Servet politikası

Yukarıdakilerden hangileri gelir dağılımı politikasının araçlarındandır?

Cevap I, II , III , IV

68.Osmanlı imparatorluğu döneminde hukuk düzenini Türk örfi hukuku ve İslam hukuku anlayışı içinde sürdüren Türk toplumu aşağıdakilerden hangisinin kabulünden itibaren tüm kurumlarda köklü değişimler yapmaya başlayarak batıya yönelmiştir?

Cevap Tanzimat fermanı

69.İnsana yakışır iş(decent work) kavramı ilk olarak ilo'nun hangi yılda yapılan konferansı'nda sunulan raporda evrensel bir hedef olarak dünya kamuoyuna sunulmuştur?

Cevap 1999

70.Sosyal sigorta kolları bağlamında genellikle çalışma gücünü yüzde ..... Ve daha fazla oranda kaybedenlerin malül sayılması söz konusudur.yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi doğru olarak tamamlar?

Cevap 60

71.AB düzeyinde ilk defa ..... ekinde sosyal dışlanma sorununa yer verilmiştir.Yukarıda Boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru olarak tamamlar?

Cevap Maastricht Anlaşması'nın

72. 2014 yılı verilerine göre Türkiye' de kadınların iş gücüne katılma oranı aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

Cevap 30,3

85)OECD ülkelerinin 2012 yılında verilerine göre gelir dağılımı eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülke aşağıdakilerden hangisidir? hangisidir?

Cevap: Slovenya

86)işsizliğin ekonomik etkilerine ilişkin aşapıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Cevap:işsizliğin yükseldiği dönemlerde transfer harcamaları azalır.

87)aşağıdakilerden hangisi doğrudan sosyal politikanın konu bakımından kapsamı içersinde değerlendirilmez?

Cevap:siyasi partilerin örgütlenme biçimleri

88)dar anlamda sosyal politika kavramı ne zaman ortaya çıkmıştır?

Cevap:sanayileşme sürecinde

89)aşağıdakilerden hangisi sosyal politikalar yoluyla özel olarak korunması gereken kesimler arasında yer almaz?

Cevap:yetişkinler

90)1980 lerde yoksullar için ülkenin en büyük sivil toplum kuruluşu olan özel ve bir banka statüsü kazanan Grameen Bank tarafından topraksız kişilere mikrokredi sağlanması şeklinde başlatılan uygulama aşağıdaki ülkelerin hangisinde gerçekleştirilmiştir?

Cevap:Bangladeş

91)cari ücret, nakdi ücret, parasal ücret ve itibari ücret olarak da adlandırılan para ile ifade edilen ücret miktarına ne ad verilir?

Cevap : nominal ücret

ANADOLU AÖF SOSYAL POLİTİKA ÇEK101U

92)I.herkes için en az yaşama düzeyinin
güvence altına alınması

II.gelirler arasındaki farklılıkların
azaltılması

III.kişilere tanınacak fırsat eşitliği ile
yükselme olanaklarının herkese açık
bulundurulması

Yukarıdakilerden hangileri gelir dağılımını
sağlamaya yönelik alınan sosyal politika
önlemlerindendir?

Cevap: I-II-III

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

